Sakralno nazivlje u dvojezičniku Deutsch-illyrisches Werterbruch/Njemačko-ilirski slovar (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića

Bičanić, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:129009

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
Odsjek za germanistiku

SAKRALNO NAZIVLJE U DVOJEZIČNIKU *DEUTSCH--ILLYRISCHES WÖRTERBUCH* / *NĚMAČKO-ILIRSKI SLOVAR* (1842) IVANA MAŽURANIĆA I JAKOVA UŽAREVIĆA

DIPLOMSKI RAD

20 ECTS-a

Mentorica:
prof. dr. sc. Bernardina Petrović

Studentica:
Petra Bičanić

Sumentor:
prof. dr. sc. Velimir Piškorec

Zagreb, 10. srpnja 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....5
2. Hrvatska leksikografija u vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda.....6
3. *Deutsch-illyrisches Wörterbuch / Němačko-ilirski slovar* (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića.....7
3.1. Prikazi *Němačko-ilirskoga slovara* u domaćim i stranim publikacijama u 19. i 20. stoljeću.....7
3.2. Građa *Němačko-ilirskoga slovara*.....11
3.3. Pitanje autorstva *Němačko-ilirskoga slovara*.....14
3.4. Mjesto *Němačko-ilirskoga slovara* u hrvatskoj leksikografiji.....15
4. Sadržaj i struktura *Němačko-ilirskoga slovara*.....16
5. Analiza rječničkih natuknica.....20
6. Analiza prijevodnih istovrijednica.....23
6.1. Njemačka polazna natuknica i hrvatske istovrijednice.....23
6.2. Hrvatska polazna natuknica i njemačke istovrijednice.....26
7. Semantički opis sakralnoga nazivlja u *Němačko-ilirskome slovaru*.....33
8. Sakralno nazivlje u *Němačko-ilirskome slovaru* (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića i *Němačko-hrvatskome rěčniku* (1860) Bogoslava Šuleka.....40
8.1. Temeljne značajke *Němačko-hrvatskoga rěčnika* (1860).....40
8.2. Opće razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....41
8.3. Pravopisne razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....42
8.4. Fonološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....42
8.5. Morfološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....44
8.6. Morfonološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....44
8.7. Rječotvorne razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....45
8.8. Razlike u položaju pridjeva u prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....46
8.9. Semantičke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*.....46
9. Zaključak.....51
10. Sažetci.....53
10.1. Sažetak na hrvatskome jeziku.....53
10.2. Sažetak na njemačkome jeziku.....53

11. Bibliografija.....54
11.1. Izvori.....54
11.2. Citirana literatura.....54
11.3. Mrežni izvori.....55
12. Prilozi.....56
12.1. Prilog 1. Njemačko-hrvatske natuknice.....56
12.2. Prilog 2. Hrvatsko-njemački preokretnik.....85
13. Životopis.....112

Deutſch-iliriſches

Wörterbuch

von

I. Mažuranić und *Dr. J. Užarević.*

NĚMAČKO-ILIRSKI

SLOVAR,

SASTAVLJEN PO

I. MAŽURANIĆU I DRU. J. UŽAREVIĆU.

91
H 2/3

Agram 1842.

Verlag und Druck der k. priv. iliriſchen National-Buchdruckerei
von Dr. Ljudewit Gaj.

1. Uvod

Njemačko-hrvatski dvojezičnik *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića objavljen je 1842. u Zagrebu, a izdavač mu je i nakladnik Ljudevit Gaj. Polazne njemačke natuknice napisane su goticom, a hrvatske istovrijednice latinicom. U hrvatskoj se leksikografiji taj dvojezičnik smatra prvim hrvatskim modernim rječnikom u kojemu se prikazuje suvremeni hrvatski leksik. Autori su građu prikupljali ponajviše iz njemačko-hrvatskih rječnika koji su im netom prethodili, osobito u oblikovanju i opisivanju znanstvenoga i stručnoga nazivlja. Riječi su preuzimali i iz drugih slavenskih jezika ili su tvorili neologizme. Rječnik sadržava oko 40.000 natuknica, od kojih je 910 natuknica vezano za sakralno nazivlje.

Sakralno se nazivlje u Mažuranić-Užarevićevu rječniku ističe svojom brojnošću, odabirom natukničkih leksema i predloženim istovrijednim rješenjima. Sakralno se nazivlje odnosi na vjeru (katoličku) i bogoštovne obrede, čija je analiza tema ovoga rada. U obradbi sakralnoga nazivlja prvo je zapisana njemačka polazna natuknica i njezina gramatička odrednica (npr. *Abbüßung, f.*), a potom hrvatska istoznačnica kojoj je navedena gramatička odrednica (*pokora, ž.*). Ako je njemačkoj natuknici (npr. *Abendgebet, s.*) hrvatska istoznačnica kolokacija, sintagma, frazem ili parafraza, određena je kao *višerječnica* (npr. *večernja molitva*, višerječnica). Zatim je nazivlje razvrstano prema leksičkim i semantičkim kriterijima. Sastavljen je i hrvatsko-njemački preokretnik sakralnoga nazivlja iz Mažuranić-Užarevićeva rječnika. Pri obradbi korištena je PDF inačica Mažuranić-Užarevićeva *Němačko-ilirskoga slovara*.

Mažuranić-Užarevićev rječnik služio je kao osnova za mnoge rječnike koji su nastali kasnije. Jedan od rječnika nastalih na građi *Slovara* jest Šulekov *Rěčnik němačko-hrvatski*. U završnome dijelu ovoga rada napravljena je usporedba sakralnoga nazivlja iz *Slovara* sa Šulekovim *Rěčnikom němačko-hrvatskim* prema različitim kriterijima.

2. Hrvatska leksikografija u vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda

Godina 1595. zauvijek će biti upisana u povijest hrvatske leksikografije kao godina njezina početka u kojoj je Faust Vrančić tiskao svoj petojezičnik *Rječnik pet najuglednijih europskih jezika – latinskoga, talijanskoga, njemačkoga, hrvatskoga i mađarskoga*. Od polovice 17. do početka 19. stoljeća tiskani su brojni rječnici hrvatskih leksikografa. Zatim je uslijedilo vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda kojemu je osim buđenja nacionalne svijesti budnicama i davorijama cilj bila i afirmacija hrvatskoga jezika. Tako su se preporoditelji u vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda osim književnošću pozabavili i hrvatskom leksikografijom. Na taj su način nastavili kontinuirani rad na leksikografskom opisu hrvatskoga jezika koji traje još od 16. stoljeća. (usp. Samardžija 1997: 67) Uz *Sbirku někojih rěčih koje su u gornjoj ili doljnoj Ilirii pomanje poznane* objavljenu 1835. u *Danici ilirskoj*, za koju Dukat smatra da joj je autor Antun Mažuranić, „i nekoliko opsegom manjih samostalnih rječnika za narodnoga preporoda objavljena su veća i pretencioznije sastavljana leksikografska djela.“ (Samardžija 1997: 67) Ta su djela redom „Richterov i Ballmannov *Ilirsko-nemacski i nemacsko-ilirski rukoslovnik*, Drobnićev trojezični *Ilirsko-němačko--talianski mali rěčnik* (izrađen u suradnji s Vjekoslavom Babukićem i Antunom Mažuranićem), *Němačko-ilirski slovar* Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića te Veselićev *Rěčnik ilirskoga i němačkoga jezika*.“ (Samardžija 1997: 67–68) U dopreporodnom razdoblju latinski je uvijek bio ili polazni ili ciljni jezik, no to se mijenja s dolaskom preporodnih leksikografskih djela: „U tri samostalno objavljena rječnika, njemačko-hrvatskom/hrvatsko--njemačkom Richter-Ballmannovu (1839. – 1840.), njemačko-hrvatskom Mažuranić--Užarevićevu (1842) i hrvatsko-njemačko-talijanskom Drobničevu rječniku (1846/49), suodnosni jezik je njemački, a ne latinski.“ (Kapetanović 2002: 73–74). Sva su navedena djela u formiranju književnog jezika kod Hrvata odigrala značajnu ulogu. (usp. Putanec 1962: 507)

Među svim tim rječnicima najboljim se smatra upravo Mažuranićev i Užarevićev *Němačko--ilirski slovar* „jer je suvremena mu leksikografska djela 'nadmašio lingvističkom akribijom i smislom za književni izraz' (usp. Putanec 1962: 507).“ (Samardžija 1997: 68)

3. *Deutsch-illyrisches Wörterbuch / Němačko-ilirski slovar* (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića

3.1. Prikazi *Němačko-ilirskoga slovara* u domaćim i stranim publikacijama u 19. i 20. stoljeću

Mažuranić-Užarevićev dvojezični rječnik *Deutsch-illyrisches Wörterbuch / Němačko--ilirski slovar* objavljen je 1842. godine i, kako tvrdi Zlatko Vince, zaslužan za to da je Ballman-Fröhlichov rječnik brzo pao u zaborav. (usp. Vince 1990: 249) „Iako su se u sjevernoj Hrvatskoj pojavili drugi manji rječnici u tome razdoblju, Mažuranić-Užarevićev pobudio je posebnu pažnju ne samo zbog velike propagande (što je objavljena u tadašnjoj domaćoj i stranoj štampi), kao ni zbog toga što je to bio prvi rječnik pisan novim pravopisom, nego više zbog toga što je to bio prvi veći rječnik koji je sadržavao oko četrdeset tisuća riječi, sastavljen pomno i znalački te je bio prvi moderni hrvatski rječnik u 19. stoljeću.“ (Vince 1990: 249)

Novi rječnik oglašavao se u novinama i časopisima „onoga vremena koji su svi stajali vrlo blizu Gaju i njegovoj štamparnici.“ (Dukat 1937: 2) Ilirske narodne novine „ističu da će to biti 'prvi njemačko-ilirski rječnik ili slovar s organičkim pravopisom'.“ (Dukat 1937: 2) Izdavač i nakladnik Ljudevit Gaj, kao vlasnik štamparnice u kojoj je štampan rječnik (usp. Dukat 1937: 1), pozvao je čitatelje Danice ilirske na kupnju Mažuranić-Užarevićeva *Slovara* svojim *Pozivom k predplati na pèrvi ilirski rěčnik ili slovar s organičkim pravopisom* u kojem navodi „da će novi rječnik biti svima koristan, jer će biti 'vjeran savjetnik nesamo Nijemcu, nego i rođenoj braći našoj Čehu, Lehu i Rusu, a osobito pako nam samim koji osim drugih jezika najviše njemačkomu od mladosti po učionicah, po svagdanjem općenju i po upotrebljavanju njemačkoga književstva priviknuti, tuđih se duhovnih veriga već jedanput riješiti i k svome pravom, naravskom izvoru opet bistrijim umom i očišćenim srcem povratiti želimo.'“ (Dukat 1937: 5)

Poziv k preplati Ljudevita Gaja „učinio je svoje i upozorio i slavensku i neslavensku javnost na pojavu novog djela od nemale važnosti, jer je Mažuranić-Užarevićev njemačko-ilirski rječnik 'prvi u kojemu se pokušalo u cijelosti njegovoj prikazati novi jezik naše lijepe knjige, naše nauke i našega obrazovanoga društva narodnoga'.“ (Vince 1990: 251-252)

I sam Stanko Vraz u svojemu se *Kolu* osvrnuo na dvojezičnik: „On sipa obilne hvale na novi rječnik i na pisce njegove.“ (Dukat 1937: 5) Vraz je dodao opasku kako se nada da će autori čim prije izdati i drugi dio (ilirsko-njemački) „jer prvim dijelom zadovoljena je samo želja 'onizih što knjige pišu' – a tih ima kud i kamo manje; oni drugi 'što knjige štiju' i kojih ima kud i kamo više … '*ginu i tuže* za drugim dijelom *kao gladan za hljebom*.'“ I Ljudevit Gaj uputio je želju za drugim dijelom, no ona se nije ostvarila.

Bogoslav Šulek pohvalio je izdavanje ovoga rječničkoga blaga te istaknuo njegove kvalitete: „Kao posebne odlike njegove ističe *Bohuslaw*[1] da su pisci upotrebili 'die verbesserte organische Ortographie' (Gajev pravopis) i da djelo sadržava oko četrdeset tisuća 'ilirskih riječi', ali 'keine neugeschmiedeten', već 'bloß solche, die in den älteren Werken zerstreut verzeichnet sind oder doch in dem Munde des Volkes fortleben'.“ (Dukat 1937: 2)

Vladoje Dukat ogromnu pažnju iliraca posvećenu objavljivanju ovoga rječnika objašnjava riječima: „Rječnik izrađen trudom Primorca Ivana Mažuranića i Slavonca Jakova Užarevića prvo je oveće leksikografsko djelo što je izišlo u Zagrebu za vrijeme našega preporoda, pa je stoga prirodno da je ono već samim time pobudilo općenu pažnju.“ (Dukat 1937: 1)

Rječnik je osim u mnogim hrvatskim časopisima i novinama reklamiran i diljem Europe pa su tako mnogi češki, ali i rusko-poljski časopisi prenijeli vijest o njegovu tiskanju. Ta je vijest stigla čak do Leipziga gdje „Jordanovi *Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft*, što su tamo izlazili, dva puta pominju Mažuranićev rječnik. Najprije ga objavljuju u bibliografskom odsjeku časopisa – počem se razbira da je i uredništvo *Jahrbücher* dobilo na ogled i recenziju jedan eksemplar rječnika – drugi put ga bilježe u članku *Illyrisches Wörterbuch von Herrn I. Mažuranić*.“ (Dukat 1937: 9)

Jordan, koji je ujedno i autor samoga članka, navodi „da su naši stari rječnici teško upotrebljivi zbog nestalne i samovoljne ortografije njihove, domeće: 'Und doch ist gerade die Schreibweise bei einem alphabetisch geordneten Lexicon von entscheidendem Einflussse. Schon in dieser Hinsicht ist das deutsch-illyrische Werk von Gaj [Mažuranić-Užarević] so wichtig, weil es endlich dem Unwesen zu steuern beginnt.'“ (Dukat 1937: 9)

Praški njemački časopis *Ost und West. Blätter für Kunst, Literatur und geselliges Leben* bio je prvi „koji je donio ozbiljan kritički sud o novom djelu. U članku *Mittheilungen über ilirische Literatur* … nahodimo dosta oštru, a ponešto i preoštru, kritiku Mažuranićeva rječnika.“ (Dukat 1937: 10) Članak je napisao Aleksander Andrić pod pseudonimom *Philoslav*.

[1] Bogoslav Šulek, njegovo rođeno ime.

„Philoslav iznosi tri glavna prigovora protiv novog rječnika: 1) da se premalo osvrtalo na tehničke i naučne izričaje; 2) da hrvatska jezična građa nije dovoljno kritički probrana; 3) da u rječniku ima mnogo nezgodnih neologizama.“ (Dukat 1937: 12) Dukat zatim daje svoj kratki kritički osvrt na Philoslavove argumente: „Može se priznati da su drugi i treći prigovor opravdani, no onaj prvi prigovor svakako je preoštar i to stim više što se pisci rječnika ispričavaju u predgovoru baš zbog nedostatka tehničkih termina.“ (Dukat 1937: 12) Dukat opravdava Mažuranića i Užarevića zbog nedostatka tehničkih termina u rječniku navodeći kako je to bio vrlo težak posao jer hrvatski narod dotad „nije imao nikakovih svojih tehničkih izričaja osim za neke najprimitivnije seoske vještine (predenje, tkanje, ratarske poslove, opančariju i sl.)“ (Dukat 1937: 13) te zaključuje kako je *Slovar* „svakojako prvi naš moderni rječnik: prvi u kojem se pokušavalo u cijelosti njegovoj prikazati novi jezik naše lijepe knjige, naše nauke i našega obrazovanoga društva narodnoga – jezik koji se dakako istom stvarao, no koji će doskora pobjednički ući i u zakonodavno tijelo, u urede, u poslovnice i u škole – i u kojemu se, najzad, ogleda i moderni život onoga vremena.“ (Dukat 1937: 14)

Uspoređujući Mažuranić-Užarevićev rječnik s drugim rječnicima toga vremena, Dukat navodi „da oni, ma i bili izišli poslije godine 1800, još uvijek, sa svojom skučenom zalihom riječi, zapravo pripadaju u srednji vijek, dok nas M.[2] prvi uvodi u novo doba – u jek XIX vijeka“ (Dukat 1937: 15), a Vince zaključuje da „naši tadašnji rječnici, pa i oni koji su izašli nakon 1800, svojim skučenim rječničkim fondom zapravo pripadaju prošlosti, dok je Mažuranić-Užarevićev rječnik naznačio novo doba, pa se ni Karadžićev rječnik ne može mjeriti 'u leksikografskom obziru' s Mažuranić-Užarevićevim leksikografskim djelom, te Karadžićev kao praktični priručnik zaostaje za tim prvim većim ilirskim rječnikom.“ (Vince 1990: 253)

Iako je prije ovoga rječnika u hrvatskoj leksikografiji postojao već velik niz objavljenih rječnika, „od toga je bila malena korist, jer 'što bijaše dobro za onda, nije za sada…'“ (Vince 1990: 249) „Nove komunikacijske potrebe *ilirskoga jezika* zahtijevaju i suvremen rječnik koji će, za razliku od starijih i teže dostupnih ili nedostupnih, biti primjereniji (*shodniji*) aktualnim potrebama i dostupniji.“ (Samardžija 2015: 480)

[2] Dukatova kratica za Ivana Mažuranića.

Osim toga u Hrvatskoj, Slavoniji, Istri, Sloveniji i Srbiji „zavladao je njemački jezik, pa je za te krajeve trebalo prevesti 'savkoliki jezik njemački na ilirski', što je bila opća želja domorodaca.“ (Vince 1990: 249) Mažuranić i Užarević tako su „skupili riječi koje su se stvarale pod utjecajem tadašnjeg kulturnog i javnog života uopće, tako da je taj rječnik 'u nas prvi ogled moderne leksikografije koja je u drugih naroda već bila savršeno razvijena, ali do nas, do onoga vremena, nije bila doprla.'“ (Vince 1990: 252)

3.2. Građa *Němačko-ilirskoga slovara*

Vladoje Dukat objašnjava na koji su način Mažuranić i Užarević skupljali građu za svoj rječnik: „Dakako, i M-ev je rječnik u prvom redu nastao onako kako su nastala i kako nastaju sva slična preduzeća: sastavljač je njegov najprije uzeo svoje najbliže prethodnike i iz njih pocrpao svu onu jezičnu građu koja je, po njegovu mišljenju, utvrđena i stalna te ne podliježe više kritičkom sudu. A budući da je M. sastavljao njemački i hrvatski rječnik, prirodno je da je najprije i najviše posezao za onim svojim prethodnicima koji su također hrvatske riječi tumačili njemački ili njemačke hrvatski, a to su Voltić, Vuk i Ballmann--Fröhlich.“ (Dukat 1937: 97) Dukat dodaje kako autori nisu slijepo prepisivali iz njihovih rječnika, već „M. upotrebljava obilno njihovu građu, jednoga više drugoga manje, ali je nigdje ne prenosi slijepo, već je probira prema nekim svojim principima.“ (Dukat 1937: 97) Tako su Mažuranić i Užarević iz Voltićeva *Ricsoslovnika* (Beč, 1803.) preuzeli između ostalog riječi *bogoljubnost* (*Frömmigkeit*), *bogoslovac* (*Gottesgelehrter*), ali ne i riječ *krivoštovanje* (njem. *Aberglaube*). U *Slovaru* je *Aberglaube* prevedeno kao *praznovjerstvo, praznovjerje*. (usp. Dukat 1937: 98) „Tu i tamo se dešava da se riječi i tumačenje slažu, ali se ne slažu oblici hrvatske riječi. *Korkrinde* kazuje M.: *pluta,* a Vo.[3]: *plut, pluto*. Voltićev *čun* (*Kegel*) M. je promijenio u *čunj*.“ (Dukat 1937: 98)

Autori su puno više riječi preuzeli iz Vukova *Srpskog riečnika* iz 1818., njih oko 70. (usp. Dukat 1937: 99) „Najzad se M. poslužio i Ballman-Fröhlichovim rječnikom, svojim najbližim prethodnikom, premda je i sâm morao razbirati da je taj rječnik vrlo slabo djelo. No kako je ipak zagledao u nj, nije se dakako uvijek mogao oteti njegovu utjecaju i tako je priličan broj Fröhlichovih riječi prešao i u njegov rječnik. Čini se da je M. prenosio naročito one riječi za koje mu je citat vrela jamčio da su riječi pouzdane.“ (Dukat 1937: 102-103) Ivan Mažuranić građu za svoj rječnik preuzeo je, prema Dukatu, i iz *Sbirke někojih rěčih koje su u gornjoj ili doljnoj Ilirii pomanje poznane* objavljene u *Danici* 1835.: „To je stim razumljivije ako je istina da je tu zbirku složio Antun Mažuranić, brat Ivanov.“ (Dukat 1937: 104)

Kako Dukat navodi, autori se pri sastavljanju građe nisu služili starijim rječnicima, jedino Stullijem. Iz njegovih su rječnika preuzeli sljedeće riječi: *evrijen* (*Hebräer*), *lizimir, lizimirstvo* (*Frömmelei, Frömmler*). (usp. Dukat 1937: 104-105) „No ima i takovih riječi u M-a kojih nema nijedan stariji rječnik, pa se mora uzeti da ih je on unio iz svoga materinjega

[3] Dukatova kratica za Josipa Voltića.

govora. Takova je pr. riječ *požup* kojom se tumači njemačko: *Kirchner* (= *zvonar, požup, prakatur*).“ (Dukat 1937: 105)

Bogoslav Šulek pohvalio je izdavanje ovoga rječnika te je istaknuo „da u njem nema nikakovih *neugeschmiedete Wörter*, već samo takovih koje su pokupljene iz naših starih rječnika i iz naše starije domaće literature.“ (Dukat 1937: 106) Dukat dodaje kako tu Šulekovu opasku trebamo uzeti s rezervom jer se autori ovoga rječnika nisu mogli ograničiti na naše starije rječnike s obzirom na to da su htjeli stvoriti prvi hrvatski moderni rječnik, već su pomoć potražili negdje drugdje. (usp. Dukat 1937: 106) Tako se Mažuranić pri izradi ovoga rječnika poslužio češkim, ruskim i slovenskim riječima: „Maretić je u M-evu rječniku našao dvadeset i dvije riječi koje su po njegovu mišljenju bezuvjetno češkoga podrijetla; šezdeset i osam koje su bez sumnje potekle iz ruskog jezika, pa trideset i dvije za koje se ne može odrediti jesu li prenesene iz češkog ili ruskog jezika.“ (Dukat 1937: 107) Dukat smatra kako su Mažuranić i Užarević pri izradi svojega rječnika jedan dio riječi preuzeli iz Ballman--Fröhlichova *Ilirsko-nemacskog i nemacsko-ilirskog rukoslovnika*: „Od ruskih i češkoruskih što ih navodi Maretić u svojoj raspravi, velika većina (oko sedamdeset) nahode se već i u B.-F-a[4], pa ih je po svoj prilici M. odanle i izvadio.“ (Dukat 1937: 112) Neke su od tih riječi *porok, savjest (sovjest), sveštenik*. (usp. Dukat 1937: 112) Unatoč činjenici da je Ballman--Fröhlichov rječnik poslužio Mažuraniću i Užareviću pri izradi *Němačko-ilirskoga slovara* Dukat navodi po čemu se *Slovar* razlikuje od *Rukoslovnika*: „Napredak prema starijem rječniku razbira se u tome što B.-F. kadšto naprosto ispisuje rusku (češku) riječ, dok M. nastoji da svim tim riječima poda hrvatsko lice.“ (Dukat 1937: 112) Osim toga, Dukat je ustvrdio da je *Rukoslovnik* „vrlo loše djelo, na brzu ruku izrađeno i od nepoznatih lica.“ (Dukat 1933: 1)

Kada autorima rječnika ni drugi slavenski jezici nisu mogli pomoći, bili su primorani sami skovati nove riječi. Na taj su način „pokretali tvorbene mogućnosti hrvatskoga jezika i tako uglavnom uspješno popunjavali praznine na *ilirskoj* strani svoga djela (npr. s. v. *Religion* donose *věrozakon, bogočastje* i *bogoštovje*; s. v. *Verkörperung* donose *tělotvorba*; s. v. *Vielgötterei* donose *mnogboštvo, veleboštvo*).“ (Samardžija 2015: 480-481) Autori su znali preuzimati i neologizme drugih književnika: „U njegovu rječniku ima neologizama koji su općeno prihvaćeni te i danas još živu, a ima i takovih kojima se već davno zameo trag.“ (Dukat 1937: 113-114)

[4] Dukatova kratica za Ballmann-Fröhlich-Richterov *Ilirsko-nemacski i nemacsko-ilirski rukoslovnik* / *Illirisch--deutsches und deutsch-illirisches Handwörterbuch* (1839 i 1840).

Mažuranić i Užarević u svoj su rječnik umetnuli kratku njemačku gramatiku napisanu hrvatskim jezikom pod imenom *Pàrvi početki němačke slovnice*, koja je čisti prijevod Henschelove gramatike (usp. Dukat 1937: 124): „Osim hrvatskih i drugih slavenskih rječnika zagledavao je M. i u jedan strani rječnik, a to je Henschelov rječnik francuskog i njemačkog jezika *Neustes französisch-deutsches und deutsch-französisches Wörterbuch*, pa je iz toga rječnika i on u svoj rječnik umetnuo kratku njemačku gramatiku.“ (Dukat 1937: 124) Autori to uopće ne taje, već u predgovoru pišu: „Što se u ovoj knjizi govori o němačkoj slovnici, uzeto je iz slovara němačko-francezkoga od Henšela; njemu dakle i ukor i slava; jer mi němački slovničari nit jesmo nit hoćemo da budemo.“ (Mažuranić-Užarević 1842: 11 nepag.) Pri kraju svoje analize *Slovara* Dukat navodi neke osobitosti u zapisivanju rječničke građe koje se danas smatraju pogrešnima.: „M. piše infinitive glagolâ bez razlike sa *ti* ili *t* (*ći, ć*) na kraju, pa čak i običnije piše *t* (osobito kad je glagol povratan: *topiti, taliti*; *topit se, talit se*). To dakako nije bila pogreška u vrijeme kad se rječnik izdavao, jer krnji infinitivi živu u narodnom govoru a upotrebljavali su se i u književnom jeziku dugo vremena, pa se i M. posve prirodno služio njima.“ (Dukat 1937: 126)

3.3. Pitanje autorstva *Němačko-ilirskoga slovara*

Němačko-ilirski slovar djelo je dvojice autora – Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića koje je upravo Ljudevit Gaj pozvao na izradu ovakvoga rječnika jer su bili „glave u preporodu književestva našega mnogo zaslužne i skoro svim europejskim jezikom věšte.“ (Gaj 1841: 58) Do dandanas ostalo je nepoznato u kojoj su mjeri njih dvojica podijelila posao pa mnogi kritičari smatraju kako je veći dio odradio Mažuranić. Shodno tome mnogi smatraju kako njemu trebaju pripasti veće zasluge: „Tadija Smičiklas čak tvrdi da je Mažuranić sâm i zamislio takav rječnik, jer u biografiji njegovoj, koju je napisao za *Spomenknjigu Matice Hrvatske* (Zagreb, 1892) kazuje: 'U ovo doba rodi mu se sama od sebe misao da obradi rječnik njemačko-hrvatski.'“ (Dukat 1937: 127) Dukat dalje navodi kako iz biografije Ivana Mažuranića, koju je napisao njegov sin Vladimir, možemo doznati „da je Mažuranić školske godine 1839–1840 bio namjesni učitelj u zagrebačkoj gimnaziji i da je u to vrijeme, premda se pripravljao za advokatski ispit, u društvu s Užarevićem počeo izrađivati rječnik, a u jesen 1840, preselivši se u Karlovac, da ga je 'dovršio i izdao'.“ (Dukat 1937: 127) Dukat dodaje kako je za vrijeme Mažuranićeva boravka u Karlovcu Užarević bio ili u Zagrebu ili u Beču (gdje je 1842. završio medicinu) pa nisu ni mogli zajedno dovršiti rječnik, već je posao zasigurno obavljao samo Mažuranić. (usp. Dukat 1937: 127) Uz spomenuti autorski dvojac Dukat smatra kako je za *Slovar* zaslužan još netko, i to upravo Ivanov brat Antun Mažuranić. Ivan Mažuranić dio građe za rječnik preuzeo je iz Antunove *Sbirke někojih rěčih* i budući da se on veoma zanimao za leksikografiju, „bilo bi pravo čudo da Antun, kraj filološkog znanja i iskustva svoga, ne bi bio pomogao savjetom i djelom brata svog Ivana…“ (Dukat 1937: 128) Dukat tu svoju pretpostavku temelji i na činjenici da je *Slovar* završen u razmjerno kratko vrijeme. (usp. Dukat 1937: 128)

3.4. Mjesto *Němačko-ilirskoga slovara* u hrvatskoj leksikografiji

Mažuranić-Užarevićev rječnik služio je kao osnova za mnoge rječnike koji su nastali kasnije. Kako je potražnja za hrvatsko-njemačkim i njemačko-hrvatskim rječnicima sve više rasla „tako je trud Mažuranića i Užarevića prelazio iz jednoga rječnika u drugi i vazda se ponovo, da tako rečem, preporađao do najnovijeg vremena.“ (Dukat 1937: 130) Jedan od rječnika nastalih na građi *Slovara* jest Šulekov *Rěčnik němačko-hrvatski*: „M-ev je rječnik nesamo dvadesetak godina starije djelo, već i jedan od temelja na kojima je izgrađen Šulekov rječnik, naročito za onu građu koja objema rječnicima daje moderni karakter.“ (Dukat 1937: 132) Samardžija objašnjava na koji je način *Slovar* poslužio kao temelj za Šulekov rječnik: „Šulek je u svome leksikografskom radu nasljedovao ne samo pojedinačna Mažuranićeva i Užarevićeva leksička rješenja, nego i njihove nazore o jezičnom planiranju u području leksika“ (Samardžija 1997: 69) te dodaje: „U svome leksikografskom radu, pogotovo u oblikovanju hrvatskoga znanstvenog nazivlja, Bogoslav Šulek išao je Mažuranićevim i Užarevićevim tragom preuzevši od njih ili gotova leksička rješenja ili modele po kojima su izrađena ta rješenja, što su potom, iz neznanja i/ili drugih razloga, vukovci kritizirali kao da je sve Šulekovo djelo.“ (Samardžija 1997: 80) Upravo je zbog prepisivanja nekih gotovih leksičkih rješenja iz *Slovara* u svoj *Rěčnik němačko-hrvatski,* s čime kritičari tada nisu bili upoznati, Šulekov rječnik zadobio puno više pozornosti koja je zapravo trebala pripasti Mažuraniću i Užareviću: „U slijedećim će se razdobljima pretežno spominjati veći i opsežniji Šulekov *Njemačko-hrvatski rječnik* iz godine 1860, ali se s pravom smatra da je i Mažuranić--Užarevićev zaslužio veću pažnju, jer je on 'ne samo dvadesetak godina starije djelo, već i jedan od temelja na kojima je izgrađen Šulekov rječnik, naročito za onu građu koja objema rječnicima daje moderni karakter'.“ (Vince 1990: 256)

Samardžija zaključuje da „iako MUR[5] iz različitih razloga nije u svemu ispunio očekivanja svoga izdavača i njegova kruga, a usto je cijenom bio prilično nedostupan suvremenicima (što je sve *pripomoglo* neobjavljivanju njegova drugog, ilirsko-njemačkoga dijela), ipak je imao važnu ulogu u poslijepreporodnim nastojanjima oko leksičke obnove hrvatskoga jezika…“ (Samardžija 1997: 69)

[5] Samardžijina kratica za Mažuranić-Užarevićev *Němačko-ilirski slovar*.

4. Sadržaj i struktura *Němačko-ilirskoga slovara*

Mažuranić-Užarevićev *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* na samome početku donosi predgovor dvojice autora. Predgovor je najprije napisan na njemačkome jeziku i njemačkome pismu gotici i govori o problemima s kojima se sastavljači rječnika suočavaju: *„… die Verfasser desselben stehen auf diesem Felde auf Niemandes Schultern: nur wolle man nicht die vielen Mängel, wie es leider bei Recensionen slavischer Bücher nicht selten geschieht, so sehr der ilirischen Sprache, als vielmehr der jeßigen nationalen Kulturepoche in unserem Vaterlande, und den diesfälligen Kenntnissen der Verfasser zuschreiben.“* (Mažuranić-Užarević 1842: 9 nepag.) Slijedi i predgovor na hrvatskome jeziku i latiničnome pismu u kojem autori opisuju teškoće s kojima su se suočavali tijekom sastavljanja rječnika ponajviše zbog različitosti tih dvaju jezika, ali i činjenice da se hrvatskim jezikom do tada vrlo malo govorilo: *„Duh němačkoga jezika različit je jako od duha ilirskoga jezika. Što Němac kadkada kaže jednom rěči, to mi nemoremo neg s više; a što mi često s jednom rěči izgovorimo, tomu trěba u njega kadgod i tri i četiri. A to se još većma ukazuje u frazah, u poslovicah itd.“* (Mažuranić-Užarević 1842: 10 nepag.) Autori zatim na hrvatskome jeziku donose pregled gramatike njemačkoga jezika *Pàrvi početki němačke slovnice* preuzet iz Henschelova rječnika francuskoga i njemačkoga jezika *Neustes französisch-deutsches und deutsch-französisches Wörterbuch* u kojem je popisana njemačka abeceda te izgovor određenih njemačkih glasova. Navedeni su i sastavljeni suglasnici (*ch, sch, sz, ck, tz)* i dvoglasnici u njemačkome jeziku *(ai, ei, oi, ui, au, äu, eu*). Slijedi pregled njemačkih određenih i neodređenih članova (*der, die, das*; *ein, eine, ein*) te sklonidbena pravila za imenice u sva tri roda te oba broja:

„Počela obćena.

Svako samostavno se more sklanjati.
Ali ženska samostavna u jednobroju nemogu, nego samo u višebroju.
Samo u drugom sklanjanju je različit tužbeni mužkih samostavnih od imenovanja njihova.
Višebrojni dajni se dokonča svigdar na – n.
Sad ne dopuštaju Němci neg dva sklanjanja, od kojih jedno odgovara pàrvomu, drugomu i petomu; a drugo tretjemu i četvàrtomu něgdašnje nauke.“
(Mažuranić-Užarević 1842: 15 nepag.)

Zatim se obrađuje sklonidba vlastitih imena:

„Imena vlastita mužka na –s, a ženska na –e imaju u rodovnom jednobrojnom –ens, a u dajnom –en. Ali tudja vlastita imena na –s nemogu se skoro nikad sklanjati.“

(Mažuranić-Užarević 1842: 18 nepag.)

Slijedi sklonidba određenih i neodređenih članova s pridjevom i imenicom koju dopunjuju:

„Jednobroj

Im. ein guter Mann,	*eine gute Frau,*	*ein gutes Kind,*
Rod. eines guten Mannes,	*einer guten Frau,*	*eines guten Kindes,*
Daj. einem guten Manne,	*einer guten Frau,*	*einem guten Kinde,*
Tuž. einen guten Mann,	*eine gute Frau,*	*ein gutes Kind.“*

(Mažuranić-Užarević 1842: 18 nepag.)

Autori pregled nastavljaju s kratkim presjekom komparacije pridjeva:

Postavni.	Prispodobni.	Preuznosni.
Hoch,	höher,	höchſte.
Nah,	näher,	nächſte.
Gut,	beſſer,	beſte.
Viel,	mehr,	mehrſte, meiſte.
Eh (neobično),	eher,	ehſte.
Min (dolnjoněm.),	minder,	mindeſte.
Lat (dolnjoněm.),	—	letzte.

[6]

Slijedi popis glavnih i rednih brojeva (*stožerni* i *redovni brojnici*) te brojevnih priloga (*pristavci i prilozi brojni*), kao i pregled vrsta zamjenica (*zaimena pokazna, zaimena odnosna, zaimena osobna, zaimena posědovna*).

[6] Slika je preuzeta iz Mažuranić-Užarević 1842: 19 nepag.

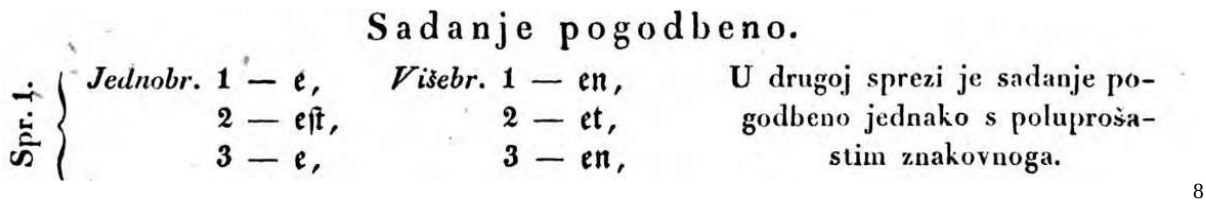
Sljedećih nekoliko stranica ove slovnice posvećeno je glagolima. Navedeni su najprije pomoćni glagoli *sein, haben* i *werden*, a zatim tvorba prezenta:

S a d a n j e.

		Znakovni.	Vezni.	Zapovědni.
Sprega pârv. i drug.	*Jednobr.* 1	— e,	— eſt,	
	2	— eſt,	— eſt,	— e,
	3	— et,	— e,	
	Višebr. 1	— en,		
	2	— et,		— et,
	3	— en,		

[7]

Sadanje pogodbeno.

Spr. 1.	*Jednobr.* 1	— e,	*Višebr.* 1 — en,	U drugoj sprezi je sadanje po-
	2	— eſt,	2 — et,	godbeno jednako s poluproša-
	3	— e,	3 — en,	stim znakovnoga.

[8]

Slijedi tvorba aktiva i pasiva te na samome kraju popis kratica koje su autori koristili u sastavljanju rječničkoga dijela s objašnjenjem. Na slici je prikazan dio toga pregleda kratica.

Erklärung der Abkürzungen.

Kratice.

adj. adjectivum, Beiwort, pristavak.
adv. adverbium, Nebenwort, prislovje, prilog.
comp. comparativus, Comparativ, prispodobni (stupanj).
conj. conjunctio, Bindewort, veznik.
f. femininum, weiblich, žensko.
fig. figurative, figürlich, prenosnò.
gen. genitivus, Genitiv, rodovni (padež).

[9]

[7] Slika je preuzeta iz Mažuranić-Užarević 1842: 25 nepag.

[8] Slika je preuzeta iz Mažuranić-Užarević 1842: 25 nepag.

[9] Slika je preuzeta iz Mažuranić-Užarević 1842: 31 nepag.

Sam rječnički dio počinje sa slovom *A* i završava sa slovom *Z* (polazna je natuknica u rječniku njemačka). Rječnik sadržava i popis muških i ženskih imena naslovljen kao *Verzeichniß der Manns- und Frauennamen* (*Mužka i ženska imena*) (npr. *Aaron, m. Aron*; *Theodora, f. Toda (fam. Todica)*) te popis zemljopisnih imena – zemljopisnih područja te naziva za etnike i ktetike tih područja *Verzeichniß geographischer Namen* (*Zemljopisni slovar*) (npr. *Feuerland, n. Ognjena zemlja, Feuerländer, m. Ognjenozemac; –in, f. Ognjenozemka, Feuerländisch, adj. ognjenozemski*).

Na kraju *Slovara* nalazi se popis njemačkih nepravilnih glagola *Tabla od glagoljah pàrve sprege i glagoljah nepravionih* s navedenim oblikom za preterit te oblikom za particip i infinitiv glagola:

TABLA

od

glagoljah pàrve sprege i glagoljah nepravionih *).

Perf.	*Part.*	*Infin.*	*Perf.*	*Part.*	*Infin.*
Aß,	Gegeſſen,	Eſſen.	Gelang,	Gelungen,	Gelingen.
Band,	Gebunden,	Binden.	Genas,	Geneſen,	Geneſen.
Barg,	Geborgen,	Bergen.	Genoß,	Genoſſen,	Genießen.
Barſt,	Geborſten,	Berſten.	Geſchah,	Geſchehen,	Geſchehen.
Bat,	Gebeten,	Bitten.	Gewann,	Gewonnen,	Gewinnen.
Befahl,	Befohlen,	Befehlen.	Ging,	Gegangen,	Gehen.
Befliß,	Befliſſen,	Befleißen.	Glich,	Geglichen,	Gleichen.
Begann,	Begonnen,	Beginnen.	Glitt,	Geglitten,	Gleiten.
(Beklomm),	Beklommen,	Beklemmen.	Glomm,	Geglommen,	Glimmen.
Bewog,	Bewogen,	Bewegen.	Gohr,	Gegohren,	Gähren.
Biß,	Gebiſſen,	Beißen.	Goß,	Gegoſſen,	Gießen.
Blieb,	Geblieben,	Bleiben.	Griff,	Gegriffen,	Greifen.
Blies,	Geblaſen,	Blaſen.	Grub,	Gegraben,	Graben.
Bog,	Gebogen,	Biegen.	Half.	Geholfen.	Helfen.

[10]

Na slici je prikazan dio pregleda nepravilnih glagola uz napomenu: *„Ovo je uredjeno za moć tražit poluprošasta vrěmena němačkih glagoljah i vidět, koje im nesvàršeno vrěme odgovara; a što će koji glagolj reći, pogledaj u slovar na svoje město.“* (Mažuranić-Užarević 1842: 485)

[10] Slika je preuzeta iz Mažuranić-Užarević 1842: 25 nepag.

5. Analiza rječničkih natuknica

Polazna je natuknica u *Slovaru* na njemačkome jeziku pisana goticom. Natuknice se nižu abecednim redom i protežu na 500 stranica. Prva je natuknica u rječniku slovo *A*, a posljednja imenica *Zyselmaus*. Nakon navedene natuknice slijedi njezino gramatičko obilježje označeno kraticom i zatim hrvatska istovrijednica (npr. *Bischofskreuz, n. biskupski križ*; *Kreuzen, sich, v. r. križat se, kàrstit se*).

Sve su kratice zapravo latinski nazivi toga obilježja – npr. kod imenica se navodi *f.* (*femininum*) za ženski, *m.* (*masculinum*) za muški, a *n.* (*neutrum*) za srednji rod. Pokraj imenica kao što su *Allerheiligen* i *Mysterien* (imaju samo množinu) navodi se *pl.* (bez oznake roda), dok kod imenica *Kirchenväter, Reliquien* i *Altvordern*, koje također imaju samo oblik u množini, uz oznaku broja stoji i oznaka roda. Nakon gramatičkoga obilježja slijedi njezina istovrijednica na hrvatskome jeziku. Ta istovrijednica ponekad je jedna riječ (npr. *Beikirche – kapela*), više riječi istoga ili različitoga značenja za istu natuknicu (npr. *Anfechtung – napast, tentacia*) ili višerječnica. Kod višerječnica javljaju se sintagme (npr. *Bußtag – dan od pokore*) ili kolokacije (npr. *Chorhemd – misna košulja*). Uz istovrijednicu na hrvatskome je jeziku ponekad uz samu riječ navedeno i dodatno objašnjenje pojma u zagradama, npr. *augustinac* (kaludjer), *breva* (list papinski), *posvjetjenje* (u misi). I polazna natuknica ponekad uza se ima dodatno objašnjenje u zagradama koje slijedi nakon gramatičkoga obilježja, npr. *Stuhl, m.* (in der Kirche), *Frevel, m.* (in heiligen Sachen). Sakralno nazivlje u rječniku, koje se propituje u ovome radu, obilno je zastupljeno u *Slovaru* s 910 polaznih njemačkih natuknica. Od toga su 272 imenice ženskoga roda, 286 imenica je muškoga roda, a 150 ih je srednjega roda. Trima je imenicama naveden samo broj (množina), ali ne i kojeg su roda.

Uz pridjeve je kao gramatičko obilježje navedena kratica *adj.*, koju sami autori objašnjavaju riječima *adjectivum, Beiwort, pristavak* (npr. *Lutherisch, adj. luteranski*). Nakon toga slijedi hrvatska istovrijednica, najčešće kao jedna (*Allerheiligst – presvet*) ili dvije riječi istoga ili sličnoga značenja (npr. *Abbitlich – prostiv, oprostiv*). Rijetko je to sintagma (npr. *Bibelfest – věšt pismu svetomu*). Osim opisnih (npr. *Barmherzig – milosàrdan, milostiv*) u rječniku postoji i velik broj posvojnih pridjeva (npr. *Apostolisch – apostolski*). Ponekad se određena natuknica osim kao pridjev mogla odrediti i kao prilog jer pridjev i prilog u njemačkome jeziku imaju isti oblik (npr. *Heilig – svet, sveto*). Natuknici *Auferstanden* autori su dali gramatičko obilježje pridjeva, dok njezina istovrijednica na hrvatskome jeziku glasi

uskàrsnuvši i riječ je o glagolskome prilogu prošlom (koji njemački jezik ne poznaje), a ne o pridjevu. Pridjeva vezanih za sakralno nazivlje u *Slovaru* ukupno je 99.

Glagole su autori s obzirom na gramatičko obilježje podijelili na *verbum activum, thätiges Zeitwort, čineći, tvoreći glagol* (*v. a.*), *verbum neutrum, intransitives Zeitwort, glagolj srědnji* (*v. n.*) i *verbum reciprocum, zurückführendes Zeitwort, glagol zaměniti, odbojni* (*v. r.*), tj. na aktivne, neprijelazne i povratne glagole (npr. *Einpfarren, v. a. parokii, plovanii podložiti, užupiti; Erstehen, v. n. uzkàrsnuti; Erbarmen, sich, v. r. smilovat se, smilit se, milosàrdje, pomilovanje, milost imati*). Aktivnih je glagola vezanih za sakralno nazivlje ukupno 71, neprijelaznih 11, a dva su glagola okarakterizirana i kao aktivna i kao neprijelazna (*Communiciren – pričestiti; pričestit se* i *Beichten – izpoviděti, izpovědati; izpovědat se, izpovidět se*), dok je povratnih ukupno četiri. Nakon gramatičkoga obilježja često slijedi neka fraza na njemačkome u okviru natuknice i tek onda hrvatska istovrijednica za tu frazu (npr. *Begehen → ein Fest begehen – svetkovati, slaviti koi blagdan, Führen → in Versuchung führen – uvest u napast*). Kao istovrijednica na hrvatskome ponekad je to jedna riječ (npr. *Abgeißeln – bičevati*), često više riječi istog ili različitog značenja za istu natuknicu (npr. *Celebriren – slaviti, dičiti, hvaliti*) ili kolokacija (npr. *Abbitten – dobiti, dobivati silom od molitve*). Rijetko se javljaju višerječnice u formi sintagme (npr. *Annageln – pribijati čavlom*). Autori su najčešće glagole bilježili s infinitivnim nastavkom *-ti*, jedino ako je bila riječ o povratnome glagolu, frazemu ili sintagmi, izostavili bi završno *-i* (npr. *postiti, postit se*), no to svoje načelo nisu provodili dosljedno (npr. *metnuti u broj od svetacah, zabrojit medju svetce*). Kod bilježenja istovrijednica za glagole su najčešće u prijevodu na hrvatski jezik pisali glagol i u svršenome i u nesvršenome obliku (npr. *Verkündigen – navěstiti, navěštivati*) jer njemački jezik ne razlikuje vid glagola.

Od nepromjenjivih vrsta riječi koje su dio sakralnoga nazivlja ovoga rječnika u analizi su uočeni prilozi koje su autore bilježili zajedno s pridjevima. Izuzetak je jedino sljedeći primjer u kojem je njemačka natuknica određena samo kao prilog, ali ne i kao pridjev: *Testamentisch, Testamentlich – u testamentu, po testamentu*, no u prijevodu na hrvatski riječ je o višerječnici koja se sastoji od prijedložnoga izraza, odnosno prijedloga i imenice, a ne o prilogu. Autori prilog zapisuju kraticom *adv.* koju definiraju kao *adverbium, Nebenwort, prislovje, prilog*. Osim priloga dio rječnika sakralnoga nazivlja jesu i jedan usklik i jedan prijedlog. Usklik je *Kyrie eleison* koji autori bilježe kraticom *interj.* (*interjectio, Zwischenwort, medjumetak*) i prevode kao zaziv *gospodine pomiluj*. Kratica za prijedlog jest *prp.* (*praepositio, Vorwort, predlog*), a primjer na koji nailazimo jest *um* i uz njega odmah

fraza *um Gottes Willen*; *um Ostern* te prijevod *za boga, za ljubav božju*; *okò uzkàrsa*. Dvije su natuknice ostale bez opisa svojega gramatičkog obilježja *Amen* (*amen, amin; tako budi*) i *Gotteskasten* (*kasa cȁrkovna; škrinjica za milostinju*). Pretpostavlja se da riječi *Amen* autori nisu dali nikakvo gramatičko obilježje jer nisu znali kamo bi je svrstali (Anić i Goldstein npr. u svojemu *Rječniku stranih riječi* definiraju *amen* kao uzvik), dok su riječi *Gotteskasten* vjerojatno zaboravili staviti oznaku *m.* za muški rod jednine s obzirom na kompleksnost i veličinu rječnika (autorima su se potkrale još neke greške tijekom sastavljanja dvojezičnika). Ostale se promjenjive i nepromjenjive vrste riječi ne spominju u okviru sakralnoga nazivlja pa ih se nećemo posebno ni doticati. Mažuranić i Užarević svaku su natuknicu pisali velikim početnim slovom bez obzira na to je li riječ o pridjevu, imenici ili glagolu (u njemačkome se jeziku jedino imenice uvijek pišu velikim početnim slovom), dok su njezine istovrijednice na hrvatskome uvijek pisane malim početnim slovom, čak i riječi koje bi se prema pravopisnim pravilima u hrvatskome jeziku trebale pisati velikim slovom, kao što su riječi iz poštovanja i počasti, imena blagdana i sl. (npr. *božić, svi sveti, spasitelj, uzašastje gospodinovo*).

Gramatička su obilježja za potrebe ovoga rada samostalno dodana hrvatskoj istovrijednici. Od ukupnoga broja imenica u korpusu sakralnoga nazivlja 269 ih je muškoga roda i a-deklinacije (npr. *vikar*), a 15 muškoga roda i e-deklinacije (npr. *papa, vangjelista*). Osam imenica muškoga roda imaju oblik samo u množini (te riječi formalno imaju oblik u jednini u hrvatskome jeziku, no jednina i množina iste riječi imaju drugačiji oblik u njemačkome jeziku, npr. *praotac* je *Altvater*, a *praotci* su *Altvordern*). Takvih je sedam imenica a-deklinacije (npr. *praotci, redovnici*), a samo jedna e-deklinacije (*poglavice (popovske)*). Imenica *višnji*, koja se također pojavljuje u korpusu, jest poimeničeni pridjev muškoga roda i deklinira se prema pridjevskoj deklinaciji. Srednji rod čini 148 imenica, sve su a-deklinacije (npr. *poganstvo*), a jedna ima samo množinu (npr. *otajstva*). Imenica ženskoga roda ima ukupno 206 i od toga ih 166 pripada e-deklinaciji (npr. *parokia*), a 35 i-deklinaciji (npr. *pravověrnost, pričest*) dok ih pet ima oblik samo u množini (četiri pripadaju e-deklinaciji *(relikvie, kvatre),* a jedna i-deklinaciji *(moći)*).

Glagoli su, također, samostalno razvrstani prema vidu. U korpusu sakralnoga nazivlja hrvatskih istovrijednica tako je 50 glagola nesvršenoga vida (npr. *svetiti, štovati*), 71 je glagol svršeni (*sagrěšiti, pokȁrstiti*), a tri su dvovidna (*znati, biti, htjeti*).

6. Analiza prijevodnih istovrijednica

6.1. Njemačka polazna natuknica i hrvatske istovrijednice

Analizom je sakralnoga nazivlja Mažuranić-Užarevića *Slovara* uočeno da je hrvatsku istovrijednicu za jednu natuknicu na njemačkome jeziku često činilo više riječi (npr. *Abgott – nebog, idol, kumir, krivi bog*), a rjeđe samo jedna riječ (*Hölle – pakao*), što znači da je za određenu riječ na njemačkome jeziku u hrvatskome postojalo nekoliko sinonima za to isto značenje.

U nastavku slijedi tablica većega dijela njemačkih natuknica kojima su hrvatske istovrijednice činile tri ili više riječi istoga ili sličnoga značenja, a rijetko različitoga značenja.

Njemačka polazna natuknica	**Hrvatske istovrijednice**
Abbild	ikona; prilika, kip
Abbitte	odpros, moljenje, pitanje proštenja
Abgott	nebog, idol, kumir, krivi bog
Absolviren	oprostiti; odrěšiti, odrěšivati
Abteilich	opatov; opatski, opatovski
Allgewaltig	svemoguć, svemogućan, svemog
Andacht	pobožnost, bogoljubnost; molitva
Anerkennung	priznanje, izpovědanje, izpověd
Anfechter	protivnik, neprijatelj; napastnik
Anflehen	moliti; zamoliti, zaprositi; zazivati
Aeschern	opepeliti, pepeliti, pepeljaviti; obratit, obratjat u pepeo
Aufopferung	posvetjenje, žartvovanje; žártva, posvetilište
Auspreisen	dičiti, hvaliti, slaviti
Beerdigen	pokopati, zakopati, sahraniti
Begrabung	pokop, sahranjenje, ukop
Benedeien	blagosloviti, slaviti, hvaliti

Bestattung	pokop, pogreb, ukop, sahranjenje
Betbuch	molitvenik, sbornik, knjiga molitvena, molitvarica
Betglocke	pozdravljenje, zdrava maria; molitveno zvono
Bethaus	cȧrkva; kuća božja, dom od molitve, molitveni dom
Bibelmäßig	shodan, skladan podoban pismu svetomu; polag pisma, po pismu svetom
Bilderanbeter	ikonoklanjalac, kipoklanjalac, idolopoklonik
Bußpsalm	psalam, salam pokorni, pěsma od pokore
Canonisiren	svetiti, posvetiti, učiniti, razglasit za svetca
Capucinerkloster	manastir, namastir, samostan kapucinski
Choralist	koralista, pěvac, pěvač cȧrkveni
Christenthum	kȧrstjanstvo, zakon, věra kȧrstjanska
Collecte	kolekta, milostinja, dar, pobiranje, sabiranje
Einsegnen	blagosloviti; posvetiti; potvȧrditi
Erbarmen, Erbarmung	milosȧrdje, milost, pomilovanje, smilovanje, smiljenje
Erlösen	spasiti, odkupiti, izbaviti
Fasttag	post, dan postni, dan od posta
Feier	blagdan; svetac, svetkovina
Firmung, Firmelung	krizmanje, krizma, birma, potvȧrdjenje
Fromm	pobožan, bogoljuban, bogomio, bogabojeć
Geheimnißvoll	tajan, otajan; otajanstven
Geistlich	duhovni, cȧrkovni, cȧrkveni, redovnički
Geistlichkeit	duhovničtvo, popovstvo, duhovnici, redovnici, popovi
Glaubensbekenntniß	věra; izpověd, věroizpovědanje
Gnädig	milostiv, milosȧrdan, smiljen
Gottesfürchtig	bogabojeć, pobožan, bogomio
Gotteshaus	dom božji, kuća božja, cȧrkva
Hebräisch	evrienski, židovski, žudielski, žudinski
Heiliger	svetac, sveti, blaženi

Höllenangst	veliki trepet, strah smȁrtan, muka paklena
Kirchendiener	sluga cȁrkovni; cȁrkvenjak, cȁrkovnjak
Kirchner	zvonar, požup, prakatur
Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester	duvna, koludrica, opatica
Kreuzigung	razpinjanje; razpetje, propetje
Kreuzzug	križoboj, kȁrstoboj, vojna osveta
Mette	jutrenja; zornica; polnoćnica
Mönchskloster	namastir, manastir, samostan, kloštar
Oberpfarrer, Oberpriester	protopop, arkipop, arkijerej
Ostern	vazam, uskȁrs; vaskresenie
Pfingsten, Pfingstfest	blagdan duhovah, duhovi, trojaki
Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt	hodočastje, hodočastvo, pobožno putovanje
Predigen	predikati, pripovědati, propovědati
Prediger	predikatur, predikač, pripovědnik, pripovědalac, propovědnik
Priesteramt	redovničtvo, svetjeničtvo, popovstvo
Priesterstand	redovničtvo, popovstvo, stališ redovnički
Rechtgläubigkeit	pravověrnost; pravoslavnost, pravoslavje
Religion	věrozakon, bogočastje, bogoštovje
Reliquien	moći, relikvie, ostatci od svetacah
Sacramentlich	sakramentalan; sakramentaoski; svetotajan
Satanisch	sotonski, djȁvoski,vražji
Stiftisch	kapitulski; biskupski; manastirski
Teufel	vrag, djavao, hudoba
Ungöttlich	nebožji, nebožanski; bezbožan
Vergebung	proštenje, oproštenje, odpuštenje
Weihrauchfaß	kadilo, kadionica, kadionik
Weihwedel, Weihsprengel	kropilo, kropionik, škropionik

Iz prikazanih se natuknica i njihovih istovrijednica može zaključiti da u *Slovaru* za velik broj njemačkih natuknica postoje tri hrvatske istovrijednice ili više njih. Te istovrijednice mogu biti istoznačnice (npr. *kropilo, kropionik, škropionik*; *predikatur, predikač, pripovědnik,*

pripovědalac, propovědnik), bliskoznačnice (npr. *spasiti, odkupiti, izbaviti*), ali i riječi različitoga značenja (npr. za natuknicu *Mette* tri su riječi: *jutrenja; zornica; polnoćnica*, gdje se *jutrenja* odnosi na jutarnju misu tijekom godine, *zornica* na jutarnju misu u adventu, a *polnoćnica* na misu koja se služi u ponoć s Badnjaka na Božić).

6.2. Hrvatska polazna natuknica i njemačke istovrijednice

Da bi se dobila cjelovita slika o odnosu njemačkih i hrvatskih leksema, sastavljen je preokretnik, tj. izrađen je popis riječi u kojima je početni leksem hrvatska riječ. Tijekom rada na preokretniku puno je češći slučaj bio da je za hrvatsku natuknicu njemačka istovrijednica bila samo jedna riječ (npr. *poluvĕrac – Keßer* [usporedi s njemačkom polaznom natuknicom gdje za riječ *Keßer* u prijevodu stoji *poluvĕrac, krivovĕrac*]), a rjeđe dvije ili više (npr. *potvȁrdjenje – Firmung, Firmelung, Einsegnung; duvna – Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester*). Unatoč tome, postoji određen broj hrvatskih polaznih natuknica kojima je njemačka istovrijednica dvije riječi ili više njih, tj. više sinonima. Slijede primjeri hrvatskih polaznih natuknica s više njemačkih istovrijednica.

Hrvatska polazna natuknica	**Njemačka istovrijednica**
arkijerej	Oberpfarrer, Oberpriester
badnjak, badnji	Christabend, Christnacht, Weihnachtsabend
bezbožan	Gottesvergessen, Gottlos, Heillos, Ungöttlich, Unheilig
bezbožanstvo	Gottlosigkeit, Heillosigkeit, Verruchtheit
bezgrĕšan	Unsündig, Unsündlich
birma	Firmung, Firmelung
birmati	Firmen, Firmeln
biskupia	Kirchsprengel, Stift, Bischofsamt, Bischofswürde, Bisthum, Bischofsthum, Diöces
blagdan	Feier, Feiertag, Fest, Festtag
blagdanji	Feiertäglich, Festtäglich

blagosivljanje	Einsegnung, Einweihung
blagoslov	Einsegnen, Einweihen, Segnen, Benedeien
blaženstvo	Seligkeit, Glückseligkeit, Heil
bogoljuban, bogoljubno	Fromm, Religiös, Andächtig
bogoljubnost	Religiösität, Andacht, Frömmigkeit
bogomio	Fromm, Gottesfürchtig
bogomolja	Kopfhänger, Frömmling, Frömmler
bogomoljac	Pietist, Andächtler, Betbruder, Bigott
bogomoljstvo	Pietisterei, Andächtelei
bogoslovac	Gottesgelehrter, Theolog
bogoslovje	Gottesgelahrtheit, Gottesgelehrsamkeit, Theologie
božić	Weihnachten, Weihnachtsfest, Weihnachtszeit, Christfest, Christtag
dekan	Decanus, Dechant
děte, dětešce	Christkindlein, Christkindchen
djavaoski, djávoski	Teufelisch, Teuflisch
duhovi	Pfingsten, Pfingstfest
duhovničtvo	Clerisei, Geistlichkeit
duhovnik	Geistlicher, Priester
duvna	Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester
fratar	Mönch, Ordensgeistliche
grěh	Missethat, Sünde, Sündenfall
grěšnik	Sünder, Missethäter
hodočastje	Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt, Wallfahrt, Betfahrt
hodočastnik	Pilger, Pilgrim, Wallfahrter, Wallfahrer
hodočastvo	Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt
idolopoklonik	Bilderanbeter, Bilderverehrer
ikona, prilika	Bild, Abbild
ikonopoklonstvo	Bilderdienst, Bilderverehrung
Isukárst, Krist	Christ, Christus

izpověd	Anerkennung, Beichte, Beicht, Glaubensbekenntniß
izpovědnik	Beichtvater, Beichtiger
izpověst	Beichte, Beicht
izpoviděti, izpovidět se	Beichten, Anerkennen
jednověrac	Glaubensgenoß, Religionsverwandte
kaludjer	Mönch, Ordensbruder, Ordensgeistliche
kaludjerica	Nonne, Ordensschwester
kaludjerski	Klösterlich, Mönchisch
kaludjerstvo	Möncherei, Mönchswesen
kanonik	Canonicus, Capitelherr, Capitular, Capitularherr, Chorherr, Domherr, Stiftsherr
kapela	Capelle, Beikirche, Tochterkirche, Filial
kapituo	Capitel, Stift
kȁrst	Taufe, Kindtaufe, Wasserbad
kȁrstit se	Kreuzen, sich, Kreuzigen, sich, Segnen
kȁrstjanstvo	Christenheit, Christenthum
kȁršteпje	Taufe, Kindtaufe, Wasserbad
klecalo	Betbank, Betstuhl, Stuhl
koludrica	Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester
korista	Chorschüler, Chorist
korizma	Fasten, Fastenzeit
krizma	Chrisam, Firmung, Firmelung
križat se	Kreuzen, sich, Kreuzigen, sich, Segnen
kropilo	Weihwedel, Weihsprengel
lajk	Laie, Laienbruder
lemozinar	Almosenier, Almosenpfleger
lemozinarstvo	Almosenamt, Almosenpflege
lemoznica	Almosenbüchse, Almosenkasten, Klingelbeutel
manastir	Kloster, Mönchskloster, Stift
manastirski	Klösterlich, Stiftisch

milosȁrdan	Barmherzig, Erbarmungsvoll, Gnädig
milosȁrdje	Barmherzigkeit, Erbarmen, Erbarmung, Gnade
milost	Gnade, Gnadenbezeigung, Gnadenzeichen, Mildthätigkeit, Barmherzigkeit, Begnadigung, Erbarmen, Erbarmung
milostiv	Gnädig, Gnadenreich, Mildthätig, Barmherzig, Erbarmungsvoll
milostinja	Collecte, Almosen
mitra	Bischofshut, Bischofsmüße
moliti, molit se	Beten, Anflehen
molitva	Gebet, Andacht
namastir, samostan	Kloster, Mönchskloster
napast	Anfechtung, Versuchung
navěštenje, navěštivanje	Verkündigung, Aufgebot
negrěšan	Unsündig, Unsündlich
nemilosȁrdan	Unbarmherzig, Ungnädig
nemilosȁrdje	Unbarmherzigkeit, Ungnade
nemilost	Ungnade, Unbarmherzigkeit
odkupiti	Erlösen, Einlösen
oprostiti	Absolviren, Vergeben
oproštenje	Vergebung, Begnadigung
ostia	Abendmahlsbrot, Hostie
otajanstven	Geheimnißvoll, Mystisch
otajstvo	Geheimniß, Heimlichkeit, Mystik
papa	Papst, Pabst
papinac	Papist, Päbstler
parokia	Pfarre, Sprengel, Kirchspiel
parokianac	Pfarrgenoß, Pfarrfind
plovania	Pfarre, Sprengel, Pfarrkirche
pobožan; pobožno	Andächtig, Fromm, Gottesfürchtig, Gottselig, Religiös
poganin	Heide, Unchrist

pogreb	Beerdigung, Bestattung
pokop	Beerdigung, Begrabung, Bestattung
pokora	Abbüßung, Buße, Kasteiung
pokornica	Beichtfind, Büßerin
pokornik	Beichtiger, Beichtfind, Büßer
polnoćnica, polnoćka	Christmesse, Christmette, Mette
ponoćnica, pȯnoćka	Christmesse, Nachtmette
popovski	Pfaffenmäßig, Pfäffisch, Priesterlich
popovstvo	Priesteramt, Priesterschaft, Priesterstand, Priesterthum, Geistlichkeit
post	Fasten, Fasttag
posveta	Weihe, Weihung, Canonisirung, Canonisation
posvetilište	Aufopferung, Meßopfer
posvetiti	Weihen, Einweihen, Canonisiren, Aufopfern, Einsegnen, Heiligen, Heiligsprechen
posvjetjenje	Weihe, Weihung, Einweihung, Canonisirung, Canonisation, Aufopferung, Einsegnung, Seligsprechung, Heiligung, Heiligsprechung; Wandlung (bei den Katholiken)
potvȧrditi	Firmen, Firmeln, Einsegnen
potvȧrdjenje	Firmung, Firmelung, Einsegnung
požup	Kirchner, Küster, Meßner, Sacristan
predikač	Prediger, Kanzelredner
prepozit	Probst, Propst
pričest	Communion, Abendmahl, Nachtmahl
pričeštjenje	Communion, Nachtmahl
procesia	Procession, feierlicher Aufzug, Umgang, Umzug, Zug
protopop	Oberpfarrer, Oberpriester
redovničtvo	Priesteramt, Priesterschaft, Priesterstand,

	Priesterthum
redovnik	Geistlicher, Ordensgeistliche, Priester
saltĕr	Psalter, Psalmbuch
serafin	Seraph, Seraphin
smilovanje, smiljenje	Erbarmen, Erbarmung
spasenje	Erlösung, Seligkeit, Heil, Ausweg
svečan; svečano	Feierlich, Feiertäglich, Festlich
svemoguć, svemogućan, svemog	Allmächtig, Allgewaltig
svet; sveto	Heilig, Gottselig, Gottesdienstlich, Hehr
svetiti	Heiligen, Weihen, Canonisiren, ein Fest feiern
svetjeničtvo	Priesteramt, Priesterschaft, Priesterthum
svetjenje	Heiligung, Seligsprechung, Feierung
svetkovan, svetkovano	Feierlich, Festlich
svetkovati	ein Fest begehen, ein Fest feiern
škropionik	Weihwedel, Weihsprengel
tajna	Geheimniß, Heimlichkeit
templar	Tempelherr, Tempelritter
ukop	Begrabung, Bestattung
uskȁrs	Ostern, Osterfest, Auferstehung, Auferstehungsfest
uskȁrsnutje	Auferstehung, Erstehung
vazam	Ostern, Osterfest, Auferstehungsfest
večernja	Abendmesse, Vesper
věrovan	Glaubhaft, Glaubwürdig
věrozakon	Religion, Glaube
vražji	Teufelisch, Teuflisch, Satanisch
vrědan	Glaubhaft, Glaubwürdig
vreteno	Drehbaum, Drehkreuz
zadušnica	Seelenamt, Seelamt
zagovor	Angelobung, Gelübde
zvonar	Sacristan, Kirchner, Küster, Meßner
žid, židov	Hebräer, Jude

židovski	Hebräisch, Jüdisch
župa	Pfarre, Kirchspiel, Sprengel
župljanin	Pfarrgenoß, Pfarrfind

Iz navedene se poveće tablice mogu uočiti mnogi slučajevi u kojima je za hrvatske natuknice postojalo nekoliko njemačkih istovrijednica. Te su istovrijednice mogle biti istoznačnice (npr. *Tempelherr, Tempelritter*; *Communion, Nachtmahl*), bliskoznačnice (npr. *Religion, Glaube*; *Kloster, Mönchskloster*) i vrlo rijetko riječi različitoga značenja (npr. za glagol *svetiti* – *Canonisiren, ein Fest feiern,* gdje *Canonisiren* znači *proglasiti koga svetim,* a fraza *ein Fest feiern – slaviti koji blagdan*.

7. Semantički opis sakralnoga nazivlja u *Němačko-ilirskome slovaru*

Slovar sadržava 910 polaznih njemačkih natuknica koje se odnose na sakralno nazivlje. To se sakralno nazivlje može podijeliti u 17 kategorija. Neki se nazivi odnose na bogoslužje, drugi pak na samoga Boga, treći na sakrament ispovijedi, četvrti na obred pokapanja, zatim na sakralne objekte i sl. U nastavku slijedi prikaz kategorija s primjerima njemačkih natuknica i hrvatskih istovrijednica za određene kategorije.

1. U *Slovaru* se uočavaju brojni nazivi koji se odnose na bogoslužje (bogoslužno nazivlje):

Abendmesse (večernja), Abfanzeln (glasiti, razglasiti s predikaonice; fig. karati, pokarati), Hochamt (velika misa), Antrittspredigt (pàrva predika, nastupna, početna predika), Auspredigen (dovàršit prediku), die Ranzel betreten (stupit na predikaonicu), Bischofshut i Bischofsmüße (mitra), Bischofskreuz (biskupski križ), Bischofsmantel (plašt), Bischofsstab (kučma, pastěrski štap), Brautmesse (maša, misa věnčana), Seelenamt, Seelamt (zadušnica), Todtenamt (càrna, màrtačka misa).

Bogoslužje je čin služenja Bogu, odnosno sveta misa, pa tako Mažuranić i Užarević razlikuju misu za umrle, tj. misu zadušnicu *(Todtenamt, Seelamt)*, vjenčanu misu *(Brautmesse)*, večernju misu *(Abendmesse)* i dr. U bogoslužje se ubrajaju i dijelovi mise kao što je propovijed koja slijedi odmah nakon službe riječi. Uz nju se vezuju mnogi izrazi, kao na primjer oni vezani za propovjedaonicu *(die Ranzel betreten)*, ali i oni vezani za sam završetak propovijedi *(Auspredigen)*.

2. U pažljivoj analizi *Slovara* uočeni su mnogi nazivi koji se odnose na klerike, tj. na službene predstavnike Katoličke crkve, kao što su npr.:

Abt (opat), Abteilich (opatov; opatski, opatovski), Aebtissin (opatica), Abtlich (opatov; opatski, opatovski), Augustiner (augustinac), Augustinerin (augustinka), Benedictiner (benediktinac), Benedictinerin (benediktinka), Benedictinerorden (red benediktinski), Bernardiner (bernardin), Bernardinerin (bernardinka), Bettelmönch (fratar, kaludjer proševni), Bettelorden (proševni red, red prosećih (fratarah)), Bischof (biskup), Bischöflich (biskupski; biskupov), Bischofsamt (čast biskupska), Bischofswürde (čast biskupska), Capellan (kapelan), Chorbischof (naměstnik, vikar biskupski), Geistlicher (redovnik), Mönch (fratar), Ordensgeistliche (fratar, redovnik), Papst, Pabst (papa), Päpstlich (papinski),

*Pfarrer (župnik), Priester (svećenik, redovnik), Priesteramt, Priesterschaft, Priesterstand, Priesterthum (*sve *redovničtvo), Vicar (vikar)*.

U rječniku su navedeni razni redovnički redovi, npr. *Augustinerin (augustinka), Benedictiner (benediktinac), Bernardiner (bernardin),* ali i nazivi za klerike prema hijerarhiji: *Bischof (biskup), Papst, Pabst (papa), Priester (svećenik, redovnik)*.

3. Nazivi koji se odnose na upravna područja Katoličke crkve:

Abtei (opatia; opatovina), Bischofsamt (biskupia), Bischofsthum (biskupia), Bischofswürde (biskupia), Bisthum (biskupia), Kloster (manastir, namastir, samostan), Pfarre (župa), Kirchspiel (župa), Sprengel (župa).

Katolička je Crkva teritorijalno podijeljena na nadbiskupije i biskupije koje se onda dijele na župe. U sakralno su nazivlje ovoga rječnika uvršteni nazivi za sva navedena upravna područja, kao i za crkvene zgrade u kojima žive redovnici *(Kloster (manastir, namastir, samostan)).*

4. Nazivi koji se odnose na sakralni objekt jesu sljedeći:

Beikirche (kapela), Bethaus (cȁrkva; kuća božja, dom od molitve, molitveni dom), Capelle (kapela), Dom (cȁrkva stolna, pȁrvostolna, glavna, saborna), Domkirche (cȁrkva stolna, pȁrvostolna, glavna, saborna), Hauptkirche (cȁrkva stolna), Kirche (cȁrkva), die lateinische Kirche (cȁrkva rimska, zapadna, latinska), Pfarrkirche (plovanska, župna, parokialna cȁrkva), Tochterkirche (kapela, kći (cȁrkva)).

U *Slovaru* su uočeni mnogi nazivi za katedralu koja označava središnju crkvu (nad)biskupije, odnosno stolnu crkvu: *Dom (cȁrkva stolna, pȁrvostolna, glavna, saborna), Domkirche (cȁrkva stolna, pȁrvostolna, glavna, saborna), Hauptkirche (cȁrkva stolna)*, kao i za kapelu koja je crkvica s jednim oltarom: *Beikirche (kapela), Capelle (kapela), Tochterkirche (kapela, kći (cȁrkva)*.

5. Osim naziva koji se odnose na sakralne objekte česti su i nazivi koji opisuju predmete koji se nalaze unutar tih objekata, kao npr.:

Abbild (ikona; prilika, kip), Altar (oltar, žȁrtvenik), Altardecke (kip od oltara), Altarlehen (pokrivač od oltara), Altarleuchter (světnjak od oltara), Altarstüch (kip od oltara), Altartuch (ubrus od oltara), Betbank (klecalo), Betstuhl (klecalo), Bild (kip, prilika, ikona), Stuhl (in der Kirche) (město, klupa, klecalo), Tabernakel (svetohranište).

U svakoj se crkvi nalazi oltar *(Altar)*, klecalo *(Betbank, Betstuhl)*, klupa *(Stuhl)*, ikona *(Abbild, Bild)*, svetohranište *(Tabernakel)* i mnogi drugi predmeti.

6. Dio sakralnoga nazivlja iz Mažuranić-Užarevićeva rječnika jesu i nazivi koji se odnose na Boga:

Allerheiligst (presvet), Allerhöchste Gott (višnji bog), Allgewaltig (svemoguć, svemogućan, svemog), Allgütig (sveblag), Allmächtig (svemoguć, svemog), Allsehend (svevideć), Allwissend (sveznan, sveznajuć), Barmherzig (milosàrdan, milostiv), Barmherzigkeit (milosàrdje, milost), Begnadigen (podĕliti, darovati milost), Begnadigung (oproštenje, milost), behüte Gott!; behüt' dich Gott! (sačuvaj bože, nedaj bože; sačuvaj bog, nedaj bog), Gott ist mein Berather (Bog je moje uzdanje), Gott ist der Bestrafer des Bösen (Bog kaštiguje, Bog pedepsa, kazni, kara zlo), Heilig (svet).

Za katolike Bog je onaj koji je sve stvorio, i nebo i zemlju, i ima moć nad svime. Zbog toga je svemoguć, svemoćan *(Allgewaltig, Allmächtig).* Bog je također i sveznajuć *(Allwissend)* i svevideć *(Allsehend)*. Ljudi imaju razne predobžbe o Bogu – za neke je On onaj u kojega se čovjek uvijek može pouzdati *(Gott ist mein Berather (Bog je moje uzdanje))*, a za neke je strašni bog koji kažnjava *(Gott ist der Bestrafer des Bösen (Bog kaštiguje, Bog pedepsa, kazni, kara zlo)).*

7. Za svakoga je kršćanina molitva upravo razgovor s Bogom. Zbog toga je izuzetno bitna u vjerničkome životu pa ne čudi velik broj naziva u *Slovaru* koji se odnose na čin molitve:

Abbeten (moliti, izmoliti), seine Sünden abbeten; das Gewitter abbeten wollen (molit se za oproštenje grĕhah svojih; htĕt ukloniti, odvratiti, odvàrnut nevrĕme, oluju, nepogodu molitvom), Abbitten (dobiti, dobivati silom od molitve), Abendandacht (pobožnost, molitva večernja), Abendgebet (večernja molitva), Abendglocke (zdrava maria), Amen (amen, amin; tako budi), Andacht (molitva), Anflehen (moliti; zamoliti, zaprositi; zazivati), Anflehung (ponizna prošnja), Ausbeten (izmoliti), Berggebeth (rudarska molitva), Betbuch (molitvenik, sbornik, knjiga molitvena, molitvarica), Beten (moliti, molit se), Beter (molitelj), Beterin (moliteljica), Betglocke (pozdravljenje, zdrava maria), Betstunde (ura od molitve, doba molitveno), Tischgebet (molitva stolna).

Mažuranić i Užarević razlikuju nekoliko vrsti molitve: *Abendgebet (večernja molitva), Berggebeth (rudarska molitva), Tischgebet (molitva stolna)* i dr. Svaka molitva završava jednom jedinstvenom riječju – *amen*, koja znači potvrdu te izrečene molitve

(Tako neka bude!). Molitelji (*Beter* i *Beterin*) najčešće mole ponizno *(Anflehung (ponizna prošnja))*, a moli se i kada se želi otkloniti neka nevolja, kao na primjer oluja ili nevrijeme *(das Gewitter abbeten wollen).*

8. Uz pojam *vjernika* oduvijek se kao antonim veže pojam *nevjernika*. Nevjernici su također zastupljeni u ovome rječniku, kao i nazivi za sve one koji su se odmetnuli od Crkve:

Abschwören (odmetat se, odmetnut se, odricat se, odreći se věre), die Religion abschwören (pod zakletvu tajiti, zatajiti, někati), Abtrünnig (odpadan, odmetan), abtrünnig werden; abtrünnig machen (odpasti, odmetnut se; odricat se, odreći se; učinit, uzrok biti, da se tko odmetne), Abtrünnigkeit (odmetnost, odpadnost), Abtrünnige (odmetnik, odpadnik; odmetnica, odpadnica).

Nevjernika, kao i onih koji su se odmetnuli od vjere, oduvijek je bilo pa su tako nazivi tih pojmova zastupljeni u ovome rječniku. Netko je tako mogao odpasti od vjere *(abtrünnig werden)*, a bilo je i onih koji su uzrokovali da se tko odmetne *(abtrünnig machen).*

9. Nazivi koji se odnose na idolopoklonstvo:

Abgott (nebog, idol, kumir, krivi bog), Abgötter (krivobožac), Abgötterin (krivobožica), Abgötterei (krivoboštvo), Abgöttlich (krivobožan; krivobožno), einen abgöttlich verehren (koga preko měre štovati), Baal (baal), Baalsdiener (baalovac), Baalspfaffe (baalov pop), Bilderanbeter (ikonoklanjalac, kipoklanjalac, idolopoklonik), Bilderdienst (ikonopoklonstvo), Bilderverehrer (ikonoklanjalac, kipoklanjalac, idolopoklonik), Bilderverehrung (ikonopoklonstvo).

Idolopoklonstvo ili idolatrija, odnosno pretjerano štovanje kipova ili klanjanje nekome stvorenju koji nije Bog smatra se grijehom u Katoličkoj Crkvi. Autori ih nazivaju *krivobošcima (Abgötter)*, ali i *ikonoklanjaocima, kipoklanjaocima i idolopoklonicima (Bilderanbeter)*. Baal je lažni bog kojemu su se mnogi krivobošci klanjali pa su nazvani baalovci *(Baalsdiener).*

10. Osobina onih koji prakticiraju katoličanstvo jest pobožnost. Pobožan je onaj koji je pun vjere, a pobožnost se mogla iskazivati na razne načine, najčešće molitvom. Oduvijek je bilo onih koji su lažno pobožni, najčešće kako bi u tuđim očima bili bolji od drugih. Shodno tome postoji određen broj naziva koji se odnose na čin (prave ili lažne) pobožnosti:

Andacht (pobožnost, bogoljubnost), Andächtelei (pobožnost laživa; bogomoljstvo), Andächtig (pobožan, bogoljuban, bogabojeć; pobožno, bogoljubno, bogabojno), Andächtler

(bogomoljac), Betbruder (bogomoljac), Betschwester (bogomoljka), Bigott (bogomoljac), Fromm (pobožan), Pilger (putnik pobožni), Pilgerschaft (hodočastje), Wallfahrt (hodočastje, zavět, oproštenje), Wallfahrter (putnik pobožni).

Hodočašće je putovanje u vjersko svetište. Hrvati su oduvijek hodočastili u svoja, ali i europska marijanska svetišta. Stoga ne čudi velik broj pojmova vezanih za hodočašće u *Slovaru*: *Wallfahrt, Pilgerschaft* i onih koji hodočaste: *Pilger, Wallfahrter*.

11. Nazivi vezani za obred pokapanja:

Beerdigen (pokopati, zakopati, sahraniti), Beerdigung (pokop, pogreb, sahranjenje), Begräbnisfeier (svečanost ukopna), Begräbnisfest (svetkovina ukopna), Begrabung (pokop, sahranjenje, ukop), Bestattung (pokop, pogreb, ukop, sahranjenje).

Smrt je prestanak života, konačni kraj, završetak za jednoga čovjeka, no za kršćanina smrt nije kraj, već označava prijelazak u novi, vječni život. Ljudi su se oduvijek s poštovanjem odnosili prema svojim pokojnima te ih pokapali uz razne obrede. I u kršćanstvu je nastavljena *praksa* pogrebnih obreda, a o tome svjedoči i niz pojmova vezanih za sam pokop: *Beerdigung, Begrabung, Bestattung*.

12. Sakramenti su nevidljivi znakovi Božje ljubavi prema nama. Pričest je jedan od sedam sakramenata i svakako središte života jednoga vjernika. Uz taj se pojam vežu sljedeći termini:

zum Abendmahl gehen (pričestit se, pričeštjivat se, ić se pričestiti), einem das Abendmahl geben (pričestiti, pričeštjivati koga), Abendmahlsbrot (ostia), einen Kranken abspeisen (pričestit bolestnika), Allerheiligste (oltarski sakrament), einen Sterbenden berichten (pričestit umirajućega), Communion (pričest), Nachtmahl (pričest).

Koliko je pričest *(Communion, Nachtmahl)* važna za jednoga kršćanina, možemo vidjeti iz bogatstva ovoga rječnika. Pričešćivali su se i bolesnici *(einen Kranken abspeisen)*, ali i umirući *(pričestit umirajućega)*.

13. Ispovijed je sakrament za čiji je preduvjet potrebno pokajanje i želja za novim životom bez grijeha. Termini koji se odnose na sakrament ispovijedi jesu:

Abbüßen (tàrpěti, činiti, učiniti pokoru rad česa; prati, oprati (grěh)), Abbüßung (pokora), Anerkennen (priznati, izpověditi, izpoviděti), Anerkennung (priznanje, izpovědanje, izpověd), Beichte, Beicht (izpověst, izpověd), Beichten (izpoviděti, izpovědati; izpovědat se, izpovidět se), Beichtfind (pokornik; pokornica), Beichtgeld (izpovědina, platja od izpovědi), Beichtiger

(pokornik; izpovědnik), Beichtpfennig (izpovědina, platja od izpovědi), Beichtschein *(cedulja od izpovědi),* Beichtspiegel *(zȁrcalo, ogledalo od izpovědi),* Beichtstuhl *(izpovědaonica),* Beichtvater *(izpovědnik, otac duhovni)*.

14. Nazivi vezani za oprost:

Abbitte (odpros, moljenje, pitanje proštenja), Abbittlich (prostiv, oprostiv), Ablaß *(oproštenje), vollkommener Ablaß (oproštenje podpuno, obilno, obilato),* Absolviren *(oprostiti; odrěšiti, odrěšivati), Vergeben (oprostiti), Vergebung (oproštenje)*.

Oproštenje *(Ablaß, Vergebung)* može biti potpuno *(vollkommener Ablaß)*, a da bi nam netko oprostio, najprije ga moramo pitati za oproštenje *(Abbitte)*.

15. Liturgijska ili Crkvena godina jest „godišnji ciklus razdoblja i blagdana u kršćanskim crkvama kojim se određuje u koje doba treba obdržavati koji liturgijski obred i na koji način.“[11] Tijekom godine mnogo je kršćanskih blagdana, a u *Slovaru* su spomenuti mnogi blagdani i dijelovi liturgijske godine:

Advent (prišastje, došastje (gospodinovo)), Allerheiligen *(svi sveti (blagdan)),* Aschermittwoch *(čista sréda),* Auferstehung *(uskȁrs),* Auferstehungsfest *(uskȁrs, vazam),* Auferstehungstag *(dan uskȁrsnutja), feierlicher Aufzug (procesia),* ein Fest begehen *(svetkovati, slaviti koi blagdan),* Bettag *(prošenje, križevo),* Christabend *(badnjak),* Christnacht *(badnjak), der grüne Donnerstag (veliki četvȁrtak),* Fasten *(korizma),* Fastenzeit *(korizma),* Himmelfahrt *(Christi) (uzašastje gospodinovo), Marterwoche (velika nedělja),* Ostern *(vazam, uskȁrs), Palmsonntag (cvětna nedělja), Pfingsten (duhovi), Rüsttag (veliki petak), Weihnachten (božić)*.

Uskrsu *(Auferstehung, Ostern)*, kao najvećem kršćanskom blagdanu, prethodi vrijeme od četrdeset dana priprave – *Fastenzeit (korizma)*. Korizma počinje Pepelnicom ili Čistom srijedom *(Aschermittwoch)*, a vrhunac joj je Cvjetnica *(Palmsonntag)* i Veliki tjedan *(Marterwoche)*. Pedeset dana nakon Uskrsa slavi se blagdan Duhova *(Pfingsten)*, odnosno silaska Duha Svetoga na apostole.

Rođendan Isusa Krista, kao središnje osobe u kršćanstvu, u Katoličkoj se Crkvi slavi 25. prosinca – *Božić (Weihnachten)*. Četiri nedjelje prije Isusova rođenja u Crkvi započinje vrijeme iščekivanja Isusova rođenja – *Advent (prišastje, došastje (gospodinovo)*.

[11] Liturgijska godina, pregled: 30. 5. 2018.

16. Biblija osim što je sveta knjiga jest i najčitanija, ali i najprodavanija knjiga na svijetu. Naziva se još i Sveto pismo *(Bibel (sveto pismo, biblija))*. Postoji nebrojeno biblijskih izdanja *(Bibelausgabe (izdanje svetog pisma))*, a napravljena je i ilustrirana Biblija za djecu *(Bilderbibel (biblija, sveto pismo s kipovi))*. Biblija nije samo knjiga, ona je od Boga nadahnuta, sveta knjiga, a najbolji su tumači Biblije *(Bibelausleger (tumačnik, tumačitelj svetoga pisma))* bili upravo sveci. Mnogo je izraza vezanih za Bibliju:
Bibelauslegung (tumačenje svetoga pisma), Bibelausspruch (osuda svetoga pisma), Bibelfest (věšt pismu svetomu, tko se razumie u bibliu), Bibelmäßig (shodan, skladan podoban pismu svetomu; polag pisma, po pismu svetom), Bibelwert (sveto pismo s protumačenjem), Biblisch (bibličkі; polag svetog pisma).

17. Kršćanstvo je religija nastala iz židovstva, a povezanost tih dviju religija vidljiva je i kod Mažuranića i Užarevića. Pripadnike židovstva *(Judenthum)* autori nazivaju *Hebräer (evrien, židov, žudia, žudio)* i *Jude (žid, židov)*. Naziv za sinagogu, odnosno židovski hram jest *Judenschule*, a *Abendopfer* jest *žàrtva večernja, posvetilište večernje*.

8. Sakralno nazivlje u *Němačko-ilirskome slovaru* (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića i *Němačko-hrvatskome rěčniku* (1860) Bogoslava Šuleka

8.1. Temeljne značajke *Němačko-hrvatskoga rěčnika* (1860)

Hrvatski jezikoslovac slovačkoga podrijetla Bogoslav Šulek autor je *Němačko--hrvatskoga rěčnika* (1860), *Hrvatsko-njemačko-talijanskoga rječnika znanstvenoga nazivlja* (1874. – 1875.) te *Jugoslavenskoga imenika bilja* (1879). U njegovu se opusu posebno ističe upravo dvojezičnik *Němačko-hrvatski rěčnik*, objavljen u dva sveska. Šulek je svoj rad na njemu započeo 1848. godine „kada je hrvatski jezik na prečac uveden u škole, urede i sudove, pa je naglo porasla potreba za priručnikom sa službenim i znanstvenim nazivljem.“ (Frančić – Petrović 2016: 97) Dvojezičnik je prvenstveno zamišljen kao manji rječnik za početnike i trebao je poslužiti kao dorada Mažuranić-Užarevićeva *Slovara* (usp. Frančić – Petrović 2016: 98): „Rječnik je objavljen u dvjema knjigama te sadržava ukupno 1712 stranica (107 araka). U njemu je više od 70.000 riječi, obilje fraza, sveza i znanstvenih termina. Autor ga je posvetio biskupu Strossmayeru.“ (Frančić – Petrović 2016: 98)

Slovar je, bez sumnje, poslužio Bogoslavu Šuleku kao građa za *Němačko-hrvatski rěčnik*. Samardžija tvrdi kako je Šulek iz *Slovara* preuzeo gotova leksička rješenja ili modele po kojima su izrađena ta rješenja. (usp. Samardžija 1997: 80) Upravo je zbog prepisivanja nekih gotovih leksičkih rješenja iz *Slovara* Šulekov rječnik zadobio puno veću pažnju koja je trebala pripasti Mažuranić-Užarevićevu rječniku. Zbog toga je napravljena usporedba sakralnoga nazivlja ovih dvaju rječnika, odnosno 910 natuknica sakralnoga nazivlja te njihovih prijevodnih inačica iz *Slovara* s natuknicama i inačicama iz Šulekova *Němačko-hrvatskoga rěčnika*. Analiza je započela s pretpostavkom kako će velik broj hrvatskih istovrijednica iz Šulekova dvojezičnika biti identičan hrvatskim istovrijednicama iz *Slovara,* no nakon pomne analize nazivlja stanje je ipak drugačije od onoga što se prvotno očekivalo.

8.2. Opće razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Němačko-hrvatski rěčnik puno je opsežniji, temeljitiji od *Slovara*, o čemu svjedoči kako broj stranica toga dvojezičnika tako i činjenica da je objavljen u dva sveska. Od 910 natuknica u *Slovaru* vezanih za sakralno nazivlje njih 75 nije pronađeno kod Šuleka, a 108 ih je identično. Preostale su natuknice, pak, kod Šuleka u velikoj većini opširnije obrađene. Dok Mažuranić i Užarević za jednu njemačku natuknicu imaju tek jednu ili više hrvatskih istovrijednica, Šulekove natuknice uz prijevod sadrže još i mnoge kolokacije i sintagme, što možemo iščitati i iz tablice.

		Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**KOLOKACIJA, FRAZEM, PARAFRAZA U OKVIRU NATUKNICE (Němačko--hrvatski rěčnik)**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Apostolisch	apostolisches Glaubensbekenntniß; apostolischer Stuhl	apostolski	apoštolski; apoštolsko věroizpovědanje; apoštolska stolica
Heiligkeit	Seine Heiligkeit	svetost	svetost; sveti otac
Theologie	dogmatische Theologie	teologia, bogoslovje	bogoslovje; věroznanstvo

Samo na temelju navedenih brojčanih podataka teško se može zaključiti je li Šulek doista prepisao riječi iz Mažuranić-Užarevićeva rječnika, no nakon provedene iscrpne analize *Němačko-hrvatskoga rěčnika* skloniji smo mišljenju kako je Šulek ipak veći dio posla odradio sâm s obzirom na puno veće jezično bogatstvo njegovih natuknica, dok se *Slovarom* služio tek kao pomoćnim priručnikom za svoj rječnik, a ne kao građom koja je bila njegovim temeljem.

8.3. Pravopisne razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Jedan je dio natuknica u *Rěčniku* sličan onome iz *Slovara,* ali razlikuje se u pravopisu. Od pravopisnih su razlika uočene one u pisanju maloga i velikoga početnog slova. Šulek velikim slovom piše riječi iz poštovanja i počasti te pripadnika naroda, dok je kod Mažuranića i Užarevića sve pisano malim početnim slovom.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Advent	prišastje, došastje (gospodinovo)	prišašće, došašće (Gospodinovo)
Abendglocke	zdrava maria	zdrava Maria
Gott	bog	Bog
(der) Finger Gottes	ruka božja	ruka Božja, prst Božji
Jude	žid, židov	Žid, Židov, Čifutin

Kada je riječ o pisanju blagdana i dijelova liturgijske godine, što bi prema pravopisnoj normi današnjega hrvatskog standardnog jezika trebalo pisati velikim početnim slovom, oba rječnika donose isto rješenje – pišu ih malim početnim slovom (npr. *božić, badnjak, svi sveti, veliki petak, uskârs/uzkrs*).

8.4. Fonološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

U pažljivoj analizi ovih dvaju rječnika uočene su razlike na fonološkoj razini. One se odnose i na samoglasnike i suglasnike. Tako se, na primjer, u *Němačko-hrvatskome rěčniku* umeće intervokalno *j* na kraju riječi.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Abtei	opatia	opatija
Hostie	ostia	*hostija
Bibel	biblia	biblija
Bisthum	biskupia	biskupija
Keßergericht	inkvizicia	inkvizicija

Ipak, kao što je to čest slučaj s rječnicima, ni ovo se pravilo nije provodilo dosljedno pa tako Šulek za njemačku natuknicu *Abendmahlsbrod* za hrvatski prijevod bilježi *hostia*, a ne očekivano *hostija* kao u primjeru iz tablice (*Hostie – hostija*).

S pojavom Šulekova rječnika vidljiva je i razlika u pisanju slogotvornoga *r*. Mažuranić i Užarević slogotvorno *r* bilježe uz vokal *a*, dok Šulek u *Rěčniku* uz slogotvorno *r* ne piše vokal.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
der grüne Donnerstag	veliki četvȧrtak	veliki četvrtak
Kirche	cȧrkva	crkva
Kreuz	kȧrst	krst
zu Grabe läuten	zvonit na mȧrtvaca	zvoniti na mrtvaca, oglasiti na mrtvaca
Märtertod	smȧrt od mučenika	mučenička smrt
Ostern	uskȧrs	uzkrs

8.5. Morfološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Na morfološkoj su razini uočene razlike u pisanju infinitiva. Mažuranić i Užarević najčešće su bilježili glagole s infinitivnim nastavkom *-ti,* osim ako se radilo o povratnome glagolu, frazemu ili sintagmi. U tom bi slučaju izostavili završno *-i* (npr. *postiti, postit se*), ali to načelo nisu provodili dosljedno (npr. *metnuti u broj od svetacah, zabrojit medju svetce*). Šulek, pak, u svojemu *Němačko-hrvatskome rěčniku* glagole u infinitivu bilježi isključivo s nastavkom *-ti* i time „uvodi red" u pisanje infinitivnoga nastavka (npr. *Büßen – činiti pokoru, Communiciren – pričestiti; pričestiti se, pričešćivati se*).

8.6. Morfonološke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

U Šulekovu se rječniku provodi jotacija i jednačenje po mjestu tvorbe, što sa *Slovarom* nije slučaj. Tako u *Rěčniku* dolazi do alternacije *t* i *j* u *ć* i zatim *s* u *š*.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Advent	prišastje, došastje (gospodinovo)	prišašće, došašće (Gospodinovo)
Christ	kàrstjanin	kršćanin
Himmelfahrt (Christi)	uzašastje gospodinovo	uzašašće na nebo
Kindtaufe	kàrštenje	kršćenje (děteta)
Pilgerschaft	hodočastje	hodočašće

Iako Šulek većinom provodi jotaciju (npr. *Heiligung – posvećenje*), ne čini to dosljedno. Kada je riječ o spajanju glasa *d* i *j*, uopće ne dolazi do jotacije (npr. *Engel – andjeo, Erzdechant – arcidjakon, Erbsünde – iztočni, prirodjeni grěh*). Autori *Slovara* glas *đ* bilježe kao *g* i *j* (npr. *Engel – angjeo, Evangelium – evangjelje, vangjelje*). Uz jotaciju, kod Šuleka u rijetkim

primjerima dolazi i do epenteze (npr. *Gottesacker – groblje*), ali većinom se ne provodi (npr. *Glorie – slavje*, *Gottesdienst – bogoštovje*). Od drugih glasovnih promjena razlike između ovih dvaju rječnika vidljive su i u (ne)provođenju jednačenja po zvučnosti. Za najveći kršćanski blagdan Uskrs (njem. *Ostern*) Mažuranić i Užarević pišu *uskârs*, a Šulek *uzkrs*. Šulek, dakle, ne provodi jednačenje po zvučnosti, što je vidljivo i iz sljedećih primjera: *Abkanzeln – izkarati, ein Fest begehen – obsluživati svetkovinu, Capellmeister – glasbeni čeonik*. Ipak, u *Slovaru* se jednačenje ne provodi dosljedno pa tako imamo i primjere *vollkommener Ablaß – oproštenje podpuno, obilno, obilato, Beichte, Beicht – izpovëst, izpověd*.

8.7. Rječotvorne razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Šulek u svojemu rječniku u većini slučajeva ne bilježi oblike za ženski rod, već samo za muški. Ipak, postoje primjeri kada Mažuranić i Užarević nemaju mocijski parnjak u ženskome rodu, a Šulek ima.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Benedictinerin	benediktinka	/
Bernardinerin	bernardinka	/
Capucinerin	kapucinka	/
Beterin	moliteljica	moliteljica
Pietistin	/	bogomoljka, svetoška

8.8. Razlike u položaju pridjeva u prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Još je jedna razlika između ovih dvaju rječnika u pisanju pridjeva uz imenicu. U *Slovaru* pridjev u velikoj većini slučajeva stoji iza imenice. Izuzetci su, na primjer, *veliki četvȃrtak, smȃrtni grȇh, cȃrna, mȃrtačka misa*. Kod Šuleka se, pak, pridjev nalazi isključivo ispred imenice.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Beichtvater	otac duhovni	duhovni otac
Betbuch	knjiga molitvena	molitvena knjiga
Cardinalshut	klobuk kardinalski	kardinalski klobuk
Carthause, Carthäuserkloster	manastir, samostan kartuzianski	kartusianski samostan (manastir)
Consistorium	sud duhovni	duhovni stol
Hofkirche	cȃrkva dvorska	dvorska crkva
Höllengeist	duh pakleni	paklen duh
Kirchenrecht	pravo cȃrkovno	crkveno pravo, crkveni zakon
Weihnachtsgeschenk	dar božićni	božićni dar

8.9. Semantičke razlike prijevodnih inačica u *Slovaru* i *Rěčniku*

Među prijevodnim inačicama ovih dvaju rječnika uočene su razlike i na semantičkoj razini. Semantičke su razlike najopsežnije i kreću od onih manjih do potpunih razlika u značenju riječi.

Šulek sve natuknice vezane za propovijed kao dijela liturgije prevodi riječju *propověd*, dok Mažuranić i Užarević prednost daju riječi *predika (prědika)*, a rjeđe *beséda* i *propověd*. Pregled izraza vezanih za propovijed slijedi u tablici.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Antrittspredigt	pàrva predika, nastupna, početna predika	prva i nastupna propověd
Bußpredigt	predika, beséda od pokore	pokorna propověd
Leichenpredigt	beséda pogrebna	pogrebna propověd
Predigen	predikati, pripovědati, propovědati	propovědati, predikati
Prediger	predikatur, predikač, pripovědnik, pripovědalac, propovědnik	propovědnik, predikatur, predikač
Predigt	prědika, propověd, beséda duhovna, rěč božja	propověd, prědika; poučenije
Predigtamt	predikačtvo, propovědničtvo	propovědništvo
Predigtbuch	knjiga od prědikah	knjiga od propovědih
Probepredigt	predika od prokušanja	propověd za ogled, kušnju
Vesperpredigt	predika večernja	večernja propověd

Tijekom usporedbe sa *Slovarom* uočena je još jedna prijevodna novina u *Němačko--hrvatskome rěčniku*. Mažuranić i Užarević ne rade razliku između pojmova vezanih za svećenika i redovnika te ih semantički uopće ne razdvajaju. Bogoslav Šulek, pak, ide korak dalje i razdvaja pojam *svećenika (svetjenika)* od *redovnika (kaludjera)*. Svaki svećenik ne mora biti redovnik, kao što ni svaki redovnik ne mora biti svećenik, tako da je riječ o različitim pojmovima koji i iziskuju različite prijevode.

U tablici je prikazan usporedni prikaz pojmova vezanih za svećeništvo i redovništvo i njihovih prijevodnih inačica.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Mönch	kaludjer, fratar, monak, samoživac	redovnik, samotnik, fratar; kaludjer, monah
Mönchswesen	kaludjerstvo	redovništvo, kaludjerstvo
Priester	redovnik, duhovnik, svetjenik, pop	svećenik; svećenstvo
Priesteramt	redovničtvo, svetjeničtvo, popovstvo	svećeništvo
Priesterschaft	redovničtvo, popovstvo, stališ redovnički	svećenički stališ
Priesterstand	redovničtvo, popovstvo, svetjeničtvo	svećeništvo

Ono što Šulekov rječnik osim po opsegu uvelike razlikuje od Mažuranića i Užarevića, jest uvođenje pojmova vezanih za pravoslavlje. Dok su u *Slovaru* autori zapisivali gotovo isključivo katoličke nazive, Šulek uz svaku katoličku inačicu donosi i njezinu pravoslavnu.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Abt	opat	opat, arhimandrit
Bischof	biskup	vladika, biskup, episkop; arhierej
Bischöflich	biskupski; biskupov	vladičin, biskupski, episkopski
Bischofsamt	biskupia, čast biskupska	vladičanstvo, biskupska i

		episkopska čast
Bisthum	biskupia	biskupija; eparhija
Christ	kȧrstjanin	kršćanin; hrišćanin
Christenheit	kȧrstjanstvo, kȧrstjani	kršćanstvo, kršćanluk, hrišćanluk
Christin	kȧrstjanka	kršćanka, hrišćanka, hrišćanica
Christus	Isukȧrst, Krist, Kȧrst	Isukrst, Krst; Hristos
Diöces(e)	dieceza, biskupia	biskupija; eparkija
Erzbischof	arcibiskup, arkibiskup	nadvladika; nadbiskup, arcibiskup; arhiepiskop
Erzbisthum	arcibiskupia	nadbiskupija, arhiepiskopija
Erzpriester	arcipop	nadžupnik, arcidjakon, jašprist; proto
Kirchspiel	župa, parokia	župa, parokija; nurija
Kirchsprengel	biskupia	biskupija, eparkija
Kreuzerhöhung	uzdignutje sv. križa	krstov dan, uzdignuće (vozdviženje) svetoga križa i častnoga krsta
Lichtmesse	světlo marinje, očištenje mariino	světlo Marinje, očišćenje Marijino; sretenije
Mönchskutte	habit	habit, habet, hrka; mantija
Ostern	vazam, uskȧrs; vaskresenie	uzkrs (vazkrs, vazkresenije), vazam
Pfarre	parokia, plovania, župa	župa, parokija, plovanija; parohija; nurija
Pfarrer	parok, plovan, župnik	župnik, parok, plovan; paroh; popo, popa
Todtenamt	cȧrna, mȧrtačka misa	zadušnice; parastos
Weihnachten, Weihnachtsfest	božić, narodjenje Isusovo	božić; narodjenje (rožděstvo) Hristovo

U samoj analizi Šulekova rječnika uočen je manji broj natuknica čija je prijevodna inačica potpuno drugačija od one u *Slovaru*. Tako su, na primjer, njemačku natuknicu *Clausur* Mažuranić i Užarević preveli kao *klauzura*[12], što bi i bio točan prijevod, a Šulek kao *zatvor, zapor*. *Rüsttag* je u *Slovaru* preveden kao *veliki petak*, referirajući se na dan Isusove smrti, dva dana prije Uskrsa, a u *Rěčniku* kao *predvečerje*. U tablici slijedi prikaz natuknica i prijevodnih istovrijednica koje se značenjski potpuno razlikuju u ovim dvama rječnicima.

	Němačko-ilirski slovar (1842)	**Němačko-hrvatski rěčnik (1860)**
NJEMAČKA POLAZNA NATUKNICA	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**	**HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA**
Choramt	ure, časi kanonički	pěvana misa
Clausur	klauzura	zatvor, zapor
Drehbaum, Drehkreuz	križ, vreteno	obrtalo, obrtaljka
Friedensfest	svetkovina od mira	mirovno, mirovina
Geburtsbrief	list kàrstni, pismo kàršteno	porodni list, rodjenica
Glaubhaft	věrovan, věre dostojan, vrědan; što se věrovat može	věrovatan
Heillos	bezbožan; proklet	opak; zao i naopak
Kirchenbuch	običajnik, ritual	crkvena matica
Mildthätig	milostiv	darovit, dobrotvoran
Religionsübung	izpovědanje věre	bogoštovje, bogoslužje
Rüsttag	veliki petak	predvečerje
Stoßgebet	vruća, usàrdna molitva	uzdah

[12] Zatvoreni dio samostana u koji nije dopušten pristup gostima.

9. Zaključak

Deutsch-illyrisches Wörterbuch / Němačko-ilirski slovar dvojezični je rječnik autora Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića te prvi hrvatski moderni rječnik. Sastavljajući građu za rječnik, autori su se ponajviše služili dvojezičnicima koji su im prethodili, ali i riječima iz drugih slavenskih jezika. Kada ni to nije bilo od pomoći, sami su kovali novotvorenice. O pitanju autorstva kritičari smatraju kako je veći dio odradio Mažuranić, a Dukat tvrdi kako mu je u tome zasigurno pomogao i njegov brat Antun. *Slovar* je poslužio mnogim kasnijim rječnicima kao osnova, osobito Šuleku pri sastavljanju njegova *Rěčnika němačko-hrvatskoga*. Šulekov je rječnik zadobio mnogo više pažnje u hrvatskoj leksikografiji koja je, kako Vince zaključuje, ipak trebala pripasti Mažuraniću i Užareviću.

Autori na početku *Slovara* uz predgovor donose i pregled njemačke gramatike nakon čega slijedi sam rječnički dio. Polazna je natuknica u dvojezičniku na njemačkome jeziku pisana goticom. Natuknice se nižu abecednim redom i protežu na 500 stranica. Nakon natuknice slijedi njezino gramatičko obilježje označeno kraticom, a zatim hrvatska istovrijednica. Kod imenica se navodi oznaka za rod, a glagoli se dijele na aktivne, neprijelazne i povratne glagole.

Analizom je sakralnoga nazivlja uočeno da je hrvatsku istovrijednicu za jednu natuknicu na njemačkome jeziku često činilo više riječi (npr. *Abgott – nebog, idol, kumir, krivi bog*), a rjeđe samo jedna riječ (*Hölle – pakao*). Za velik broj njemačkih natuknica postoje tri hrvatske istovrijednice ili više njih koje mogu biti istoznačnice (npr. *kropilo, kropionik, škropionik*), bliskoznačnice (npr. *spasiti, odkupiti, izbaviti*), ali i riječi različitoga značenja (npr. za natuknicu *Mette* tri su riječi: *jutrenja; zornica; polnoćnica*). Za hrvatsku natuknicu njemačka istovrijednica bila je često samo jedna riječ (npr. *poluvěrac – Keßer*), a rjeđe dvije ili više (npr. *duvna – Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester*). Te su istovrijednice mogle biti istoznačnice (npr. *Communion, Nachtmahl*), bliskoznačnice (npr. *Kloster, Mönchskloster*) i vrlo rijetko riječi različitoga značenja (npr. za glagol *svetiti – Canonisiren, ein Fest feiern*).

Slovar sadržava 910 polaznih njemačkih natuknica koje se odnose na sakralno nazivlje koje se može podijeliti u 17 kategorija. Neki se nazivi odnose na bogoslužje, neki na klerike, drugi na sakrament pričesti, zatim na obred pokapanja, sakralne objekte i sl.

Kako Samardžija tvrdi, Šulek je iz *Slovara* preuzeo gotova leksička rješenja ili modele po kojima su izrađena ta rješenja. Zbog toga je napravljena usporedba sakralnoga nazivlja tih dvaju rječnika. Početna pretpostavka kako će velik broj hrvatskih istovrijednica iz Šulekova rječnika biti identičan hrvatskim istovrijednicama iz *Slovara* pokazala se netočnom. *Němačko-hrvatski rěčnik* puno je opsežniji i temeljitiji od *Slovara*. Od 910 natuknica u *Slovaru* vezanih za sakralno nazivlje njih 75 nije pronađeno u *Rěčnik*u, a 108 ih je identično. Ostale Šulekove natuknice puno su opširnije jer uz prijevod sadrže još i mnoge kolokacije i sintagme. Šulek se, dakle, *Slovarom* služio tek kao pomoćnim priručnikom za svoj rječnik, a ne kao građom koja je bila njegovim temeljem. Razlike su između ovih dvaju rječnika uočene na pravopisnoj, fonološkoj, morfološkoj, morfonološkoj, rječotvornoj, semantičkoj razini i u položaju pridjeva.

10. Sažetci

10.1. Sažetak na hrvatskome jeziku

Sakralno nazivlje u dvojezičniku *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* (1842) Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića
(Sažetak)

Njemačko-hrvatski dvojezičnik *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića objavljen je 1842. u Zagrebu, a izdavač mu je i nakladnik Ljudevit Gaj. Polazne njemačke natuknice napisane su goticom, a hrvatske istovrijednice latinicom. U hrvatskoj se leksikografiji taj dvojezičnik smatra prvim hrvatskim modernim rječnikom. Rječnik sadržava oko 40.000 natuknica, od kojih je 910 natuknica vezano za sakralno nazivlje. Sakralno se nazivlje u Mažuranić-Užarevićevu rječniku ističe svojom brojnošću, a odnosi se na vjeru (katoličku) i bogoštovne obrede. Sakralno je nazivlje obrađeno prema leksičkim i semantičkim kriterijima. Sastavljen je i hrvatsko-njemački preokretnik sakralnoga nazivlja iz Mažuranić-Užarevićeva rječnika. *Němačko-ilirski slovar* služio je kao osnova za mnoge kasnije rječnike. Jedan od rječnika nastalih na građi *Slovara* jest Šulekov *Rěčnik němačko-hrvatski*. U završnome dijelu ovoga rada napravljena je usporedba sakralnoga nazivlja iz *Slovara* s *Rěčnikom němačko-hrvatskim*.

10.2. Sažetak na njemačkome jeziku

Sakrale Terminologie im zweisprachigen Wörterbuch *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* (1842) von Ivan Mažuranić und Jakov Užarević veröffentlicht
(Zusammenfassung)

Das Deutsch-kroatische zweisprachige Wörterbuch *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar* wurde 1842 von Ivan Mažuranić und Jakov Užarević in Zagreb veröffentlicht. Der Verleger war Ljudevit Gaj. Deutsche Ausgangsstichwörter wurden in gotischer Schrift gedruckt und kroatische Äquivalente in lateinischer Schrift. In der kroatischen Lexikografie gilt dieses zweisprachige Wörterbuch als das erste kroatische moderne Wörterbuch. Das Wörterbuch umfasst ungefähr 40.000 Ausgangsstichwörter, von denen 910 Ausgangsstichwörter mit der sakralen Terminologie in Verbindung stehen. Die sakrale Terminologie im Wörterbuch von Mažuranić und Užarević bezieht sich auf den katholischen Glauben und auf die Anbetungszeremonien. Sie wurde nach lexikalischen und semantischen Kriterien bearbeitet. Das *Deutsch-kroatisches Wörterbuch* von Bogoslav Šulek entstand nach der Struktur von *Deutsch-illyrisches Wörterbuch*. Am Ende dieser Diplomarbeit erfolgt ein Vergleich dieser zwei obengenannten Wörterbücher.

Ključne riječi: Ivan Mažuranić, Jakov Užarević, *Němačko-ilirski slovar*, dvojezičnik, Bogoslav Šulek
Schlüsselwörter: Ivan Mažuranić, Jakov Užarević, *Němačko-ilirski slovar*, zweisprachiges Wörterbuch, Bogoslav Šulek
Keywords: Ivan Mažuranić, Jakov Užarević, *Němačko-ilirski slovar*, bilingual dictionary, Bogoslav Šulek

11. Bibliografija

11.1. Izvori

Mažuranić, Ivan – Užarević, Jakov (1842) *Deutsch-illyrisches Wörterbuch* / *Němačko-ilirski slovar*. Zagreb: Ljudevit Gaj.

Šulek, Bogoslav (1860) *Deutsch-kroatisches Wörterbuch / Rěčnik němačko-hrvatski*. Zagreb.

11.2. Citirana literatura

Knjige

Samardžija, Marko (1997) *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.

Vince, Zlatko (1990) *Putovima hrvatskoga književnog jezika. Lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izbora*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Poglavlje u knjizi

Dukat, Vladoje (1933) Richter-Ballmann-Fröhlichov rječnik. U: *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, knj. XIII, sv. 1-2. Str. 1–2. Beograd: Filološki fakultet.

Putanec, Valentin (1962) Leksikografija kod Hrvata, Srba i Crnogoraca [natuknica Leksikografija]. U: *Enciklopedija Jugoslavije*. *Jugos-Mak*. Str. 503–507. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.

Samardžija, Marko (2015) Hrvatski leksik i leksikografija u 19. stoljeću. U: *Povijest hrvatskoga jezika*. Str. 469–508. Zagreb: Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti CROATICA.

Članci u časopisima, novinama i zbornicima

Dukat, Vladoje (1937) Rječnik Mažuranića i Užarevića. U: *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Razredi filologičko-historički i filosofičko-juridički*. Str. 83–132. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Frančić, Anđela – Petrović, Bernardina (2016) Osobna imena u *Němačko-hrvatskome rěčniku* Bogoslava Šuleka (1860). U: *Bogoslav Šulek a jeho filologické dílo*. Str. 95–106. Česká asociace slavistů – Ústav slavistiky FF MU.

Gaj, Ljudevit (1841) Poziv k predplati na pèrvi ilirski rěčnik ili slovar s organičkim pravopisom. U: *Danica ilirska*. Zagreb: Ljudevit Gaj.

Kapetanović, Amir (2002) Drobničev rječnik i hrvatska preporodna leksikografija. U: *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. Str. 73–85.

Internetski i elektronički izvori

Liturgijska godina. http://www.ivanjareka.zupa.hr/duhovnost/liturgijska-razmisljanja/

11.3. Mrežni izvori

Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm.
http://woerterbuchnetz.de/cgi-bin/WBNetz/wbgui_py?sigle=Adelung

Duden. https://www.duden.de/

Grammatisch-Kritisches Wörterbuch der Hochdeutschen Mundart.
http://woerterbuchnetz.de/cgi-bin/WBNetz/wbgui_py?sigle=DWB

Hrvatski jezični portal. http://hjp.znanje.hr/

12. Prilozi

12.1. Prilog 1. Njemačko-hrvatske natuknice

NJEMAČKA NATUKNICA	GRAMATIČKA ODREDNICA (navedena izvorno)	DODATNO OBJAŠNJENJE RIJEČI STAVLJENO U ZAGRADE	KOLOKACIJA, FRAZEM, PARAFRAZA U OKVIRU NATUKNICE	HRVATSKA ISTOVRIJEDNICA	GRAMATIČKA ILI LEKSIČKA ODREDNICA	DODATNO OBJAŠNJENJE RIJEČI STAVLJENO U ZAGRADE	UPUĆENICA
Abbeten	v. a.		seine Sünden abbeten; das Gewitter abbeten wollen	moliti, izmoliti; molit se za oproštenje grěhah svojih; htět ukloniti, odvratiti, odvârnut nevrěme, oluju, nepogodu molitvom	višerječnica, kolokacija		
Abbild	n.			ikona; prilika, kip	višerječnica		
Abbitte	f.			odpros, moljenje, pitanje proštenja	višerječnica, sintagma		
Abbitten	v. a.			dobiti, dobivati silom od molitve	višerječnica, kolokacija		
Abbittlich	adj.			prostiv, oprostiv	višerječnica		
Abbüßen	v. a.			tárpěti, činiti, učiniti pokoru rad česa; prati, oprati (grěh)	višerječnica, sintagma		
Abbüßung	f.			pokora	ž E		
Abendandacht	f.			pobožnost, molitva večernja	višerječnica, kolokacija		
Abendgebet	n.			večernja molitva	višerječnica, kolokacija		
Abendglocke	f.			zdrava maria	višerječnica, kolokacija		
Abendmahl	n.		zum Abendmahl gehen, einem das Abendmahl geben	poslědnja, tajna večera; pričest; pričestit se, pričeštjivat se, ić se pričestiti; pričestiti, pričeštjivati koga	višerječnica, kolokacija		
Abendmahlsbrot	n.			ostia	ž E		
Abendmesse	f.			večernja	ž E		
Abendopfer	n.			žàrtva večernja, posvetilište večernje	višerječnica, kolokacija		
Abgeißeln	v. a.			bičevati	nesvrš.		
Abgott	m.			nebog, idol, kumir, krivi bog	višerječnica, sintagma		

Abgötter	m.			krivobožac	m A		
Abgötterin	f.			krivobožica	ž E		
Abgötterei	f.			krivoboštvo	s A		
Abgöttlich	adj., adv.		einen abgöttlich verehren	krivobožan; krivobožno; koga preko měre štovati	višerječnica		
Abgunst	f.			zavist	ž I		
Abkanzeln	v. a.			glasiti, razglasiti s predikaonice; fig. karati, pokarati	višerječnica, frazem		
Ablaß	m.		vollkomm-ener Ablaß	oproštenje; oproštenje podpuno, obilno, obilato	višerječnica, kolokacija		
Abschwören	v. a.		die Religion abschwören	odmetat se, odmetnut se, odricat se, odreći se věre; pod zakletvu tajiti, zatajiti, někati	višerječnica, kolokacija		
Absolviren	v. a.			oprostiti; odrěšiti, odrěšivati	višerječnica		
Abspeisen	v. a.		einen Kranken abspeisen	pričestit bolestnika	višerječnica, sintagma		
Abt	m.			opat	m A		
Abtei	f.			opatia; opatovina	višerječnica		
Abteilich	adj.			opatov; opatski, opatovski	višerječnica		
Aebtissin	f.			opatica	ž E		
Abtlich	adj.			opatov; opatski, opatovski	višerječnica		
Abtrünnig	adj.		abtrünnig werden; abtrünnig machen	odpadan, odmetan; odpasti, odmetnut se; odricat se, odreći se; učinit, uzrok biti, da se tko odmetne	višerječnica, kolokacija		
Abtrünnige	m.; f.			odmetnik, odpadnik; odmetnica, odpadnica	višerječnica		
Abtrünnigkeit	f.			odmetnost, odpadnost	višerječnica		
Abverdienen	v. a.		seine Sünden durch Fasten abverdienen	prati, oprati grěhe svoje postom	višerječnica, frazem		
Advent	m.			prišastje, došastje (gospodinovo)	višerječnica		
Allerheiligen	pl.			svi sveti (blagdan)	višerječnica, kolokacija		
Allerheiligst	adj.			presvet	višerječnica		
Allerheiligste	n.			oltarski sakrament	višerječnica, kolokacija		
Allerhöchste	m.		Allerhöchste Gott	višnji bog	višerječnica, kolokacija		
Allgewaltig	adj.			svemoguć, svemogućan, svemog	višerječnica		

Allgütig	adj.			sveblag	pridj.		
Allmächtig	adj.			svemoguć, svemog	višerječnica		
Allsehend	adj.			svevideć	pridj.		
Allwissend	adj.			sveznan, sveznajuć	višerječnica		
Almosen	n.			lemozina, milostinja	višerječnica		
Almosenamt	n.			lemozinarstvo, milostinjstvo	višerječnica		
Almosenbüchse	f.			lemoznica, kutia za lemozinu	višerječnica, sintagma		
Almosenier	m.			lemozinar	višerječnica		
Almosenkasten	m.			škrinja za lemozinu, lemoznica	višerječnica, sintagma		
Almosenpflege	f.						Almosenamt
Almosenpfleger							Almosenier
Almosensammlung	f.			sabiranje, kůpljenje lemozine	višerječnica, sintagma		
Altar	m.			oltar, žȁrtvenik	višerječnica		
Altarblatt	n.			kip od oltara	višerječnica, sintagma		
Altardecke	f.			pokrivač od oltara	višerječnica, sintagma		
Altarlehen	n.			cȁrkveni feud (dar)	višerječnica, kolokacija		
Altarleuchter	m.			světnjak od oltara	višerječnica, sintagma		
Altarstück							Altarblatt
Altartuch	n.			ubrus od oltara	višerječnica, sintagma		
Altvater	m.			praotac, praroditelj	višerječnica		
Altvordern	m. pl.			praotci	m A (mn.)		
Amen	/			amen, amin; tako budi	višerječnica, kolokacija		
Amt	n.		Hochamt	velika misa	višerječnica, sintagma		
Anbethen	v. a.			klanjati, štovati	višerječnica		
Andacht	f.			pobožnost, bogoljubnost; molitva	višerječnica		
Andächtelei	f.			pobožnost laživa; bogomoljstvo	višerječnica, sintagma		
Andächtig	adj., adv.			pobožan, bogoljuban, bogabojeć; pobožno, bogoljubno, bogabojno	višerječnica		
Andächtler	m.			bogomoljac	m A		
Andreaskreuz	n.			križ, kȁrst sv. Andrie	višerječnica, kolokacija		
Anerkennen	v. a.			priznati, izpovědіti, izpovіděti	višerječnica		
Anerkennung	f.			priznanje, izpovědanje, izpověd	višerječnica		
Anfechter	m.			protivnik, neprijatelj; napastnik	višerječnica		

Anfechtung	f.			napast, tentacia	višerječnica		
Anflehen	v. a.			moliti; zamoliti, zaprositi; zazivati	višerječnica		
Anflehung	f.			ponizna prošnja	višerječnica, sintagma		
Angelobung	f.			zagovor	m A		
Annageln	v. a.			pribijati čavlom	višerječnica, sintagma		
Annagelung	f.			prikivanje	s A	(čavlom)	
Antichrist	m.			antikárst, lažokárst	višerječnica		
Antoniuskreuz	n.			križ Antunov	višerječnica, kolokacija		
Antrittspredigt	f.			párva predika, nastupna, početna predika	višerječnica, sintagma		
Apostel	m.			apostol, apoštò	višerječnica		
Apostelamt	n.			apostolstvo	s A		
Apostelbrief	m.			list, pismo apostolsko	višerječnica, kolokacija		
Apostelgeschichte	f.			čini apostolski	višerječnica, sintagma		
Aposteltag	m.			apostolski dan	višerječnica, sintagma		
Apostolisch	adj.			apostolski	pridj.		
Aschermittwoch	f.			čista sréda	višerječnica, kolokacija		
Aeschern	v. a.			opepeliti, pepeliti, pepeljaviti; obratit, obratjat u pepeo	višerječnica, frazem		
Auferstanden	adj.			uskársnuvši	glagolski prilog prošli		
Auferstehen	v. n.			uskársnuti	svršeni		
Auferstehung	f.			uskársnutje; uskárs	višerječnica		
Auferstehungsfest	n.			uskárs, vazam	višerječnica		
Auferstehungstag	m.			dan uskársnutja	višerječnica, sintagma		
Auferwecken	v. a.			uskrisiti	svrš.		
Auferweckung	f.			uskrišenje	s A		
Auffahrt	f.		die Auffahrt Christi	uzašastje gospodinovo	višerječnica, kolokacija		
Aufgebot	n.			navěštenje	s A		
Aufopfern	v. a.			posvetiti, žártvovati, priněti, prinositi na posvetilište	višerječnica, sintagma		
Aufopferung	f.			posvetjenje, žartvovanje; žártva, posvetilište	višerječnica		
Aufsteigung	f.			uzašastje	s A	(tělesah nebeskih)	
Aufzug	m.		feierlicher Aufzug	procesia	ž E		
Augustiner	m.			augustinac	m A	(kaludjer)	
Augustinerin	f.			augustinka	ž E		
Ausbeten	v. a.			izmoliti	svrš.		
Auspeitschen	v. a.			izbičevati	svrš.		
Auspeitschung	f.			bičevanje,	višerječnica		

				šibanje			
Auspredigen	v. a.			dovàršit prediku	višerječnica, sintagma		
Auspreisen	v. a.			dičiti, hvaliti, slaviti	višerječnica		
Ausweg	m.			fig. spasenje	s A		
Baal	m.			baal	m A	(krivi bog)	
Baalsdiener	m.			baalovac	m A		
Baalspfaffe	m.			baalov pop	višerječnica, sintagma		
Barmherzig	adj.			milosàrdan, milostiv	višerječnica		
Barmherzigkeit	f.			milosàrdje, milost	višerječnica		
Beerdigen	v. a.			pokopati, zakopati, sahraniti	višerječnica		
Beerdigung	f.			pokop, pogreb, sahranjenje	višerječnica		
Begehen	v. a.		ein Fest begehen	svetkovati, slaviti koi blagdan	višerječnica, kolokacija		
Begnadigen	v. a.			poděliti, darovati milost	višerječnica, sintagma		
Begnadigung	f.			oproštenje, milost	višerječnica		
Begräbnisfeier	f.			svečanost ukopna	višerječnica, kolokacija		
Begräbnisfest	n.			svetkovina ukopna	višerječnica, kolokacija		
Begrabung	f.			pokop, sahranjenje, ukop	višerječnica		
Behüten	v. a.		behüte Gott!; behüt' dich Gott!	sačuvaj bože, nedaj bože; sačuvaj bog, nedaj bog	višerječnica, frazem		
Beichte, Beicht	f.			izpovĕst, izpovĕd	višerječnica		
Beichten	v. a.; v. n.			izpovidĕti, izpovĕdati; izpovĕdat se, izpovidĕt se	višerječnica		
Beichtgeld	n.			izpovĕdina, platja od izpovĕdi	višerječnica, sintagma		
Beichtiger	m.						Beichtkind; Beichtvater
Beichtkind	n.			pokornik; pokornica	višerječnica		
Beichtpfennig	m.						Beichtgeld
Beichtschein	m.			cedulja od izpovĕdi	višerječnica, sintagma		
Beichtspiegel	m.			zȧrcalo, ogledalo od izpovĕdi	višerječnica, sintagma		
Beichtstuhl	m.			izpovĕdaonica	ž E		
Beichtvater	m.			izpovĕdnik, otac duhovni	višerječnica, kolokacija		
Beikirche	f.			kapela	ž E		
Benedeien	v. a.			blagosloviti, slaviti, hvaliti	višerječnica		
Benedictiner	m.			benediktinac	m A		
Benedictinerin	f.			benediktinka	ž E		
Benedictinerkloster	n.			benediktinski samostan	višerječnica, kolokacija		
Benedictinerorden	m.			red	višerječnica,		

				benediktinski	kolokacija		
Berather	m.		Gott ist mein Berather	Bog je moje uzdanje	višerječnica, frazem		
Berggebeth	n.			rudarska molitva	višerječnica, kolokacija		
Berichten	v. a.		einen Sterbenden berichten	pričestit umirajućega	višerječnica, sintagma		
Bernardiner	m.			bernardin	m A		
Bernardinerin	f.			bernardinka	ž E		
Bestattung	f.			pokop, pogreb, ukop, sahranjenje	višerječnica		
Bestrafer	m.		Gott ist der Bestrafer des Bösen	Bog kaštiguje, Bog pedepsa, kazni, kara zlo	višerječnica, kolokacija, frazem		
Betbank	f.			klecalo	s A		
Betbruder	m.			bogomoljac	m A		
Betbuch	n.			molitvenik, sbornik, knjiga molitvena, molitvarica	višerječnica, kolokacija		
Beten	v. n.			moliti, molit se	višerječnica		
Beter	m.			molitelj	m A		
Beterin	f.			moliteljica	ž E		
Betfahrt	f.						Wallfahrt
Betglocke	f.			pozdravljenje, zdrava maria; molitveno zvono	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Bethaus	n.			cárkva; kuća božja, dom od molitve, molitveni dom	višerječnica, sintagma, kolokacija		
Betreten	v. a.		die Ranzel betreten	stupit na predikaonicu	višerječnica, kolokacija		
Betschwester	f.			bogomoljka	ž E		
Betstuhl	m.			klecalo	m A		
Betstunde	f.			ura od molitve, doba molitveno	višerječnica, sintagma, kolokacija		
Bettag	m.			prošenje, križevo	višerječnica		
Bettelmönch	m.			fratar, kaludjer proševni	višerječnica, sintagma		
Bettelorden	m.			proševni red, red prosećih (fratarah)	višerječnica, sintagma		
Bibel	f.			sveto pismo, biblia	višerječnica, kolokacija		
Bibelausgabe	f.			izdanje svetog pisma	višerječnica, sintagma		
Bibelausleger	m.			tumačnik, tumačitelj svetoga pisma	višerječnica, sintagma		
Bibelauslegung	f.			tumačenje svetoga pisma	višerječnica, sintagma		
Bibelausspruch	m.			osuda svetoga pisma	višerječnica, sintagma		
Bibelfest	adj.			věšt pismu svetomu, tko se razumie u bibliu	višerječnica, sintagma, kolokacija		
Bibelmäßig	adj.; adv.			shodan, skladan podoban pismu svetomu; polag	višerječnica, kolokacija, sintagma		

				pisma, po pismu svetom			
Bibelwerk	n.			sveto pismo s protumačenjem	višerječnica, sintagma		
Biblisch	adj.			bibličkі; polag svetog pisma	višerječnica, sintagma		
Bigott	adj.			bogomoljac	m A		
Bild	n.			kip, prilika, ikona	višerječnica		
Bilderanbeter	m.			ikonoklanjalac, kipoklanjalac, idolopoklonik	višerječnica		
Bilderbibel	f.			biblia, sveto pismo s kipovi	višerječnica, sintagma		
Bilderdienst	m.			ikonopoklon-stvo	m A		
Bilderverehrer, Bilderverehrung							Bilderanbeter, Bilderdienst
Bindeschlüssel	m.			ključ sv. Petra	višerječnica, kolokacija		
Bischof	m.			biskup	m A		
Bischöflich	adj.			biskupski; biskupov	višerječnica		
Bischofsamt	n.			biskupia, čast biskupska	višerječnica, kolokacija		
Bischofshut, Bischofsmüße	f.			mitra	ž E		
Bischofskreuz	n.			biskupski križ	višerječnica, sintagma		
Bischofsmantel	m.			plašt	m A		
Bischofsstab	m.			kučma, pastěrski štap	višerječnica, kolokacija		
Bischofsthum	n.						Bisthum
Bischofswürde	f.			biskupia, čast biskupska	višerječnica, kolokacija		
Bisthum	n.			biskupia	ž E		
Brautmesse	f.			maša, misa věnčana	višerječnica, kolokacija		
Breve	n.			breva	ž E	(list papinski)	
Buße	f.			pokora; pokajanje	višerječnica		
Büßen	v. n.			činit pokoru, pokajat se	višerječnica, sintagma		
Büßer	m.			pokornik	m A		
Büßerin	f.			pokornica	ž E		
Bußfertig	adj.			skrušen, pokajan	višerječnica		
Bußgebeth	n.			molitva pokorna	višerječnica, kolokacija		
Bußlied	n.			pěsma, pěsan pokorna	višerječnica, sintagma		
Bußpredigt	f.			predika, besěda od pokore	višerječnica, sintagma		
Bußpsalm	m.			psalam, salam pokorni, pěsma od pokore	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Bußtag	m.			dan od pokore	višerječnica, sintagma		
Cälibat	n.	(von Männern)		bezženstvo	s A		
Canonicat	n.			kanonia	ž E		
Canonicus	m.			kanonik	m A		
Canonisch	adj.			kanonički; kanonski	višerječnica		
Canonisiren	v. a.			svetiti, posvetiti,	višerječnica, frazem		

				učiniti, razglasit za svetca			
Canonisirung, Canonisation	f.			posveta, posvetjenje	višerječnica		
Capellan	m.			kapelan	m A		
Capellanei	f.			kapelania	ž E		
Capelle	f.			kapela	ž E		
Capellmeister	m.			meštar od kapele	višerječnica, sintagma		
Capitel	n.			kaptol, kapituo	višerječnica		
Capitelherr, Capitular, Capitularherr	m.			kanonik	m A		
Capuciner	m.			kapucin	m A		
Capucinerin	f.			kapucinka	ž E		
Capucinerkloster	n.			manastir, namastir, samostan kapucinski	višerječnica, kolokacija		
Cardinal	m.			kardinal, stožernik	višerječnica		
Cardinalshut	m.			klobuk kardinalski	višerječnica, sintagma		
Cardinalswürde	f.			kardinalstvo	s A		
Carmeliter	m.			karmelitan	m A		
Carmeliterorden	m.			karmelitanski red	višerječnica, kolokacija		
Carthause, Carthäuserkloster	f.; n.			manastir, samostan kartuzianski	višerječnica, kolokacija		
Carthäuser-Mönch	m.			kartuzian	m A		
Celebriren	v. a.			slaviti, dičiti, hvaliti	višerječnica		
Charfreitag	m.			veliki petak	višerječnica, kolokacija		
Charwoche	f.			velika nedělja, veliki tjedan	višerječnica, kolokacija		
Cherub	m.			kerubin	m A		
Chor	m.			kor, sbor	višerječnica		
Choral; Choralmusik	m.; f.			cȁrkvena muzika	višerječnica, kolokacija		
Choralist	m.			koralista, pěvac, pěvač cȁrkveni	višerječnica, sintagma		
Choraltar	m.			veliki oltar	višerječnica, kolokacija		
Choramt	n.			ure, časi kanonički	višerječnica, sintagma		
Chorbischof	m.			naměstnik, vikar biskupski	višerječnica, sintagma		
Chorbuch	n.			antifonar	m A		
Chorhemd	n.			misna košulja	višerječnica, kolokacija		
Chorherr	m.			kanonik	m A		
Chorist	m.			korista	m E		
Chorschüler, Chorist	m.			korista	m E		
Chrisam	n.			krizma, sveto ulje	višerječnica, kolokacija		
Christ	m.			Krist, Isukȁrst; kȁrstjanin	višerječnica		
Christabend	m.			badnji (dan), badnjak	višerječnica, sintagma		

Christenheit	f.			kȁrstjanstvo, kȁrstjani	višerječnica		
Christenthum	n.			kȁrstjanstvo, zakon, věra kȁrstjanska	višerječnica, kolokacija		
Christfest	n.			božić, narodjenje Isusovo	višerječnica, kolokacija		
Christgeschenk							Weihnachtsgeschenk
Christin	f.			kȁrstjanka	ž E		
Christkindlein, Christkindchen	n.			dȅte, dȅtešce (Isus)	višerječnica		
Christlich	adj.			kȁrstjanski	pridj.		
Christmesse	f.			polnoćnica, pònoćka	višerječnica		
Christmette	f.			polnoćnica, polnoćka	višerječnica		
Christnacht	f.			badnji (večer), badnjak	višerječnica, sintagma		
Christtag; Christfest	m.; f.			božić	m A		
Christus	m.			Isukȁrst, Krist, Kȁrst	višerječnica		
Clausur	f.			klauzura	ž E		
Clerisei	f.			duhovničtvo, duhovnici	višerječnica		
Cölestiner	m.			celestinac	m A		
Cölestinerorden	m.			celestinski red	višerječnica, kolokacija		
Collecte	f.			kolekta, milostinja, dar, pobiranje, sabiranje	višerječnica		
Colectiren	v. a.			kupiti, sabirati	višerječnica		
Communicant	m.			pričesnik	m A		
Communiciren	v. a.; v. n.			pričestiti; pričestit se	višerječnica		
Communion	f.			pričest, pričeštjenje	višerječnica		
Consistorium	n.			konsistorija, sud duhovni	višerječnica, sintagma		
Dank	m.		Gott sei Dank	hvala Bogu	višerječnica, kolokacija		
Darbepfarre	f.			cȁrkavica od župe, od parokie, od plovanie	višerječnica, sintagma		
Decanat, Decanei	n.; f.			dekania	ž E		
Decanus, Dechant	m.			dekan	m A		
Deist	m.			bogovȅrac	m A		
Deisterei	f.			bogovȅrstvo	s A		
Denkzettel	m.		Denkzettel der Juden	list od zapovědih božjih	višerječnica, sintagma		
Diaconus	m.			diakon, žakan	višerječnica		
Diöces	f.			dieceza, biskupia	višerječnica		
Dom; Domkirche	m.; f.			cȁrkva stolna, pȁrvostolna	višerječnica, kolokacija		
Domcapitel	n.			kapitul, kaptol stolni, pȁrvostolni	višerječnica, sintagma		
Domdechant	m.			dekan kapitulski	višerječnica, sintagma		

Domherr	m.			kanonik	m A		
Dominikaner	m.			dominikan	m A		
Dominikanerin	f.			dominikanka	ž E		
Domkirche							Dom
Domprobst	m.			prepozit, prepušt kapitulski	višerječnica, sintagma		
Domprobstei	f.			prepuštia, prepozitora kapitulska	višerječnica, sintagma		
Drehbaum, Drehkreuz	m.; n.			križ, vreteno	višerječnica		
Dreikönigsfest	n.			tri kralja, bogojavljenje	višerječnica, kolokacija		
Ehesegen	m.			blagoslov ženitbeni	višerječnica, kolokacija		
Eingang	m.			pristup	m A	(od mise)	
Eingebinde	n.			dar kumov (pri kȁršt̀enju)	višerječnica, sintagma		
Einläuten	v. n.		das Fest einläuten	zvonit na blagdan, na večernju, na misu, itd.	višerječnica, sintagma		
Einlegen	v. a.		eine Fürbitte einlegen	molit se za koga	višerječnica, kolokacija		
Einlösen	v. a.			odkupiti, izkupiti	višerječnica		
Einlösung	f.			odkupljenje	s A		
Einpfarren	v. a.			parokii, plovanii podložiti, užupiti	višerječnica, sintagma		
Einsegnen	v. a.			blagosloviti; posvetiti; potvȁrditi	višerječnica		
Einsegnung	f.			blagoslov; posvetjenje; potvȁrdjenje	višerječnica		
Einweihen	v. a.		in ein Geheimniß einweihen	posvetiti, blagosloviti; pověriti, zaufati komu otajstvo	višerječnica, frazem		
Einweihung	f.			posvetjenje; blagoslov	višerječnica		
Emporkirche	f.			kor	m A	(od cȁrkve)	
Engel	m.			angjeo	m A		
Engelschar	f.			četa angjeoska	višerječnica, kolokacija		
Englisch	adj.			angjeoski	pridj.		
Enthauptung	f.		Enthauptung Johannis des Täufers	usěkovanje sv. Ivana kȁrstitelja, glavoseȋk	višerječnica, sintagma		
Erbarmen, sich	v. r.			smilovat se, smilit se, milosȁrdje, pomilovanje, milost imati	višerječnica, sintagma		
Erbarmen, Erbarmung	n.; f.			milosȁrdje, milost, pomilovanje, smilovanje, smiljenje	višerječnica		
Erbarmer	m.			milosȁrdnik	m A		
Erbarmungsvoll	adj.			smiljen, milostiv, milosȁrdan	višerječnica		

Erbsünde	f.			grěh iztočni	višerječnica, kolokacija		
Erheben	v. a.		sein Herz zu Gott erheben	dignuti sàrce svoje k Bogu, molit mu se	višerječnica, frazem, kolokacija		
Erhören	v. a.			uslišiti	svrš.		
Erhörung	f.			uslišenje	s A		
Erlösen	v. a.			spasiti, odkupiti, izbaviti	višerječnica		
Erlöser	m.			spas, spasitelj, odkupitelj	višerječnica		
Erlösung	f.			spasenje, odkupljenje, izbavljenje	višerječnica		
Erstehen	v. n.			uzkàrsnuti	svrš.		
Erstehung	f.			uskàrsnutje	s A		
Erwecken	v. a.		von dem Tode erwecken	uzkrisiti	svrš.		
Erzbischof	m.			arcibiskup, arkibiskup	višerječnica		
Erzbischöflich	adj.			arcibiskupski	pridj.		
Erzbisthum	n.			arcibiskupia	ž E		
Erzdechant	m.			arcidekan, arhidjakon	višerječnica		
Erzengel	m.			arkangjeo	m A		
Erzpriester	m.			arcipop	m A		
Erzpriesterlich	adj.			arcipopovski	pridj.		
Erzstift	n.			arcibiskupia	ž E		
Evangelisch	adj.			evangjeoski; evangjelički	višerječnica		
Evangelist	m.			evangjelista, vangjelista	višerječnica		
Evangelium	n.			evangjelje, vangjelje	višerječnica		
Fahren	v. n.		der Blitzstrahl fuhr in die Kirche; gen Himmel fahren	udario, šinuo grom u càrkvu; uzić na nebo	višerječnica, frazem, kolokacija		
Fasten	v. n.			postiti, postit se	višerječnica		
Fasten	n.			post, žežin	višerječnica		
Fasten	f.			korizma; post	višerječnica		
Fastenspeise	f.			jělo postno	višerječnica, kolokacija		
Fastenzeit	f.			korizma, post veliki	višerječnica, kolokacija		
Fasttag	m.			post, dan postni, dan od posta	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Fegefeuer	n.			purgatorij, očistilo	višerječnica		
Fehlbitte	f.			prošnja neuslišana	višerječnica, kolokacija		
Feier	f.			blagdan; svetac, svetkovina	višerječnica		
Feierlich	adj.; adv.			svečan, svetkovan; svečano, svetkovano	višerječnica		
Feierlichkeit	f.			svetkovina	višerječnica		

Feiern	v. a.		ein Fest feiern	svetiti, svetkovati, slaviti, častiti	višerječnica		
Feiertag	m.			blagdan, svetac; praznik; svetkovina	višerječnica		
Feiertäglich	adj.			blagdanji, svečan	višerječnica		
Feierung	f.			svetkovanje, svetjenje	višerječnica		
Feldkirche	f.			cȁrkva seoska, poljska	višerječnica, sintagma		
Fern	adj.		das sei fern von mir	bože me sačuvaj	višerječnica, frazem		
Fest (Festtag)	n. (m.)			svetac, blagdan, praznik; svetkovina	višerječnica		
Festlich	adj.			svetkovan, svečan	višerječnica		
Festlichkeit	f.			svetkovina, svečanost	višerječnica		
Festtag	m.			svetac, blagdan, praznik	višerječnica		
Festtäglich	adj.			blagdanji, svečan	višerječnica		
Filial	f.						Tochterkirche
Finger	m.		Finger Gottes	ruka božja	višerječnica, frazem		
Firmen, Firmeln	v. a.			krizmati, birmati, potvȁrditi	višerječnica		
Firmung, Firmelung	f.			krizmanje, krizma, birma, potvȁrdjenje	višerječnica		
Fischtag	m.			dan postni	višerječnica, kolokacija		
Franziscaner	m.			franciškan, malobraćanin (kaludjer)	višerječnica		
Franziscanernonne	f.			franciškanka	ž E		
Frauenkloster	f.						Nonnenkloster
Frevel	m.	(in heiligen Sachen)		bezzakonje, svetogȁrdje	višerječnica		
Friedensbote	m.			věstnik od mira, angjeo mira	višerječnica, sintagma		
Friedensfest	n.			svetkovina od mira	višerječnica, sintagma		
Frohnaltar	m.			oltar veliki	višerječnica, sintagma		
Frohnfasten	f.			kvatre	ž mn.		
Frohnleichnam	m.			tělo gospodinovo	višerječnica, kolokacija		
Fromm	adj.			pobožan, bogoljuban, bogomio, bogabojeć	višerječnica		
Frömmigkeit	f.			pobožnost, bogoljubnost, bogumilost, bogabojaznost	višerječnica		
Frömmling, Frömmler	m.			bogomolja	m E		
Frühgebet							Morgengebet
Frühmette	f.			jutrinja, rana misa	višerječnica, kolokacija		
Frühpredigt	f.			predika jutarnja	višerječnica, sintagma		
Fügung	f.		Gottes Fügung	volja božja; providjenje, providjenstvo	višerječnica, kolokacija		

Führen	v. a.		in Versuchung führen	uvest u napast	višerječnica, frazem		
Führung	f.		die göttliche Führung	providjenje božje	višerječnica, kolokacija		
Fürchten	v. a.		fürchte Gott	boj se boga	višerječnica, kolokacija		
Geben	v. a.		Gott gebe es	bože daj, da bog dȁ	višerječnica, frazem		
Gebet	n.			molitva, molba	višerječnica		
Gebetbuch	n.			knjiga molitvena	višerječnica, kolokacija		
Gebot	n.		die zehn Gebote Gottes	deset zapovědih božjih	višerječnica, kolokacija		
Geburtsbrief	m.			list kȁrstni, pismo kȁršteno	višerječnica, kolokacija		
Gegenpapst	m.			lažopapa	m E		
Geheimniß	n.			tajna; otajstvo	višerječnica		
Geheimnißvoll	adj.			tajan, otajan; otajanstven	višerječnica		
Geisterwelt	f.			svět duhovah, svět duhovni	višerječnica, sintagma		
Geistesgegenwart	f.			prisutnost duha	višerječnica, sintagma		
Geistig	adj.		die geistige Welt	duhovan; svět duhovni	višerječnica, sintagma		
Geistlich	adj.			duhovni, cȁrkovni, cȁrkveni, redovnički	višerječnica		
Geistlicher	m.			duhovnik, redovnik, pop	višerječnica		
Geistlichkeit	f.			duhovničtvo, popovstvo, duhovnici, redovnici, popovi	višerječnica		
Gelübde	n.			zavět, zagovor	višerječnica		
Gewissensrath	m.			otac duhovni	višerječnica, kolokacija		
Glaube	m.			věra; věrozakon	višerječnica		
Glauben	v. a.		an etwas glauben	věrovati; věrovat u što	višerječnica, kolokacija		
Glaubensbekenntniß	n.			věra; izpověd, věroizpověda-nje	višerječnica		
Glaubensgenoß	m.			jednověrac, istoga věrozakona, jednoga věrozakona čověk	višerječnica, sintagma		
Glaubenslehre	f.			nauk cȁrkovni	višerječnica, sintagma		
Glaubhaft	adj.			věrovan, věre dostojan, vrědan; što se věrovat može	višerječnica, kolokacija		
Gläubige	m.			věrni, pravověrni	višerječnica		
Glaubwürdig							Glaubhaft
Glockentaufe	f.			blagosivljanje zvona	višerječnica, sintagma		
Glorie	f.	(heiligenschein)		slava	ž E		
Glückselig	adj.			blažen	pridj.		
Glückseligkeit	f.			blaženstvo	s A		

Gnade	f.			milost, milosȁrdje	višerječnica		
Gnaden	v. a.		gnade euch Gott!	neka vam se Bog smiluje, Bog vam bio u pomoći	višerječnica, kolokacija, frazem		
Gnadenbezeigung	f.			milost	ž I		
Gnadenbild	n.			kip, prilika čudotvorna	višerječnica, sintagma		
Gnadenblick	m.			pogled milostiv	višerječnica, sintagma		
Gnadenjahr	n.			godina, lěto, godište od milosti	višerječnica, sintagma		
Gnadenreich	adj.			milostiv	pridj.		
Gnadenreich	n.			kraljestvo nebesko	višerječnica, kolokacija		
Gnadenzeichen	n.			milost, znamenje od milosti	višerječnica, sintagma		
Gnadenzeit	f.			vrěme od milosti	višerječnica, sintagma		
Gnädig	adj.			milostiv, milosȁrdan, smiljen	višerječnica		
Göße, Gößenbild	m.; n.			idol, krivi bog	višerječnica, sintagma		
Gößenaltar	m.			oltar krivoga boga	višerječnica, sintagma		
Gößenbild	n.			prilika, kip boga krivoga	višerječnica, sintagma		
Gößendiener	m.			idoloklanjalac	m A		
Gößendienerin	f.			idoloklanjalica	ž E		
Gößendienst	m.			idolopoklonstvo	s A		
Gößenopfer	n.			posvetilište bogu krivomu	višerječnica, sintagma		
Gott	m.		Gottlob, Gott sei Dank; Gott gebe; Gott behüte, bewahre	bog; hvala bogu; bože daj, da bog da; bože sačuvaj, nedaj bože	višerječnica, frazem		
Gottesacker	m.			grobje	s A		
Gottesdienst	m.			služba božja, bogoštovje	višerječnica, kolokacija		
Gottesdienstlich	adj.			cȁrkovan, svet, bogoštovan	višerječnica		
Gottesfurcht	f.			strah božji	višerječnica, kolokacija		
Gottesfürchtig	adj.			bogabojeć, pobožan, bogomio	višerječnica		
Gottesgebärerin	f.			bogorodica	ž E		
Gottesgelehrtheit, Gottesgelehrsamkeit	f.			bogoslovje, teologia	višerječnica		
Gottesgelehrter	m.			teolog, bogoslovac	višerječnica		
Gotteshaus	n.			dom božji, kuća božja, cȁrkva	višerječnica, kolokacija		
Gotteskasten	/			kasa cȁrkovna; škrinjica za milostinju	višerječnica, sintagma		
Gotteslästerer	m.			bogopsovnik	m A		
Gotteslästerlich	adj.			bogopsovan	pridj.		
Gotteslästerung	f.			bogopsovanje	s A		
Gottesleugner	n.			bezbožnik	m A		

Gottesleugnung	f.			bezbožanstvo	s A		
Gottestisch	m.			stol božji, tàrpeza božja	višerječnica, sintagma		
Gottesurtheil	n.			sud božji	višerječnica, kolokacija		
Gottesverräther	m.			gàrditelj boga, čověk bezbožan	višerječnica, sintagma		
Gottesvergessen	adj.			bezbožan	pridj.		
Gotteswort	n.			rěč božja	višerječnica, kolokacija		
Gottlos	adj.			bezbožan	pridj.		
Gottlosigkeit	f.			bezbožnost	ž I		
Gottmensch	m.			bog-čověk	m A		
Gottselig	adj.			pobožan, svet	višerječnica		
Gottseligkeit	f.			pobožnost, bogumilost	višerječnica		
Grablied	n.			pogrebna pěsma	višerječnica, sintagma		
Grün	adj.		der grüne Donnerstag	veliki četvàrtak	višerječnica, kolokacija		
Guardian	m.			gvardian	m A		
Halten	v. a.		den Gottesdienst halten	obavljat službu božju	višerječnica, sintagma, kolokacija		
Harren	v. n.		auf Gott harren	ufat u boga	višerječnica, kolokacija		
Hauptaltar	m.			oltar veliki	višerječnica, sintagma		
Hauptkirche	f.			càrkva stolna	višerječnica, kolokacija		
Hauptsünde	f.			grěh glavni; grěh smàrtni	višerječnica, sintagma, kolokacija		
Hauskreuz	n.			križ domaći	višerječnica, sintagma		
Heben	v. a.		ein Kind aus der Taufe heben	dàržat na kàrštenju děte	višerječnica, sintagma		
Hebräer	m.			evrien, židov, žudia, žudio	višerječnica		
Hebräisch	adj.			evrienski, židovski, žudielski, žudinski	višerječnica		
Hehr	adj.			svet, nebeski, rajski	višerječnica		
Heide	m.			poganin	m A		
Heidenbekehrer	m.			misionar, obraćalac poganah	višerječnica, sintagma		
Heidenthum	n.			poganstvo	s A		
Heidnisch	adj.			poganski	pridj.		
Heil	n.			spasenje, blaženstvo; sreća	višerječnica		
Heilig	adj.; adv.			svet; sveto	višerječnica		
Heilige	f.			svetica, sveta; blažena	višerječnica		
Heiligen	v. a.			svetiti; posvetiti	višerječnica		
Heiliger	m.			svetac, sveti, blaženi	višerječnica		
Heiligkeit	f.			svetost	ž I		
Heiligmachend	adj.			svetotvoran	pridj.		

Heiligmacher	m.			svetitelj	m A		
Heiligmachung	f.			svetotvorje	s A		
Heiligsprechen	v. a.			posvetit, unět medju svetce	višerječnica		
Heiligsprechung	f.			posvetjenje	s A		
Heiligthum	n.			svetinja; svetište, svetnica	višerječnica		
Heiligung	f.			svetjenje; posvetjenje	višerječnica		
Heillos	adj.			bezbožan; proklet	višerječnica		
Heillosigkeit	f.			bezbožnost	ž I		
Heilsordnung	f.			put spasenja	višerječnica, kolokacija		
Heimlichkeit	f.			tajna, otajstvo	višerječnica		
Herbeten	v. a.			molit na izust, molit na pamet	višerječnica, sintagma		
Himmel	m.		das weiß der Himmel; dem Himmel sei Dank	nebo; raj; bog zna; bogu hvala, hvala bogu!	višerječnica, frazem, kolokacija		
Himmelfahrt	f.		Himmelfahrt (Christi); Himmelfahrt (Mariä)	spasovo, nebohod, uzašastje gospodinovo; velika gospojina, velika gospoja	višerječnica, sintagma		
Himmelreich	n.			kraljestvo nebesko, raj, nebo	višerječnica, kolokacija		
Himmelschreiend	adj.			u nebo vapijuć	višerječnica, sintagma		
Hoch	adj.		hohes Fest	velika svetkovina	višerječnica, kolokacija		
Hochaltar	n.			oltar veliki	višerječnica, sintagma		
Hochamt	m.			velika misa	višerječnica, sintagma		
Höchste	adj.		der Höchste (Gott)	višnji	m -eg	(bog)	
Hochstift	n.			cȁrkva stolna	višerječnica, kolokacija		
Hochwürdige	n.			sveti sakramenat	višerječnica, kolokacija		
Hoffen	v. a.		auf Gott hoffen	ufat se u boga	višerječnica, kolokacija		
Hofkirche	f.			cȁrkva dvorska	višerječnica, sintagma		
Hohepriester	m.			poglavica popovska	višerječnica, sintagma		
Hohepriesterlich	adj.			poglavice popovske	višerječnica, sintagma		
Hohepriesterthum	n.			poglavarstvo popovsko	višerječnica, sintagma		
Hölle	f.			pakao	m A		
Höllenangst	f.			veliki trepet, strah smȁrtan, muka paklena	višerječnica, kolokacija		
Höllenbrand	m.			prokleta duša	višerječnica, sintagma		
Höllenfahrt	f.			sišastje, silazak nad pakao	višerječnica, sintagma		
Höllengeist	m.			duh pakleni	višerječnica, sintagma		
Höllenpein	f.			muka paklena	višerječnica, kolokacija		
Höllenreich	n.			kraljestvo	višerječnica,		

				vražje, paklensko	sintagma		
Höllisch	adj.			paklen, paklenski	višerječnica		
Hostie	f.			ostia	ž E		
Irrglaube	m.			kriva věra	višerječnica, kolokacija		
Irrgläubig	adj.			krivověran	pridj.		
Irrgläubigkeit	f.			krivověrnost	ž I		
Irrlehre	f.			kriv, lažljiv nauk	višerječnica, sintagma		
Irrlehrer	m.			lažljiv naučitelj	višerječnica, sintagma		
Jesuit	m.			jezuita	m E		
Jesus	m.			Isus, Jezus	višerječnica		
Johannisfest	n.			ivanja, ivanje, ivanj dan	višerječnica, kolokacija		
Jude	m.			žid, židov	višerječnica		
Judenschaft	f.			židovstvo	s A		
Judenschule	f.			sinagoga	ž E		
Judenthum	n.			židovstvo	s A		
Jüdin	f.			židovka	ž E		
Jüdisch	adj.			židovski	pridj.		
Kanzel	f.			predikaonica	ž E		
Kanzelredner	m.			predikač, propovědalac	višerječnica		
Kasteien	v. a.			trapiti, pokoriti	višerječnica		
Kasteiung	f.			trapljenje, pokora	višerječnica		
Katechet	m.			kateketa, učitelj u věri	višerječnica, sintagma		
Katechisation	f.			nauk kȁrstjanski	višerječnica, kolokacija		
Katechisiren	v. a.			učit nauk kȁrstjanski	višerječnica, sintagma		
Katechismus	m.			katekizam	m A		
Kathedralkirche	f.			cȁrkva stolna	višerječnica, kolokacija		
Katholik	m.			katolik	m A		
Katholikin	f.			katoličanka, katoličkinja	višerječnica		
Katholisch	adj.			katoličanski, katolički	višerječnica		
Kehren	v. r.		sich kehren	obȁrnut se, obratit se	višerječnica		
Kelch	m.			kalež	m A		
Keßer	m.			poluvěrac, krivověrac	višerječnica		
Keßerin	f.			poluvěrka, krivověrka	višerječnica		
Keßerei	f.			poluvěrstvo, krivověrstvo	višerječnica		
Keßergericht	n.			sud za poluvěrce, inkvizicia	višerječnica, sintagma		
Keßerisch	adj.			poluvěrski, krivověrski	višerječnica		
Keßerrichter	m.			inkvizitur, sudac poluvěracah	višerječnica, sintagma		
Kinderlehre	f.			katekizam, nauk za děcu	višerječnica, sintagma		

Kindtaufe	f.			kȁrštenje, kȁrst	višerječnica		
Kirche	f.			cȁrkva	ž E		
Kirchenälteste	m.			starešina cȁrkovna	višerječnica, sintagma		
Kirchenamt	n.			služba cȁrkovna	višerječnica, kolokacija		
Kirchenbann	m.			proklestvo, anatema	višerječnica		
Kirchenbuch	n.			običajnik, ritual	višerječnica		
Kirchenbuße	f.			pokora očita	višerječnica, sintagma		
Kirchendieb	m.			tat, kradljivac cȁrkovni	višerječnica, sintagma		
Kirchendiener	m.			sluga cȁrkovni; cȁrkvenjak, cȁrkovnjak	višerječnica, sintagma		
Kirchendienst	m.			služba cȁrkovna, služba božja	višerječnica, kolokacija		
Kirchenfest	n.			oproštenje, panaćur	višerječnica		
Kirchengägner	m.			cȁrkvar	m A		
Kirchengeräthe	n.			sprava cȁrkovna	višerječnica, sintagma		
Kirchengeschichte	f.			historia cȁrkovna	višerječnica, kolokacija		
Kirchenlied, Kirchengesang	n.; m.			pȅsma, pȅsan cȁrkovna	višerječnica, sintagma		
Kirchenpfleger	m.			starešina cȁrkovna	višerječnica, sintagma		
Kirchenraub	m.			svetokradja	ž E		
Kirchenräuber	m.			svetokradac, tat cȁrkovni	višerječnica, sintagma		
Kirchenrechnung	f.			račun cȁrkovni	višerječnica, sintagma		
Kirchenrecht	n.			pravo cȁrkovno	višerječnica, sintagma		
Kirchensänger	m.			pȅvac	m A	(cȁrkovni)	
Kirchenschmuck	m.			ures cȁrkovni	višerječnica, sintagma		
Kirchenstaat	m.			dȁržava papinska	višerječnica, kolokacija		
Kirchenväter	pl. m.			sveti otci	višerječnica, kolokacija		
Kirchenversammlung	f.			sabor	m A		
Kirchenvorsteher	m.			starešina cȁrkovna	višerječnica, sintagma		
Kirchgang	m.			hod, put do cȁrkve	višerječnica, sintagma		
Kirchhof	m.			porta, dvorište oko cȁrkve	višerječnica, sintagma		
Kirchlich	adj.			cȁrkven, cȁrkovan	višerječnica		
Kirchmesse, Kirchweihe, Kirchweihfest	f.; n.			oproštenje	s A		
Kirchner	m.			zvonar, požup, prakatur	višerječnica		
Kirchspiel	n.			župa, parokia	višerječnica		
Kirchsprengel	m.			biskupia	ž E		
Kirchthurm	m.			zvonik	m A		
Kirchvater	m.			cȁrkveni otac	višerječnica, kolokacija		
Kirchweihe							Kirchmesse
Kirmse							Kirchmesse

Kleingläubig	adj.			malověran	pridj.		
Kleingläubigkeit	f.			malověrnost	ž I		
Klingelbeutel	m.			lemoznica, torbica za milostinju	višerječnica, sintagma		
Kloster	n.			manastir, namastir, samostan	višerječnica		
Klosterbruder	m.			laik	m A		
Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester	f.			duvna, koludrica, opatica	višerječnica		
Klosterleben	n.			život kaludjerski	višerječnica, sintagma		
Klösterlich	adj.			kaludjerski; manastirski, samostanski	višerječnica		
Kopfhänger	m.			bogomolja	m E		
Kreuz	n.			kȁrst, križ	višerječnica		
Kreuzen, sich	v. r.			križat se, kȁrstit se	višerječnica		
Kreuzerfindung	f.			našastje sv. križa	višerječnica, sintagma		
Kreuzerhöhung	f.			uzdignutje sv. križa	višerječnica, sintagma		
Kreuzigen	v. a.		sich kreuzigen; v. r.	razpeti; križat se, kȁrstit se	višerječnica		
Kreuzigung	f.			razpinjanje; razpetje, propetje	višerječnica		
Kreuzritter	m.			križar, vitez kȁrstonosni	višerječnica, sintagma		
Kreuzträger	m.			kȁrstonoša	m E		
Kreuzweg	m.	(in den Kirchen)		križni put, put križa	višerječnica, sintagma		
Kreuzzug	m.			križoboj, kȁrstoboj, vojna osveta	višerječnica, kolokacija		
Küster	m.			zvonar, cȁrkvenjak, požup	višerječnica		
Kutte	f.		die Kutte anlegen	ić u fratre, zabrojit se medju kaludjere	višerječnica, kolokacija, frazem		
Kyrie eleison	interj.			gospodine pomiluj	višerječnica, frazem		
Laie	m.			lajk; světovnjak	višerječnica		
Laienbruder	m.			lajk	m A		
Laienpriester	m.			světovni pop	višerječnica, sintagma		
Laienschwester	f.			lajkinja	ž E		
Landpfarrer	m.			župnik seoski	višerječnica, kolokacija		
Lateinisch	adj.		die lateinische Kirche	cȁrkva rimska, zapadna, latinska	višerječnica, kolokacija		
Läuten	v. n.		zu Grabe läuten	zvonit na mȁrtvaca	višerječnica, sintagma		
Leichenpredigt	f.			běsěda pogrebna	višerječnica, sintagma		
Lichtmesse	f.			světlo marinje, očištenje mariino	višerječnica, sintagma		
Liebesmahl	n.		Liebesmahl Christi	poslědnja večera; sv. tělo, sv. sakramenat	višerječnica, kolokacija		

Lutheraner	m.			luteran	m A		
Lutherisch	adj.			luteranski	pridj.		
Lutherthum	n.			luteranstvo	s A		
Marienbild	n.			ikona, kip majke božje	višerječnica, sintagma		
Märterkrone	f.			kruna od mučenika	višerječnica, sintagma		
Märterthum	n.			mučeničtvo	s A		
Märtertod	m.			smàrt od mučenika	višerječnica, sintagma		
Marterwoche	f.			velika nedělja, veliki tědanj	višerječnica, kolokacija		
Märthrer	m.			mučenik	m A		
Märthrin	f.			mučenica	ž E		
Meßamt	n.			misa, služba božja	višerječnica, kolokacija		
Meßbuch	n.			misal	m A		
Messe	f.	(in der Kirche)		misa, maša	višerječnica		
Meßgewand	n.			riza, odělo càrkveno	višerječnica, sintagma		
Messias	m.			mesia	m E		
Meßner	m.			zvonar, càrkvenjak, požup	višerječnica		
Meßopfer	n.			misa, maša, posvetilište	višerječnica		
Mette	f.			jutrenja; zornica; polnoćnica	višerječnica		
Mildthätig	adj.			milostiv	pridj.		
Mildthätigkeit	f.			milost	ž I		
Missethat	f.			grěh	m A		
Missethäter	m.			grěšnik	m A		
Mitchrist	m.			brat u Isukàrstu	višerječnica, kolokacija		
Mönch	m.			kaludjer, fratar, monak, samoživac	višerječnica		
Möncherei	f.			kaludjerstvo	s A		
Mönchisch	adj.			kaludjerski, fratarski	višerječnica		
Mönchskappe	f.			kapa	ž E	(kaludjerska)	
Mönchskloster	n.			namastir, manastir, samostan, kloštar	višerječnica		
Mönchskutte	f.			habit	m A	(kaludjerski)	
Mönchsleben	n.			život kaludjerski	višerječnica, sintagma		
Mönchsorden	m.			red kaludjerski	višerječnica, kolokacija		
Mönchsstand	m.			stanje, stališ kaludjerski	višerječnica, sintagma		
Mönchswesen	n.			kaludjerstvo	s A		
Morgengebet, Morgensegen	n.; m.			molitva jutarnja	višerječnica, kolokacija		
Morgensegen							Morgengebet
Münster	m.			stolna càrkva	višerječnica, kolokacija		
Mutterkirche	f.			stolna càrkva	višerječnica,		

					sintagma		
Mysterien	pl.			otajstva	s A		
Mystik	f.			mistika, otajstvo	višerječnica		
Mystiker	m.			mistik; otajanstvenik	višerječnica		
Mystisch	adj.			otajanstven	pridj.		
Nachtmahl	n.			pričest, pričeštenje	višerječnica		
Nachtmette	f.			ponoćnica, pònoćka	višerječnica		
Nagelfest	adj.			pribijen čavli, pribijen	višerječnica, kolokacija		
Neutestamentlich	adj.			od novoga testamenta, zakona	višerječnica, sintagma		
Nonne	f.			duvna, kaludjerica, koludrica			
Nonnenkloster	n.			ženski namastir, samostan koludarski	višerječnica, kolokacija		
Nothtaufe	f.			kȁrštenje u potrebi	višerječnica, sintagma		
Oberpfarrer, Oberpriester	m.			protopop, arkipop, arkijerej	višerječnica		
Oelung	f.		letzte Oelung	poslȅdnje pomazanje	višerječnica, kolokacija		
Oratorium	n.			oratorij; cȁrkvica, molište	višerječnica		
Ordensbruder	m.			brat (reda kojega); kaludjer	višerječnica		
Ordensgeistliche	m.			kaludjer, fratar, redovnik	višerječnica		
Ordenskette	f.			lanac	m A	(reda)	
Ordensmeister	m.			meštar reda kojega	višerječnica, sintagma		
Ordensregel	f.			zakon reda kojega	višerječnica, sintagma		
Ordensschwester	f.			kaludjerica, duvna, dumna, koludrica	višerječnica		
Osterabend	m.			nadvečerje vazmeno, večer pred uskȑsom	višerječnica, sintagma		
Osterfest	n.			vazam, uskȑs	višerječnica		
Oesterlich	adj.			vazmen, uskȑšnji	višerječnica		
Ostern	f.			vazam, uskȑs; vaskresenie	višerječnica		
Ostertag	m.			dan vazmeni	višerječnica, kolokacija		
Osterwoche	f.			uskȑšnja nedȅlja, vazmeni tjedan	višerječnica, kolokacija		
Pabst							Papst
Päbstler							Papist
Palmsonntag	m.			cvětna nedȅlja	višerječnica, kolokacija		
Papist	m.			papista, papinac	višerječnica		
Papistisch	adj.			papistički	pridj.		
Papst	m.			papa	m E		

Päpstlich	adj.			papin; papinski	višerječnica		
Papstthum	n.			papinstvo	s A		
Papstwahl	f.			izabiranje pape	višerječnica, sintagma		
Passion	f.		Passion Christi	muka Isukárstova	višerječnica, kolokacija		
Paternoster	n.			otčenaš	m A		
Pestprediger	m.			kužnički duhovnik	višerječnica, sintagma		
Pfaffenmäßig, Pfäffisch	adj.			popovski	pridj.		
Pfafferei	f.			popovština	ž E		
Pfarre	f.			parokia, plovania, župa	višerječnica		
Pfarrer	m.			parok, plovan, župnik	višerječnica		
Pfarrgebühren	pl.			dohodci cárkovni	višerječnica, sintagma		
Pfarrgenoß, Pfarrkind	m.; n.			parokianac, župljanin	višerječnica		
Pfarrhaus	n.			plovania, parokova, župnikova kuća	višerječnica, sintagma		
Pfarrkirche	f.			plovanska, župna, parokialna cárkva	višerječnica, sintagma		
Pfarrwohnung	f.						Pfarrhaus
Pfingsten, Pfingstfest	f.; n.			blagdan duhovah, duhovi, trojaki	višerječnica, kolokacija		
Pfingsttag	m.			párvi dan duhovah	višerječnica, sintagma		
Pfingstwoche	f.			duhovska nedělja	višerječnica, kolokacija		
Pfründe	f.			prebenda, dobro cárkovno	višerječnica, sintagma		
Pfründer	m.			prevendar	m A		
Pietist	m.			bogomoljac	m A		
Pietisterei	f.			bogomoljstvo	s A		
Pilger, Pilgrim	m.			hodočastnik, putnik pobožni	višerječnica, sintagma		
Pilgerin	f.			hodočastnica, pobožna putnica	višerječnica, sintagma		
Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt	f.			hodočastje, hodočastvo, pobožno putovanje	višerječnica, sintagma		
Präfect	m.			prefekt, nadstojnik	višerječnica		
Prälat	m.			prelat, glavoredovnik	višerječnica		
Prälatur	f.			prelatura, glavoredovničtvo	višerječnica		
Predigen	v. a.			predikati, pripovědati, propovědati	višerječnica		
Prediger	m.			predikatur, predikač, pripovědnik, pripovědalac, propovědnik	višerječnica		
Predigt	f.			prědika, propověd, besěda duhovna, rěč	višerječnica, sintagma, kolokacija		

				božja			
Predigtamt	n.			predikačtvo, propovědničtvo	višerječnica		
Predigtbuch	n.			knjiga od prědikah	višerječnica, sintagma		
Preisen	v. a.		Gott loben und preisen	slaviti i hvaliti Boga	višerječnica, sintagma		
Priester	m.			redovnik, duhovnik, svetjenik, pop	višerječnica		
Priesteramt	n.			redovničtvo, svetjeničtvo, popovstvo	višerječnica		
Priesterin	f.			redovnica, svetjenica, popinja	višerječnica		
Priesterlich	adj.			redovnički, svetjenički, popovski	višerječnica		
Priesterrock	m.			popovska haljina	višerječnica, sintagma		
Priesterschaft	f.			redovničtvo, svetjeničtvo, popovstvo	višerječnica		
Priesterstand	m.			redovničtvo, popovstvo, stališ redovnički	višerječnica, sintagma		
Priesterthum	n.			redovničtvo, popovstvo, svetjeničtvo	višerječnica		
Priesterweihe	f.			red redovnički	višerječnica, sintagma		
Primas	m.			primas, párvostolnik	višerječnica		
Primat	n.			primacia, párvenstvo	višerječnica		
Probepredigt	f.			predika od prokušanja	višerječnica, sintagma		
Probst	m.			prepozit	m A		
Probstei	f.			prepozitura	ž E		
Procession	f.			procesia, prošenje	višerječnica		
Propst							Probst
Protestant	m.			protestant	m A		
Protestantin	f.			protestantkinja	ž E		
Protestantisch	adj.			protestantički	pridj.		
Psalmist	m.			psalmista, psalamnik	višerječnica		
Psalter, Psalmbuch	m.; n.			saltěr	m A		
Rechtgläubig	adj.			pravověran; pravoslavan	višerječnica		
Rechtgläubigkeit	f.			pravověrnost; pravoslavnost, pravoslavje	višerječnica		
Reformation	f.			reformacia	ž E		
Reformiren	v. a.			reformirati	svrš.		
Reformirt	adj.			reformiran	pridj.		
Reformirte	m.			reformat	m A		
Religion	f.			věrozakon, bogočastje, bogoštovje	višerječnica		
Religionseifer	m.			žestina bogoštovna	višerječnica, sintagma		

Religionsfreiheit	f.			sloboda bogoštovna	višerječnica, sintagma		
Religionsfriede	m.			mir bogoštovni	višerječnica, sintagma		
Religionskrieg	m.			rat bogoštovni	višerječnica, sintagma		
Religionspötter	m.			porugivalac věre	višerječnica, sintagma		
Religionsstreit	m.			zavada bogoštovna	višerječnica, sintagma		
Religionstrennung	f.			razdor, razkol bogoštovni, razkolničtvo	višerječnica, kolokacija		
Religionsübung	f.			izpovědanje věre	višerječnica, kolokacija		
Religionsverwandte	m.			jednověrac, istověrac	višerječnica		
Religiös	adj.			pobožan, bogoljuban	višerječnica		
Religiösität	f.			pobožnost, bogoljubnost	višerječnica		
Reliquien	pl. f.			moći, relikvie, ostatci od svetacah	višerječnica, sintagma		
Reliquienskästchen	n.			škrinjica za relikvie	višerječnica, sintagma		
Ritterzug	m.			rat križarski	višerječnica, kolokacija		
Rosenkranz	m.	(zum Beten)		krunica, čislo, patrice, brojanice	višerječnica		
Rüsttag	m.			veliki petak	višerječnica, kolokacija		
Sacrament	n.			sakramenat, svetotajstvo	višerječnica		
Sacramentlich	adj.			sakramentalan; sakramentaoski; svetotajan	višerječnica		
Sacristan	m.			cárkvenjak, požup, zvonar	višerječnica		
Sacristei	f.			sakristia	ž E		
Sadrach	m.			zao, pogan čověk; pogana žena	višerječnica, kolokacija		
Salböl	n.			sveto ulje	višerječnica, kolokacija		
Satan	m.			sotona	m E		
Satanisch	adj.			sotonski, djávoski, vražji	višerječnica		
Scapulier	m.			skapular	m A		
Schedelstätte	f.			kalvária, kalvarij	višerječnica		
Scheinchrist	m.			lažljiv, pretvoran kárstjanin	višerječnica, sintagma		
Schicken	v. a.		Gott hat es einmal so geschickt	Bog je takò htio, bila je božja volja	višerječnica, frazem		
Schiff	n.		das Schiff in einer Kirche	brod od cárkve	višerječnica, sintagma		
Schilfmeer	n.	(in der Bibel)		cárljeno more	višerječnica, sintagma		
Schimrvogt	m.			zaštitnik cárkve koje	višerječnica, sintagma		
Schußengel	m.			angjeo čuvar	višerječnica, kolokacija		
Seelenamt, Seelamt	n.			zadušnica, misa za dušu	višerječnica, sintagma		
Seelenhirt	m.			pastěr duhovni	višerječnica, kolokacija		
Segnen	v. a.	(sich kreuzigen)		blagosloviti; kárstit se, križat	višerječnica		

				se			
Seligkeit	f.			blaženstvo; spasenje	višerječnica		
Seligsprechung	f.			svetjenje; posvetjenje	višerječnica		
Seraph, Seraphin	m.			serafin	m A		
Simonie	f.			simonia, svetoprodaja	višerječnica		
Sprengel	m.	(eines Pfarrers)		parokia, plovania, župa	višerječnica		
Stift	n.			manastir; biskupia; kapituo; cȁrkva stolna, saborna	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Stiftisch	adj.			kapitulski; biskupski; manastirski	višerječnica		
Stiftsfrau	f.			kanonikinja	ž E		
Stiftsherr	m.			kanonik	m A		
Stiftskirche	f.			saborna cȁrkva	višerječnica, sintagma		
Stoßgebet	n.			vruća, usȁrdna molitva	višerječnica, sintagma		
Stuhl	m.	(in der Kirche)		město, klupa, klecalo	višerječnica		
Sünde	f.			grȅh, grȅhota	višerječnica		
Sündenfall	m.			grȅh, sagrȅšenje	višerječnica		
Sündenschuld	f.			krivnja, krivina	višerječnica		
Sündenvoll	adj.			grȅšan, pun grȅhah	višerječnica, sintagma		
Sünder	m.			grȅšnik	m A		
Sünderin	f.			grȅšnica	ž E		
Sündfluth	f.			potop	m A		
Sündhaft, Sündig	adj.			grȅšan	pridj.		
Sündigen	v. n.			grȅšiti; sagrȅšiti	višerječnica		
Sündlich	adj.			grȅšan	pridj.		
Sündlichkeit	f.			grȅšnost	ž I		
Sündopfer	n.			žȁrtva, posvetilište od pokore	višerječnica, sintagma		
Synode	f.			sinod, sabor cȁrkveni	višerječnica, kolokacija		
Synodisch	adj.			sinodski, saboran	višerječnica		
Tabernakel	n.			tabernakul, svetohranište	višerječnica		
Tag	m.		der jüngste Tag	sudnji dan	višerječnica, kolokacija		
Taufbuch	n.			matica od kȁrštenja	višerječnica, sintagma		
Taufe	f.			kȁrst, kȁrštenje	višerječnica		
Taufen	v. a.			kȁrstiti, pokȁrstiti	višerječnica		
Täufer	m.			kȁrstitelj	m A		
Taufhemd	n.			kȁrštena, kȁrstna košulja	višerječnica, kolokacija		
Taufkleid	n.			kȁrstna, kȁrštena haljina	višerječnica, sintagma		
Taufling	m.			kȁrstnik	m A		
Taufname	m.			kȁrstno ime	višerječnica, sintagma		

Taufpathe	m.			kȁrstni, kȁršteni kum	višerječnica, kolokacija		
Taufschein	m.			kȁrstni list, kȁrst	višerječnica, kolokacija		
Taufstein	m.			kȁrstionica	ž E		
Tauftag	m.			kȁrstni dan	višerječnica, sintagma		
Taufwasser	n.			kȁrstna voda	višerječnica, sintagma		
Taufzeuge	m.			kȁrstni kum	višerječnica, kolokacija		
Taufzeugin	f.			kȁrstna kuma	višerječnica, kolokacija		
Tempelherr	m.			templar	m A		
Tempelorden	m.			red templarski	višerječnica, kolokacija		
Tempelritter							Tempelherr
Testament	n.		altes und neues Testament	stari i novi zakon	višerječnica, kolokacija		
Testamentisch, Testamentlich	adv.			u testamentu, po testamentu	višerječnica, sintagma		
Teufel	m.			vrag, djavao, hudoba	višerječnica		
Teufelisch, Teuflisch	adj.			vražji, djavaoski	višerječnica		
Theolog	m.			teolog, bogoslovac	višerječnica		
Theologie	f.			teologia, bogoslovje	višerječnica		
Theologisch	adj.			teološki, bogoslovski	višerječnica		
Tisch	m.		der Tisch des Herrn	stol gospodinov, tȁrpeza gospodinova	višerječnica, sintagma		
Tischgebet	n.			molitva stolna	višerječnica, kolokacija		
Tochterkirche	f.			kapela, kći (cȁrkva)	višerječnica		
Todsünde	f.			smȁrtni grȅh	višerječnica, kolokacija		
Todtenamt	n.			cȁrna, mȁrtačka misa	višerječnica, sintagma		
Trauschein	m.			vȅnčano pismo, svědočba od vȅnčanja	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Treue	f.		bei meiner Treue	věra i bog; věre mi; Bog i duša; tako mi duše!	višerječnica, frazem		
Um	prp.		um Gottes Willen; um Ostern	za boga, za ljubav božju; okȏ uzkȁrsa	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Umgang	m.	(Procession)		procesia	ž E		
Umtaufen	v. a.			prekȁrstiti	svršeni		
Umzug	m.			procesia	ž E		
Unandächtig	adj.			nepobožan	pridj.		
Unbarmherzig	adj.			nemilosȁrdan, nemilostiv	višerječnica		
Unbarmherzigkeit	f.			nemilosȁrdje, nemilost	višerječnica		
Unchrist	m.			nekȁrstjanin, poganin	višerječnica		
Unchristlich	adj.			nekȁrstjanski, pogan	višerječnica		
Ungnade	f.			nemilost	ž E		
Ungnädig	adj.			nemilostan, nemilosȁrdan,	višerječnica		

				nesmiljen			
Ungöttlich	adj.			nebožji, nebožanski; bezbožan	višerječnica		
Unheilig	adj.			nesvet; bezzakon, bezbožan	višerječnica		
Unsündig	adj.			negrěšan, bezgrěšan	višerječnica		
Unsündlich	adj.			negrěšan, bezgrěšan	višerječnica		
Unsündlichkeit	f.			negrěšnost, bezgrěšnost	višerječnica		
Vaterunser	n.			otčenaš, molitva gospodinova	višerječnica, sintagma		
Vergeben	v. a.		die Sünde vergeben	oprostiti, odpustiti grěh	višerječnica, frazem		
Vergebung	f.			proštenje, oproštenje, odpuštenje	višerječnica		
Vergreifen, sich	v. r.		sich an heiligen Dingen vergreifen	oskvȁrnuti stvari svete	višerječnica, kolokacija		
Verhängen	v. a.		was Gott verhängt	što bog hoće	višerječnica, kolokacija		
Verklären	v. a.			slaviti, proslaviti	višerječnica		
Verklärung	f.			slava, slavljenje	višerječnica		
Verkündigen	v. a.			navěstiti, navěštivati	višerječnica		
Verkündiger	m.			navěstitelj	m A		
Verkündigung	f.		Verkündi-gung Mariä	navěštenje, navěštivanje; blagověst	višerječnica		
Verpfründen	v. a.			providěti dobročinstvom (cȁrkvenim)	višerječnica, sintagma		
Verpfründung	f.			poděljenje dobročinstva (cȁrkvenoga)	višerječnica, sintagma		
Verruchtheit	f.			bezbožnost, opačina	višerječnica		
Verseßen	v. a.		unter die Heiligen verseßen	metnuti u broj od svetacah, zabrojit medju svetce	višerječnica, frazem		
Versuchung	f.			napast	ž I		
Vesper	f.			večernja	ž E		
Vesperprediger	m.			pripovědalac večernji	višerječnica, sintagma		
Vesperpredigt	f.			predika večernja	višerječnica, sintagma		
Vicar	m.			vikar	m A		
Vicariat	n.			vikarstvo	s A		
Vorkirche	f.			pristrošak od cȁrkve	višerječnica, sintagma		
Vorname	m.			kȁršteno ime	višerječnica, kolokacija		
Vorpredigen	v. a.			predikati, predikovati što komu	višerječnica, sintagma		
Wallfahrt	f.			hodočastje, zavět, oproštenje	višerječnica		
Wallfahrten	v. n.			ići, poći na zavět, na oproštenje	višerječnica, sintagma		

Wallfahrter, Wallfahrer	m.			pobožni putnik, hodočastnik	višerječnica, sintagma		
Wandlung	f.	(bei den Katholiken)		posvetjenje	s A	(u misi)	
Wasserbad	n.	(Taufe)		kȁrst, kȁrštenje	višerječnica		
Wasserweihe	f.			svetjenje, posvetjenje vode	višerječnica, sintagma		
Weihbischof	m.			posvetjen biskup	višerječnica, sintagma		
Weihe, Weihung	f.		die Weihe ertheilen	posveta, posvetjenje; sveti red; rediti koga	višerječnica, kolokacija, sintagma		
Weihen	v. a.			svetiti; posvetiti	višerječnica		
Weihnachten, Weihnachtsfest	f.; n.			božić, narodjenje Isusovo	višerječnica, kolokacija		
Weihnachtsabend	m.			badnjak, badnji dan	višerječnica, kolokacija		
Weihnachtsfeiertag	m.			blagdan božićni	višerječnica, sintagma		
Weihnachtsgeschenk	n.			dar božićni	višerječnica, sintagma		
Weihnachtszeit	f.			božić	m A		
Weihrauch	m.			tamjan	m A		
Weihrauchsbüchse	f.			tamjanica	ž E		
Weihrauchfaß	n.			kadilo, kadionica, kadionik	višerječnica		
Weihung							Weihe
Weihwasser	n.			sveta, blagoslovljena voda	višerječnica, kolokacija		
Weihwedel, Weihsprengel	m.			kropilo, kropionik, škropionik	višerječnica		
Weltgeistliche	m.			světovni duhovnik	višerječnica, sintagma		
Weltgericht	n.			strašni sud, sudnji dan	višerječnica, kolokacija		
Wenden	v. a.		Gott wende es zum Besten!	bože daj, da dobrobude, da bog dȁ dobro izidje	višerječnica, frazem		
Westerhemd	n.			kȁrštena košulja	višerječnica, kolokacija		
Wiedertaufe	f.			prikȁrštenje	s A		
Wiedertaufen	v. a.			nova kȁrstiti, prikȁrstiti	višerječnica, sintagma		
Wiedertäufer	m.			prikȁrstitelj; anabaptista	višerječnica		
Wochenprediger	m.			svakdanji predikač, pripovědalac	višerječnica, sintagma		
Wochenpredigt	f.			svakdanja predika	višerječnica, sintagma		
Wunderbild	n.			čudotvoran kip	višerječnica, kolokacija		
Wundercur	f.			lěčenje, izlěčenje čudnovito	višerječnica, sintagma		
Wundergabe	f.			dar čudotvorni	višerječnica, kolokacija		
Wunderglaube	f.			věra u čudesa	višerječnica, sintagma		
Wunderkraft	f.			čudnovita moć, sila, krěpost	višerječnica, sintagma		

Zug	m.	(Procession)		procesia	ž E		
Zurückfallen	v. n.		in Sünden zurückfallen	priupasti, priupadati u grěhe	višerječnica, frazem		

12.2. Prilog 2. Hrvatsko-njemački preokretnik

HRVATSKA ISTOVRIJED-NICA	GRAMATI-ČKA ODREDNI-CA	DODATNO OBJAŠNJE-NJE RIJEČI STAVLJENO U ZAGRADE	KOLOKACI-JA, FRAZEM, PARAFRAZA U OKVIRU NATUKNICE	NJEMAČKA ISTOVRIJEDNICA	GRAMATI-ČKA ILI LEKSIČKA ODREDNICA	DODATNO OBJAŠNJE-NJE RIJEČI STAVLJE-NO U ZAGRADE
amen, amin	usklik			Amen	/	
anabaptista	m A			Wiedertäufer	m.	
anatema	ž E			Kirchenbann	m.	
angjeo	m A		angjeo čuvar; angjeo mira	Engel; Schußengel; Friedensbote	mehrere Wörter	
angjeoski	pridj.			Englisch	adj.	
antifonar	m A			Chorbuch	n.	
antikárst	m A			Antichrist	m.	
apostol, apoštò	m A			Apostel	m.	
apostolski	pridj.			Apostolisch	adj.	
apostolstvo	s A			Apostelamt	n.	
arcibiskup, arkibiskup	m A			Erzbischof	m.	
arcibiskupia	ž E			Erzbisthum	n.	
arcibiskupski	pridj.			Erzbischöflich	adj.	
arcidekan	m A			Erzdechant	m.	
arcipop, arkipop	m A			Erzpriester	m.	
arcipopovski	pridj.			Erzpriesterlich	adj.	
arhidjakon	m A			Erzdechant	m.	
arkangjeo	m A			Erzengel	m.	
arkijerej	m A			Oberpfarrer, Oberpriester	mehrere Wörter	
augustinac	m A	(kaludjer)		Augustiner	m.	
augustinka	ž E			Augustinerin	f.	
baal	m A	(krivi bog)		Baal	m.	
baalovac	m A			Baalsdiener	m.	
badnjak	m A			Christabend, Christnacht, Weihnachtsabend	mehrere Wörter	
badnji	pridj.		badnji dan	Christnacht, Christabend; Weihnachtsabend	mehrere Wörter	
benediktinac	m A			Benedictiner	m.	
benediktinka	ž E			Benedictinerin	f.	
bernardin	m A			Bernardiner	m.	
bernardinka	ž E			Bernardinerin	f.	
besěda	ž E		besěda od pokore; besěda pogrebna; besěda duhovna	Predigt; Bußpredigt; Leichenpredigt	mehrere Wörter	
bezbožan	pridj.			Gottesvergessen, Gottlos, Heillos, Ungöttlich, Unheilig	mehrere Wörter	

bezbožanstvo	s A			Gottesleugnung	f.	
bezbožnik	m A			Gottesleugner	m.	
bezbožnost	ž I			Gottlosigkeit, Heillosigkeit, Verruchtheit	mehrere Wörter	
bezgrěšan	pridj.			Unsündig, Unsündlich	mehrere Wörter	
bezgrěšnost	ž I			Unsündlichkeit	f.	
bezzakon	pridj.			Unheilig	adj.	
bezzakonje	s A			Frevel	m.	(in heiligen Sachen)
bezženstvo	s A			Cälibat	n.	(von Männern)
biblia	ž E		biblia s kipovi	Bibel; Bilderbibel	mehrere Wörter	
biblički	pridj.			Biblisch	adj.	
bičevanje	s A			Auspeitschung	f.	
bičevati	nesvr.			Abgeißeln	v. a.	
birma	ž E			Firmung, Firmelung	mehrere Wörter	
birmati	nesvr.			Firmen, Firmeln	mehrere Wörter	
biskup	m A		posvetjen biskup	Bischof; Weihbischof	mehrere Wörter	
biskupia	ž E			Kirchsprengel, Stift, Bischofsamt, Bischofswürde, Bisthum, Bischofsthum, Diöces	mehrere Wörter	
biskupov	pridj.			Bischöflich	adj.	
biskupski	pridj.			Bischöflich	adj.	
biti	dv.		tako budi	Amen	/	
blagdan	m A		blagdan duhovah; blagdan božićni	Feier, Feiertag, Fest, Festtag; Pfingsten, Pfingstfest; Weihnachtsfeiertag	mehrere Wörter	
blagdanji	pridj.			Feiertäglich, Festtäglich	mehrere Wörter	
blagosivljanje	s A		blagosivljanje zvona	Glockentaufe	f.	
blagoslov	m A		blagoslov ženitbeni	Einsegnung, Einweihung; Ehesegen	mehrere Wörter	
blagosloviti	svr.			Einsegnen, Einweihen, Segnen, Benedeien	mehrere Wörter	
blagověst	ž I			Verkündigung	f.	
blažen	pridj.			Glückselig	adj.	
blažena	pridj.			Heilige	f.	
blaženi	pridj.			Heiliger	m.	
blaženstvo	s A			Seligkeit, Glückseligkeit, Heil	mehrere Wörter	
bog	m A		krivi bog; višnji bog; za boga	Abgott; Allerhöchste Gott; um Gottes Willen	mehrere Wörter; Mehrwortverbin-dung, Phrase	
bogabojaznost	ž I			Frömmigkeit	f.	
bogabojeć, bogabojno	pril.			Gottesfürchtig; Andächtig	mehrere Wörter	
bog-čověk	m A			Gottmensch	m.	
bogočastje	s A			Religion	f.	
bogojavljenje	s A			Dreikönigsfest	n.	
bogoljuban, bogoljubno	pridj.; pril.			Fromm, Religiös, Andächtig	mehrere Wörter	

bogoljubnost	ž I			Religiösität, Andacht, Frömmigkeit	mehrere Wörter	
bogomio	pridj.			Fromm, Gottesfürchtig	mehrere Wörter	
bogomolja	m E			Kopfhänger, Frömmling, Frömmler	mehrere Wörter	
bogomoljac	m A			Pietist, Andächtler, Betbruder, Bigott	mehrere Wörter	
bogomoljka	ž E			Betschwester	f.	
bogomoljstvo	s A			Pietisterei, Andächtelei	mehrere Wörter	
bogopsovan	pridj.			Gotteslästerlich	adj.	
bogopsovanje	s A			Gotteslästerung	f.	
bogopsovnik	m A			Gotteslästerer	m.	
bogorodica	ž E			Gottesgebärerin	f.	
bogoslovac	m A			Gottesgelehrter, Theolog	mehrere Wörter	
bogoslovje	s A			Gottesgelahrtheit, Gottesgelehrsamkeit, Theologie	mehrere Wörter	
bogoslovski	pridj.			Theologisch	adj.	
bogoštovan	pridj.			Gottesdienstlich	adj.	
bogoštovje	s A			Religion	f.	
bogověrac	m A			Deist	m.	
bogověrstvo	s A			Deisterei	f.	
bogumilost	ž I			Frömmigkeit	f.	
bojat se	nesvr.		boj se boga	fürchte Gott	Mehrwortverbindung, Phrase	
božić	m A			Weihnachten, Weihnachtsfest, Weihnachtszeit, Christfest, Christtag	mehrere Wörter	
brat	m A	(reda kojega)	brat u Isukárstu	Ordensbruder; Mitchrist	mehrere Wörter	
breva	ž E			Breve	n.	
brod	m A		brod od cárkve	das Schiff in einer Kirche	Mehrwortverbindung, Phrase	
brojanica	ž E		brojanice	Rosenkranz	m.	(zum Beten)
cárkavica	ž E		cárkavica od župe, od parokie, od plovanie	Darbepfarre	f.	
cárkva	ž E		cárkva stolna, párvostolna, glavna, saborna; cárkva rimska, zapadna, latinska; cárkva seoska, poljska; cárkva dvorska; plovanska, župna, parokialna cárkva	Dom, Domkirche, Hauptkirche, Kathedralkirche, Mutterkirche, Stift, Hochstift, Münster; die lateinische Kirche; Feldkirche; Hofkirche; Pfarrkirche	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
cárkvar	m A			Kirchengägner	m.	
cárkven, cárkovan	pridj.			Kirchlich	adj.	
cárkvenjak, cárkovnjak	m A			Kirchendiener	m.	
cárkvica	ž E			Oratorium	n.	
cedulja	ž E		cedulja od izpovědi	Beichtschein	m.	
celestinac	m A			Cölestiner	m.	

čas	m A		časi kanonički	Choramt	n.	
čast	ž I		čast biskupska	Bischofsamt	n.	
častiti	nesvr.			ein Fest feiern	Mehrwortverbindung, Phrase	
četa	ž E		četa angjeoska	Engelschar	f.	
četvȁrtak	m A		veliki četvȁrtak	der grüne Donnerstag	Mehrwortverbindung, Phrase	
čin	m A		čini apostolski	Apostelgeschichte	f.	
činiti	nesvr.		činit pokoru; činiti, učiniti pokoru rad česa	Büßen; Abbüßen	mehrere Wörter	
čislo	s A			Rosenkranz	m.	(zum Beten)
čověk	m A		čověk bezbožan; zao, pogan čověk; istoga věrozakona, jednoga věrozakona čověk	Gottesverräther; Sadrach; Glaubensgenoß	mehrere Wörter	
dan	m A		apostolski dan; sudnji dan; dan od pokore; dan postni, dan od posta; dan vazmeni, dan uskȓsnutja; pȁrvi dan duhovah; badnji dan; ivanj dan; kȓstni dan	Aposteltag; Weltgericht, der jüngste Tag; Bußtag; Fasttag, Fischtag; Auferstehungstag, Ostertag; Pfingsttag; Weihnachtsabend, Christabend; Johannisfest; Tauftag	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
dar	m A		dar božićni; dar čudotvorni; dar kumov (pri kȓštenju)	Weihnachtsgeschenk, Christgeschenk; Wundergabe; Eingebinde	mehrere Wörter	
darovati	svr.		darovati milost	Begnadigen	v. a.	
dȁržat	nesvr.		dȁržat na kȓštenju děte	ein Kind aus der Taufe heben	Mehrwortverbindung, Phrase	
dȁržava	ž E		dȁržava papinska	Kirchenstaat	m.	
dati	svr.		bože daj, da dobrobude, da bog dȁ dobro izidje; bože daj	Gott wende es zum Besten!; Gott gebe es	Mehrwortverbindung, Phrase	
dekan	m A		dekan kapitulski	Decanus, Dechant; Domdechant	mehrere Wörter	
dekania	ž E			Decanat, Decanei	mehrere Wörter	
diakon	m A			Diaconus	m.	
dičiti	nesvr.			Auspreisen	v. a.	
dieceza	ž E			Diöces	f.	
dignuti	svr.		dignuti sȁrce svoje k Bogu	sein Herz zu Gott erheben	Mehrwortverbindung, Phrase	
děte, dětešce	s A	(Isus)		Christkindlein, Christkindchen	mehrere Wörter	
djavao	m A			Teufel	m.	
djavaoski, djȁvoski	pridj.			Teufelisch, Teuflisch	mehrere Wörter	
doba	s A		doba molitveno	Bettag	m.	
dobiti, dobivati	svr.; nesvr.		dobiti, dobivati silom od molitve	Abbitten	v. a.	
dobro	s A		dobro cȁrkovno	Pfründe	f.	
dohodak	m A		dohodci cȁrkovni	Pfarrgebühren	pl.	

dom	m A		dom od molitve, molitveni dom; dom božji	Bethaus; Gotteshaus	mehrere Wörter	
dominikan	m A			Dominikaner	m.	
dominikanka	ž E			Dominikanerin	f.	
dostojan	pridj.		věre dostojan	Glaubhaft, Glaubwürdig	mehrere Wörter	
došastje	s A	(gospodinovo)		Advent	m.	
dovàršiti	svr.		dovàršit prediku	Auspredigen	v. a.	
duh	m A		duh pakleni	Höllengeist	m.	
duhovan	pridj.			Geistig	adj.	
duhovi	m. mn. A			Pfingsten, Pfingstfest	mehrere Wörter	
duhovni	pridj.			Geistlich	adj.	
duhovnici	m. mn. A			Clerisei, Geistlichkeit	mehrere Wörter	
duhovničtvo	s A			Clerisei, Geistlichkeit	mehrere Wörter	
duhovnik	m A		kužnički duhovnik; světovni duhovnik	Geistlicher, Priester; Pestprediger; Weltgeistliche	mehrere Wörter	
dumna	ž E			Ordensschwester	f.	
duša	ž E		prokleta duša; Bog i duša; tako mi duše!	Höllenbrand; bei meiner Treue	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
duvna	ž E			Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester	mehrere Wörter	
dvorište	s A		dvorište oko cȁrkve	Kirchhof	m.	
evangjelički	pridj.			Evangelisch	adj.	
evangjelista	m E			Evangelist	m.	
evangjelje	s A			Evangelium	n.	
evangjeoski	pridj.			Evangelisch	adj.	
evrien	m A			Hebräer	m.	
evrienski	pridj.			Hebräisch	adj.	
feud	m A		cȁrkveni feud (dar)	Altarlehen	n.	
franciškan	m A			Franziscaner	m.	
franciškanka	ž E			Franziscanernonne	f.	
fratar	m A		fratar proševni	Mönch, Ordensgeistliche; Bettelmönch	mehrere Wörter	
fratarski	pridj.			Mönchisch	adj.	
gȁrditelj	m A		gȁrditelj boga	Gottesverräther	m.	
glasiti	nesvr.		glasiti, razglasiti s predikaonice; fig. karati,	Abfanzeln	v. a.	
glavoredovničtvo	s A			Prälatur	f.	
glavoredovnik	m A			Prälat	m.	
glavosȅk	m A			Enthauptung	f.	
godina	ž E		godina od milosti	Gnadenjahr	n.	
godište	s A		godište od milosti	Gnadenjahr	n.	

gospojina, gospoja	ž E		velika gospojina, velika gospoja	Himmelfahrt	f.	(Mariä)
grěh	m A		grěh iztočni; grěh glavni; grěh smȁrtni	Missethat, Sünde, Sündenfall; Erbsünde; Hauptsünde; Todsünde	mehrere Wörter	
grěšan	pridj.			Sündenvoll	adj.	
grěšiti	nesvr.			Sündigen	v. n.	
grěhota	ž E			Sünde	f.	
grěšnica	ž E			Sünderin	f.	
grěšnik	m A			Sünder, Missethäter	mehrere Wörter	
grěšnost	ž I			Sündlichkeit	f.	
grobje	s A			Gottesacker	m.	
gvardian	m A			Guardian	m.	
habit	m A	(kaludjerski)		Mönchskutte	f.	
haljina	ž E		popovska haljina; kȁrstna, kȁrštena haljina	Priesterrock; Taufkleid	mehrere Wörter	
historia	ž E		historia cȁrkovna	Kirchengeschichte	f.	
hod	m A		hod do cȁrkve	Kirchgang	m.	
hodočastje	s A			Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt, Wallfahrt, Betfahrt	mehrere Wörter	
hodočastnica	ž E			Pilgerin	f.	
hodočastnik	m A			Pilger, Pilgrim, Wallfahrter, Wallfahrer	mehrere Wörter	
hodočastvo	s A			Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt	mehrere Wörter	
htjeti	dv.		što bog hoće; Bog je takȍ htio	was Gott verhängt; Gott hat es einmal so geschickt	Mehrwortverbindung, Phrase	
hudoba	ž E			Teufel	m.	
hvala	ž E		bogu hvala, hvala bogu!	Gottlob, Gott sei Dank	mehrere Wörter, Mehrwortverbindung, Phrase	
hvaliti	nesvr.			Auspreisen	v. a.	
ići	nesvr.		ić u fratre; ići, poći na zavět, na oproštenje; ić se pričestiti	die Kutte anlegen; Wallfahrten; zum Abendmahl gehen	Mehrwortverbindung, Phrase	
idol	m A			Abgott	m.	
idoloklanjalac	m A			Gößendiener	m.	
idoloklanjalica	ž E			Gößendienerin	f.	
idolopoklonik	m A			Bilderanbeter, Bilderverehrer	mehrere Wörter	
idolopoklonstvo	s A			Gößendienst	m.	
ikona	ž E		ikona majke božje	Bild, Abbild; Marienbild	mehrere Wörter	
ikonoklanjalac	m A			Bilderanbeter	m.	
ikonopoklonstvo	s A			Bilderdienst, Bilderverehrung	mehrere Wörter	
ime	s A		kȁrstno ime, kȁršteno ime	Taufname, Vorname	mehrere Wörter	
inkvizicia	ž E			Keßergericht	n.	
inkvizitur	m A			Keßerrichter	m.	
istověrac	m A			Religionsverwandte	m.	

Isukárst	m A			Christ, Christus	mehrere Wörter	
Isus	m A			Jesus	m.	
ivanja, ivanje	s A			Johannisfest	n.	
izabiranje	s A		izabiranje pape	Papstwahl	f.	
izbaviti	svr.			Erlösen	v. a.	
izbavljenje	s A			Erlösung	f.	
izbičevati	svr.			Auspeitschen	v. a.	
izdanje	s A		izdanje svetog pisma	Bibelausgabe	f.	
izkupiti	svr.			Einlösen	v. a.	
izlěčenje	s A		izlěčenje čudnovito	Wundercur	f.	
izmoliti	svr.			Abbeten	v. a.	
izpoviděti, izpovědět se	svr.			Beichten, Anerkennen	mehrere Wörter	
izpověd	ž I			Anerkennung, Beichte, Beicht, Glaubensbekenntniß	mehrere Wörter	
izpovědanje	s A		izpovědanje věre	Religionsübung	f.	
izpovědati, izpovědat se	nesvr.			Beichten	v. a.; v. n.	
izpověst	ž I			Beichte, Beicht	mehrere Wörter	
izpovědaonica	ž E			Beichtstuhl	m.	
izpovědina	ž E			Beichtgeld	n.	
izpověditi	svr.			Anerkennen	v. a.	
izpovědnik	m A			Beichtvater, Beichtiger	mehrere Wörter	
jednověrac	m A			Glaubensgenoß, Religionsverwandte	mehrere Wörter	
jělo	s A		jělo postno	Fastenspeise	f.	
jezuita	m E			Jesuit	m.	
Jezus	m A			Jesus	m.	
jutrenja	ž E			Mette	f.	
kadilo	s A			Weihrauchfaß	n.	
kadionica, kadionik	ž E; m A			Weihrauchfaß	n.	
kalež	m A			Kelch	m.	
kaludjer	m A		kaludjer proševni	Mönch, Ordensbruder, Ordensgeistliche; Bettelmönch	mehrere Wörter	
kaludjerica	ž E			Nonne, Ordensschwester	mehrere Wörter	
kaludjerski	pridj.			Klösterlich, Mönchisch	mehrere Wörter	
kaludjerstvo	s A			Möncherei, Mönchswesen	mehrere Wörter	
kalvária, kalvarij	ž E; m A			Schedelstätte	f.	
kanonia	ž E			Canonicat	n.	
kanonički	pridj.			Canonisch	adj.	
kanonik	m A			Canonicus, Capitelherr, Capitular, Capitularherr, Chorherr, Domherr, Stiftsherr	mehrere Wörter	
kanonikinja	ž E			Stiftsfrau	f.	
kanonski	pridj.			Canonisch	adj.	

kapa	ž E	(kaludjerska)		Mönchskappe	f.	
kapela	ž E			Capelle, Beikirche, Tochterkirche, Filial	mehrere Wörter	
kapelan	m A			Capellan	m.	
kapelania	ž E			Capellanei	f.	
kapitul	m A			Domcapitel	n.	
kapitulski	pridj.			Stiftisch	m.	
kapituo	m A			Capitel, Stift	mehrere Wörter	
kaptol	m A		kaptol stolni, pàrvostolni	Capitel; Domcapitel	mehrere Wörter	
kapucin	m A			Capuciner	m.	
kapucinka	ž E			Capucinerin	f.	
karati	nesvr.		Bog kara zlo	Abfanzeln; Gott ist der Bestrafer des Bösen	mehrere Wörter; Mehrwortverbin-dung, Phrase	
kardinal	m A			Cardinal	m.	
kardinalstvo	s A			Cardinalswürde	f.	
karmelitan	m A			Carmeliter	m.	
kàrst	m A		kàrst sv. Andrie	Kreuz; Taufe, Kindtaufe, Wasserbad; Andreaskreuz	mehrere Wörter	
Kàrst	m A			Christus	m.	
kàrstionica	ž E			Taufstein	m.	
kàrstitelj	m A			Täufer	m.	
kàrstiti, kàrstit se	nesvr.		nova kàrstiti	Taufen; Kreuzen, sich, Kreuzigen, sich, Segnen; Wiedertaufen	mehrere Wörter	
kàrstjani	m. mn. A			Christenheit	f.	
kàrstjanin	m A		lažljiv, pretvoran kàrstjanin	Christ; Scheinchrist	mehrere Wörter	
kàrstjanka	ž E			Christin	f.	
kàrstjanski	pridj.			Christlich	adj.	
kàrstjanstvo	s A			Christenheit, Christenthum	mehrere Wörter	
kàrstnik	m A			Taufling	n.	
kàrstoboj	m A			Kreuzzug	m.	
kàrstonoša	m A			Kreuzträger	m.	
kàrštenje	s A		kàrštenje u potrebi	Taufe, Kindtaufe, Wasserbad; Nothtaufe	mehrere Wörter	
kartuzian	m A			Carthäuser-Mönch	m.	
kasa	ž E		kasa càrkovna	Gotteskasten	m.	
kaštigovati	nesvr.		Bog kaštiguje	Gott ist der Bestrafer des Bösen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
kateketa	m E			Katechet	m.	
katekizam	m A		katekizam za dĕcu	Katechismus	m.	
katoličanka	ž E			Katholikin	f.	
katoličanski	pridj.			Katholisch	adj.	
katolički	pridj.			Katholisch	adj.	
katoličkinja	ž E			Katholikin	f.	
katolik	m A			Katholik	m.	
kazniti	svr.		Bog kazni	Gott ist der Bestrafer	Mehrwortverbin-	

				des Bösen	dung, Phrase	
kći	ž I	(cȁrkva)		Tochterkirche	f.	
kerubin	m A			Cherub	m.	
kip	m A		kip od oltara; kip boga krivoga; kip čudotvorni; kip majke božje	Abbild; Altarblatt, Altarstüch; Größenbild; Gnadenbild, Wunderbild; Marienbild	mehrere Wörter	
klanjati	nesvr.			Anbethen	v. a.	
klauzura	ž E			Clausur	f.	
klecalo	s A			Betbank, Betstuhl, Stuhl	mehrere Wörter	
klobuk	m A		klobuk kardinalski	Cardinalshut	m.	
kloštar	m A			Mönchskloster	n.	
klupa	ž E			Stuhl	m.	
ključ	m A		ključ sv. Petra	Bindeschlüssel	m.	
knjiga	ž E		knjiga molitvena; knjiga od prědikah	Gebetbuch, Betbuch; Predigtbuch	mehrere Wörter	
kolekta	ž E			Collecte	f.	
koludrica	ž E			Klosterfrau, Klosterjungfrau, Klosterschwester, Nonne, Ordensschwester	mehrere Wörter	
konsistorija	ž E			Consistorium	n.	
kor	m A	(od cȁrkve)		Chor; Emporkirche	mehrere Wörter	
koralista	m E			Choralist	m.	
korista	m E			Chorschüler, Chorist	mehrere Wörter	
korizma	ž E			Fasten, Fastenzeit	mehrere Wörter	
košulja	ž E		misna košulja; kȁršćena, kȁrstna košulja	Chorhemd; Taufhemd, Westerhemd	mehrere Wörter	
kradljivac	m A		kradljivac cȁrkovni	Kirchendieb	m.	
kralj	m A		tri kralja	Dreikönigsfest	n.	
kraljestvo	s A		kraljestvo nebesko; kraljestvo vražje, paklensko	Gnadenreich, Himmelreich; Höllenreich	mehrere Wörter	
krěpost	ž I		čudnovita krěpost	Wunderkraft	f.	
Krist	m A			Christ, Christus	mehrere Wörter	
krivnja, krivina	ž E			Sündenschuld	m.	
krivobožac	m A			Abgötter	m.	
krivobožan; krivobožno	pridj.; pril.			Abgöttlich	adj.	
krivobožica	ž E			Abgötterin	f.	
krivobožtvo	s A			Abgötterei	f.	
krivověrac	m A			Keßer	m.	
krivověran	pridj-			Irrgläubig	adj.	
krivověrka	ž E			Keßerin	f.	
krivověrnost	ž I			Irrgläubigkeit	f.	

krivověrski	pridj.			Keßerisch	adj.	
krivověrstvo	s A			Keßerei	f.	
krizma	ž E			Chrisam, Firmung, Firmelung	mehrere Wörter	
krizmanje	s A			Firmung, Firmelung	mehrere Wörter	
krizmati	nesvr.			Firmen, Firmeln	mehrere Wörter	
križ	m A		biskupski križ; križ sv. Andrie; križ Antunov; križ domaći	Kreuz; Bischofskreuz; Andreaskreuz; Antoniuskreuz; Hauskreuz	mehrere Wörter	
križar	m A			Kreuzträger	m.	
križat se	nesvr.			Kreuzen, sich, Kreuzigen, sich, Segnen	mehrere Wörter	
križevo	s A			Bettag	m.	
križoboj	m A			Kreuzzug	m.	
kropilo	s A			Weihwedel, Weihsprengel	mehrere Wörter	
kropionik	m A			Weihwedel, Weihsprengel	mehrere Wörter	
kruna	ž E		kruna od mučenika	Märterkrone	f.	
krunica	ž E			Rosenkranz	m.	(zum Beten)
kučma	ž E			Bischofsstab	m.	
kuća	ž E		kuća božja; parokova, župnikova kuća	Gotteshaus; Pfarrhaus, Pfarrwohnung	mehrere Wörter	
kum	m A		kȁrstni, kȁršteni kum	Taufpathe, Taufzeuge	m.	
kuma	ž E		kȁrstna kuma	Taufzeugin	f.	
kumir	m A			Abgott	m.	
kupiti	svr.			Colectiren	v. a.	
kůpljenje	s A		kůpljenje lemozine	Almosensammlung	f.	
kutia	ž E		kutia za lemozinu	Almosenbüchse	f.	
kvatre	ž mn. E			Frohnfasten	f.	
laik	m A			Klosterbruder	m.	
lajk	m A			Laie, Laienbruder	mehrere Wörter	
lajkinja	ž E			Laienschwester	f.	
lanac	m A	(reda)		Ordenskette	f.	
lažokȁrst	m A			Antichrist	m.	
lažopapa	m A			Gegenpapst	m.	
lemozina	ž E			Almosen	n.	
lemozinar	m A			Almosenier, Almosenpfleger	mehrere Wörter	
lemozinarstvo	s A			Almosenamt, Almosenpflege	mehrere Wörter	
lemoznica	ž E			Almosenbüchse, Almosenkasten, Klingelbeutel	mehrere Wörter	
lěčenje	s A		lěčenje čudnovito	Wundercur	f.	
list	m A		kȁrstni list; list apostolski; list od zapovědih božjih	Taufschein; Apostelbrief; Denkzettel	mehrere Wörter	
luteran	m A			Lutheraner	m.	

luteranski	pridj.			Lutherisch	adj.	
luteranstvo	s A			Lutherthum	n.	
lěto	s A		lěto od milosti	Gnadenjahr	n.	
ljubav	ž I		za ljubav božju	um Gottes Willen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
malobraćanin	m A	(kaludjer)		Franziscaner	m.	
malověran	pridj.			Kleingläubig	adj.	
malověrnost	ž I			Kleingläubigkeit	f.	
manastir	m A		kartuzianski; kapucinski	Kloster, Mönchskloster, Stift; Carthause, Carthäuserkloster; Capucinerkloster	mehrere Wörter	
manastirski	pridj.			Klösterlich, Stiftisch	mehrere Wörter	
maša	ž E		maša věnčana	Messe (in der Kirche), Meßopfer; Brautmesse	mehrere Wörter	
matica	ž E		matica od kȁrštenja	Taufbuch	n.	
mesia	m E			Messias	m.	
meštar	m A		meštar od kapele; meštar reda kojega	Capellmeister; Ordensmeister	mehrere Wörter	
metnuti	svr.		metnuti u broj od svetacah	unter die Heiligen verseßen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
milosȁrdan	pridj.			Barmherzig, Erbarmungsvoll, Gnädig	mehrere Wörter	
milosȁrdje	s A			Barmherzigkeit, Erbarmen, Erbarmung, Gnade	mehrere Wörter	
milosȁrdnik	m A			Erbarmer	m.	
milost	ž I		milost imati	Gnade, Gnadenbezeigung, Gnadenzeichen, Mildthätigkeit, Barmherzigkeit, Begnadigung, Erbarmen, Erbarmung; Erbarmen, sich	mehrere Wörter	
milostinja	ž E			Collecte, Almosen	mehrere Wörter	
milostinjstvo	s A			Almosenamt	n.	
milostiv	pridj.			Gnädig, Gnadenreich, Mildthätig, Barmherzig, Erbarmungsvoll	mehrere Wörter	
mir	m A		mir bogoštovni	Religionsfriede	f.	
misa	ž E		jutrinja, rana misa; misa věnčana; cȁrna, mȁrtačka misa; misa za dušu; velika misa	Messe (in der Kirche), Meßopfer, Meßamt; Frühmette; Brautmesse; Todtenamt; Seelenamt, Seelamt; Hochamt	mehrere Wörter	
misal	m A			Meßbuch	n.	
misionar	m A			Heidenbekehrer	m.	
mistik	m A			Mystiker	m.	
mistika	ž E			Mystik	f.	
mitra	ž E			Bischofshut, Bischofsmüße	mehrere Wörter	
město	s A			Stuhl	m.	
moć	ž I		čudnovita moć	Wunderkraft	f.	

moći	ž mn. I			Reliquien	pl. f.	
molište	s A			Oratorium	n.	
molitelj	m A			Beter	m.	
moliteljica	ž E			Beterin	f.	
moliti, molit se	nesvr.		molit se za koga; molit se Bogu; molit na izust, molit na pamet; molit se za oproštenje grěhah svojih	Beten, Anflehen; eine Fürbitte einlegen; sein Herz zu Gott erheben; Herbeten; Seine Sünden abbeten	mehrere Wörter. Mehrwortverbin-dung, Phrase	
molitva	ž E		molitva pokorna; molitva stolna; molitva jutarnja; molitva večernja; vruća, usárdna molitva; molitva gospodinova; rudarska molitva	Gebet, Andacht; Bußgebeth; Tischgebet; Morgengebet, Frühgebet, Morgensegen; Abendgebet, Abendandacht; Stoßgebet; Vaterunser; Berggebeth	mehrere Wörter	
molitvarica	ž E			Betbuch	n.	
molitvenik	m A			Betbuch	n.	
moljenje	s A		moljenje proštenja	Abbitte	f.	
monak	m A			Mönch	m.	
more	s A		cárljeno more	Schilfmeer	n.	
mučenica	ž E			Märthrin	f.	
mučeničtvo	s A			Märterthum	n.	
mučenik	m A			Märthrer	m.	
muka	ž E		muka Isukárstova; muka paklena	Passion Christi; Höllenbrand	mehrere Wörter; Mehrwortverbin-dung, Phrase	
muzika	ž E		cárkvena muzika	Choral; Choralmusik	mehrere Wörter	
nadstojnik	m A			Präfect	m.	
nadvečerje	s A		nadvečerje vazmeno	Osterabend	m.	
namastir	m A		namastir kapucinski; ženski namastir	Kloster, Mönchskloster; Capucinerkloster; Nonnenkloster, Frauenkloster	mehrere Wörter	
naměstnik	m A		naměstnik biskupski	Chorbischof	m.	
napast	ž I			Anfechtung, Versuchung	mehrere Wörter	
napastnik	m A			Anfechter	m.	
narodjenje	s A		narodjenje Isusovo	Weihnachten, Weihnachtsfest	mehrere Wörter	
našastje	s A		našastje sv. križa	Kreuzerfindung	f.	
naučitelj	m A		lažljiv naučitelj	Irrlehrer	m.	
nauk	m A		nauk kárstjanski; nauk cárkovni; nauk za děcu; kriv, lažljiv nauk	Katechisation; Glaubenslehre; Kinderlehre; Irrlehre	mehrere Wörter	
navěstiti, navěštivati	svr.; nesvr.			Verkündigen	v. a.	
navěstitelj	m A			Verkündiger	m.	

navěštenje, navěštivanje	s A			Verkündigung, Aufgebot	mehrere Wörter	
nebeski	pridj.			Hehr	adj.	
nebo	s A			Himmel; Himmelreich	mehrere Wörter	
nebog	m A			Abgott	m.	
nebohod	m A			Himmelfahrt	f.	
nebožji	pridj.			Ungöttlich	adj.	
nedati	nesvr.		nedaj bože; nedaj bog	behüte Gott!; behüt' dich Gott!	Mehrwortverbindung, Phrase	
nedělja	ž E		velika nedělja; cvětna nedělja; uskâršnja nedělja; duhovska nedělja	Marterwoche, Charwoche; Palmsonntag; Osterwoche; Pfingstwoche	mehrere Wörter	
negrěšan	pridj.			Unsündig, Unsündlich	mehrere Wörter	
negrěšnost	ž I			Unsündlichkeit	f.	
nekârstjanin	m A			Unchrist	m.	
nekârstjanski	pridj.			Unchristlich	adj.	
nemilosârdan	pridj.			Unbarmherzig, Ungnädig	mehrere Wörter	
nemilosârdje	s A			Unbarmherzigkeit, Ungnade	mehrere Wörter	
nemilost	ž I			Ungnade, Unbarmherzigkeit	mehrere Wörter	
nemilostan	pridj.			Ungnädig	adj.	
nemilostiv	pridj.			Unbarmherzig	adj.	
nepobožan	pridj.			Unandächtig	adj.	
neprijatelj	m A			Anfechter	m.	
nesmiljen	pridj.			Ungnädig	adj.	
nesvet	pridj.			Unheilig	adj.	
obârnut se	svr.			Kehren, sich	v. r.	
obavljati	nesvr.		obavljat službu božju	den Gottesdienst halten	Mehrwortverbindung, Phrase	
običajnik	m A			Kirchenbuch	n.	
obraćalac	m A		obraćalac poganah	Heidenbekehrer	m.	
obratiti, obratit se	svr.		obratit, obratjat u pepeo	Kehren, sich; Aeschern	mehrere Wörter	
očistilo	s A			Fegefeuer	n.	
očištenje	s A		očištenje mariino	Lichtmesse	f.	
od	prij.		od novoga testamenta, zakona	Neutestamentlich	adj.	
odělo	s A		odělo cârkveno	Meßgewand	n.	
odkupitelj	m A			Erlöser	m.	
odkupiti	svr.			Erlösen, Einlösen	mehrere Wörter	
odkupljenje	s A			Erlösung	f.	
odmetan	pridj.			Abtrünnig	adj.	
odmetat se, odmetnut se	nesvr.; svr.			Abschwören	v. a.	
odmetnica	ž E			Abtrünnige	f.	
odmetnik	m A			Abtrünnige	m.	

odmetnost	ž I			Abtrünnigkeit	f.	
odpadan	pridj.			Abtrünnig	adj.	
odpadnica	ž E			Abtrünnige	f.	
odpadnik	m A			Abtrünnige	m.	
odpadnost	ž I			Abtrünnigkeit	f.	
odpasti	svr.			abtrünnig werden	Mehrwortverbindung	
odpros	m A			Abbitte	f.	
odpustiti	svr.		odpustiti grěh	Vergeben	v. a.	
odpuštenje	s A			Vergebung	f.	
odricat se, odreći se	nesvr.; svr.		odricat se, odreći se věre	abtrünnig werden; die Religion abschwören	Mehrwortverbindung, Phrase	
odrěšiti, odrěšivati	svr.; nesvr.			Absolviren	v. a.	
ogledalo	s A		ogledalo od izpovědi	Beichtspiegel	m.	
okò	prij.		okò uzkârsa	um Ostern	Mehrwortverbindung	
oltar	m A		oltar veliki; oltar krivoga boga	Altar; Choraltar, Frohnaltar, Hauptaltar, Hochaltar; Größenaltar	mehrere Wörter	
opačina	ž E			Verruchtheit	f.	
opat	m A			Abt	m.	
opatia	ž E			Abtei	f.	
opatica	ž E			Aebtissin	f.	
opatov	pridj.			Abtlich	adj.	
opatovina	ž E			Abtei	f.	
opatski, opatovski	pridj.			Abtlich	adj.	
opepeliti	svr.			Aeschern	v. a.	
oprostiti	svr.			Absolviren, Vergeben	mehrere Wörter	
oprostiv	pridj.			Abbittlich	adj.	
oproštenje	s A		oproštenje podpuno, obilno, obilato	Vergebung, Begnadigung; Wallfahrt; Kirchenfest, Kirchmesse, Kirchweihe, Kirchweihfest, Kirmse; vollkommener Ablaß	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
oratorij	m A			Oratorium	n.	
oskvârnuti	svr.		oskvârnuti stvari svete	sich an heiligen Dingen vergreifen	Mehrwortverbindung, Phrase	
ostatci	m mn. A		ostatci od svetacah	Reliquien	pl. f.	
ostia	ž E			Abendmahlsbrot, Hostie	mehrere Wörter	
osuda	ž E		osuda svetoga pisma	Bibelausspruch	m.	
osveta	ž E		vojna osveta	Kreuzzug	m.	
otac	m A		otac duhovni; cârkveni otac; sveti otci	Beichtvater, Gewissensrath; Kirchvater; Kirchenväter	mehrere Wörter	
otajan	pridj.			Geheimnißvoll	adj.	
otajanstven	pridj.			Geheimnißvoll, Mystisch	mehrere Wörter	
otajanstvenik	m A			Mystiker	m.	
otajstva	s mn. A			Mysterien	pl.	

otajstvo	s A			Geheimniß, Heimlichkeit, Mystik	mehrere Wörter	
otčenaš	m A			Paternoster	n.	
pakao	m A			Hölle	f.	
paklen, paklenski	pridj.			Höllisch	adj.	
panaćur	m A			Kirchenfest	n.	
papa	m E			Papst, Pabst	mehrere Wörter	
papin	pridj.			Päpstlich	adj.	
papinac	m A			Papist, Päbstler	mehrere Wörter	
papinski	pridj.			Päpstlich	adj.	
papinstvo	s A			Papstthum	n.	
papista	m E			Papist	m.	
papistički	pridj.			Papistisch	adj.	
parok	m A			Pfarrer	m.	
parokia	ž E			Pfarre, Sprengel, Kirchspiel	mehrere Wörter	
parokianac	m A			Pfarrgenoß, Pfarrkind	mehrere Wörter	
párvenstvo	s A			Primat	n.	
párvostolnik	m A			Primas	m.	
pastěr	m A		pastěr duhovni	Seelenhirt	m.	
patrice	ž mn. E			Rosenkranz	m.	(zum Beten)
pedepsati	nesvr.		Bog pedepsa	Gott ist der Bestrafer des Bösen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pepeliti	nesvr.			Aeschern	v. a.	
pepeljaviti	nesvr.			Aeschern	v. a.	
petak	m A		veliki petak	Charfreitag, Rüsttag	mehrere Wörter	
pismo	s A		sveto pismo; sveto pismo s kipovi; sveto pismo s protumačenjem; pismo apostolsko; pismo kârsteno; věnčano pismo	Bibel; Bilderbibel; Bibelwert; Apostelbrief; Geburtsbrief; Trauschein	mehrere Wörter	
pitanje	s A		pitanje proštenja	Abbitte	f.	
pěsma	ž E		pěsma, pěsan cârkovna; pogrebna pěsma; pěsma od pokore, pěsma, pěsan pokorna	Kirchenlied, Kirchengesang; Grablied; Bußlied, Bußpsalm	mehrere Wörter	
pěvač, pěvac	m A		pěvač, pěvac cârkveni	Choralist	m.	
plašt	m A			Bischofsmantel	m.	
platja	ž E		platja od izpovědi	Beichtgeld, Beichtpfennig	mehrere Wörter	
plovan	m A			Pfarrer	m.	
plovania	ž E			Pfarre, Sprengel, Pfarrkirche	mehrere Wörter	
po	prij.		po pismu svetom	Bibelmäßig	adj.	
pobožan, pobožno	pridj.			Andächtig, Fromm, Gottesfürchtig, Gottselig, Religiös	mehrere Wörter	

pobožnost	ž I		pobožnost večernja; pobožnost laživa	Andacht,Frömmigkeit, Gottseligkeit, Religiösität; Abendandacht; Andächtelei	mehrere Wörter	
poděliti	svr.		poděliti milost	Begnadigen	v. a.	
poděljenje	s A		poděljenje dobročinstva (cȁrkvenoga)	Verpfründung	f.	
podložiti	svr.		parokii, plovanii podložiti	Einpfarren	v. a.	
pogan	pridj.			Unchristlich	adj.	
poganin	m A			Heide, Unchrist	mehrere Wörter	
poganski	pridj.			Heidnisch	adj.	
poganstvo	s A			Heidenthum	n.	
poglavarstvo	s A		poglavarstvo popovsko	Hohepriesterthum	n.	
poglavica	m E		poglavica popovska	Hohepriester	m.	
poglavice	m mn. E		poglavice popovske	Hohepriesterlich	adj.	
pogled	m A		pogled milostiv	Gnadenblick	m.	
pogreb	m A			Beerdigung, Bestattung	mehrere Wörter	
pokajan	pridj.			Bußfertig	adj.	
pokajanje	s A			Buße	f.	
pokajat se	svr.			Büßen	v. n.	
pokarati	svr.			Abfanzeln	v. a.	
pokárstiti	svr.			Taufen	v. a.	
pokop	m A			Beerdigung, Begrabung, Bestattung	mehrere Wörter	
pokopati	svr.			Beerdigen	v. a.	
pokora	ž E		pokora očita	Abbüßung, Buße, Kasteiung; Kirchenbuße	mehrere Wörter	
pokoriti	svr.			Kasteien	v. a.	
pokornica	ž E			Beichtkind, Büßerin	mehrere Wörter	
pokornik	m A			Beichtiger, Beichtkind, Büßer	mehrere Wörter	
pokrivač	m A		pokrivač od oltara	Altardecke	f.	
polag	prij.		polag svetog pisma	Biblisch	adj.	
polnoćnica, polnoćka	ž E			Christmesse, Christmette, Mette	mehrere Wörter	
poluvěrac	m A			Keßer	m.	
poluvěrka	ž E			Keßerin	f.	
poluvěrski	pridj.			Keßerisch	adj.	
poluvěrstvo	s A			Keßerei	f.	
pomazanje	s A		poslědnje pomazanje	letzte Oelung	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pomilovati	svr.		gospodine pomiluj	Kyrie eleison	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pomoć	ž I		Bog vam bio u pomoći	gnade euch Gott!	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
ponoćnica, pȍnoćka	ž E			Christmesse, Nachtmette	mehrere Wörter	
pop	m A		světovni pop; baalov pop	Priester, Geistlicher; Laienpriester;	mehrere Wörter	

				Baalspfaffe		
popinja	ž E			Priesterin	f.	
popovi	m mn. A			Geistlichkeit	f.	
popovski	pridj.			Pfaffenmäßig, Pfäffisch, Priesterlich	mehrere Wörter	
popovstvo	s A			Priesteramt, Priesterschaft, Priesterstand, Priesterthum, Geistlichkeit	mehrere Wörter	
popovština	ž E			Pfafferei	f.	
porta	ž E		porta oko cárkve	Kirchhof	m.	
porugivalac	m A		porugivalac věre	Religionpötter	m.	
post	m A		post veliki	Fasten, Fasttag; Fastenzeit	mehrere Wörter	
postiti, postit se	nesvr.			Fasten	v. n.	
posveta	ž E			Weihe, Weihung, Canonisirung, Canonisation	mehrere Wörter	
posvetilište	s A		posvetilište večernje; posvetilište od pokore; posvetilište bogu krivomu	Aufopferung, Meßopfer; Abendopfer; Sündopfer; Gößenopfer	mehrere Wörter	
posvetiti	svr.			Weihen, Einweihen, Canonisiren, Aufopfern, Einsegnen, Heiligen, Heiligsprechen	mehrere Wörter	
posvetjenje	s A	(u misi)	posvetjenje vode	Weihe, Weihung, Einweihung, Canonisirung, Canonisation, Aufopferung, Einsegnung, Seligsprechung, Heiligung, Heiligsprechung; Wandlung (bei den Katholiken); Wasserweihe	mehrere Wörter	
potop	m A			Sündfluth	f.	
potvárditi	svr.			Firmen, Firmeln, Einsegnen	mehrere Wörter	
potvárdjenje	s A			Firmung, Firmelung, Einsegnung	mehrere Wörter	
pověriti	svr.		pověriti komu otajstvo	in ein Geheimniß einweihen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pozdravljenje	s A			Betglocke	f.	
požup	m A			Kirchner, Küster, Meßner, Sacristan	mehrere Wörter	
prakatur	m A			Kirchner	m.	
praotac	m A			Altvater	m.	
praotci	m mn. A			Altvordern	m. pl.	
praroditelj	m A			Altvater	m.	
prati	nesvr.		prati, oprati (grěh); prati, oprati grěhe svoje postom	Abbüßen; seine Sünden durch Fasten abverdienen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pravo	s A		pravo cárkovno	Kirchenrecht	n.	
pravoslavan	pridj.			Rechtgläubig	adj.	

pravoslavnost, pravoslavje	ž I; s A			Rechtgläubigkeit	f.	
pravověran	pridj.			Rechtgläubig	adj.	
pravověrni	pridj.			Gläubige	m.	
pravověrnost	ž I			Rechtgläubigkeit	f.	
prebenda	ž E			Pfründe	f.	
predika, prědika	ž E		predika jutarnja; predika večernja; pàrva, nastupna, početna predika; svakdanja predika; predika od prokušanja; predika od pokore	Predigt; Frühpredigt; Vesperpredigt; Antrittspredigt; Wochenpredigt; Probepredigt; Bußpredigt	mehrere Wörter	
predikač	m A		svakdanji predikač	Prediger, Kanzelredner; Wochenprediger	mehrere Wörter	
predikačtvo	s A			Predigtamt	n.	
predikaonica	ž E			Kanzel	f.	
predikati	nesvr.		predikati, predikovati što komu	Predigen; Vorpredigen	mehrere Wörter	
predikatur	m A			Prediger	m.	
prefekt	m A			Präfect	m	
prekàrstiti	svr.			Umtaufen	v. a.	
prelat	m A			Prälat	m.	
prelatura	ž E			Prälatur	f.	
prepozit	m A		prepozit kapitulski	Probst, Propst; Domprobst	mehrere Wörter	
prepozitora, prepozitura	ž E		prepozitora kapitulska	Probstei; Domprobstei	mehrere Wörter	
prepušt	m A		prepušt kapitulski	Domprobst	m.	
prepuštia	ž E		prepuštia kapitulska	Domprobstei	f.	
presvet	pridj.			Allerheiligst	adj.	
prevendar	m A			Pfründer	m.	
pribijati	nesvr.		pribijati čavlom	Annageln	v. a.	
pribijen	pridj.		pribijen čavli	Nagelfest	adj.	
pričesnik	m A			Communicant	m.	
pričest	ž I			Communion, Abendmahl, Nachtmahl	mehrere Wörter	
pričestiti; pričestit se	svr.		pričestit umirajućega; pričestit bolestnika	Communiciren; einen Sterbenden berichten; einen Kranken abspeisen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pričeštjivat se	nesvr.		pričeštjivati koga	einem das Abendmahl geben	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
pričeštjenje	s A			Communion, Nachtmahl	mehrere Wörter	
prikàrstitelj	m A			Wiedertäufer	m.	
prikàrstiti	svr.			Wiedertaufen	v. a.	
prikàrštenje	s A			Wiedertaufe	f.	
prikivanje	s A	(čavlom)		Annagelung	f.	
prilika	ž E		prilika boga krivoga; prilika čudotvorna	Bild, Abbild; Gößenbild; Gnadenbild	mehrere Wörter	

primacia	ž E			Primat	n.	
primas	m A			Primas	m.	
priněti	svr.		priněti, prinositi na posvetilište	Aufopfern	v. a.	
pripovědalac	m A		svakdanji pripovědalac; pripovědalac večernji	Prediger; Wochenprediger; Vesperprediger	mehrere Wörter	
pripovědati	nesvr.			Predigen	v. a.	
pripovědnik	m A			Prediger	m.	
pristrošak	m A		pristrošak od cárkve	Vorkirche	f.	
pristup	m A	(od mise)		Eingang	m.	
prisutnost	ž I		prisutnost duha	Geistesgegenwart	f.	
prišastje	s A	(gospodinovo)		Advent	m.	
priupasti	svr.		priupasti, priupadati u grěhe	in Sünden zurückfallen	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
priznanje	s A			Anerkennung	f.	
priznati	svr.			Anerkennen	v. a.	
procesia	ž E			Procession, feierlicher Aufzug, Umgang, Umzug, Zug	mehrere Wörter	
proklestvo	s A			Kirchenbann	m.	
proklet	pridj.			Heillos	adj.	
propetje	s A			Kreuzigung	f.	
propověd	ž I			Predigt	f.	
propovědalac	m A			Kanzelredner	m.	
propovědati	nesvr.			Predigen	v. a.	
propovědničtvo	s A			Predigtamt	n.	
propovědnik	m A			Prediger	m.	
proslaviti	svr.			Verklären	v. a.	
prostiv	pridj.			Abbittlich	adj.	
prošenje	s A			Bettag; Procession	mehrere Wörter	
prošnja	ž E		prošnja neuslišana; ponizna prošnja	Fehlbitte; Anflehung	mehrere Wörter	
proštenje	s A			Vergebung	f.	
protestant	m A			Protestant	m.	
protestantički	pridj.			Protestantisch	adj.	
protestantkinja	ž E			Protestantin	f.	
protopop	m A			Oberpfarrer, Oberpriester	mehrere Wörter	
providěti	svr.		providěti dobročinstvom (cárkvenim)	Verpfründen	v. a.	
providjenje, providjenstvo	s A		providjenje božje	Gottes Fügung; die göttliche Führung	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
psalam	m A		psalam pokorni	Bußpsalm	m.	
psalamnik	m A			Psalmist	m.	
psalmista	m E			Psalmist	m.	
pun	pridj.		pun grěhah	Sündenvoll	adj.	
purgatorij	m A			Fegefeuer	n.	

put	m A		put spasenja; put križa, križni put; put do cȁrkve	Heilsordnung; Kreuzweg (in den Kirchen); Kirchgang	mehrere Wörter	
putnica	ž E		pobožna putnica	Pilgerin, Wallfahrter, Wallfahrer	mehrere Wörter	
putnik	m A		putnik pobožni	Pilger, Pilgrim, Wallfahrter, Wallfahrer	mehrere Wörter	
putovanje	s A		pobožno putovanje	Pilgerschaft, Pilgrimschaft, Pilgerfahrt	mehrere Wörter	
račun	m A		račun cȁrkovni	Kirchenrechnung	f.	
rajski	pridj.			Hehr	adj.	
rat	m A		rat križarski; rat bogoštovni	Ritterzug; Religionskrieg	mehrere Wörter	
razdor	m A		razdor, razkol bogoštovni	Religionstrennung	f.	
razglasiti	svr.		razglasit za svetca	Canonisiren	v. a.	
razkolničtvo	s A			Religionstrennung	f.	
razpeti	svr.			Kreuzigen	v. a.	
razpinjanje; razpetje	s A			Kreuzigung	f.	
razumjeti	svr.		tko se razumie u bibliu	Bibelfest	adj.	
red	m A		sveti red; red redovnički; red kaludjerski; red benediktinski; celestinski red; proševni red, red prosećih (fratarah); karmelitanski red; red templarski	Weihe, Weihung; Priesterweihe; Mönchsorden; Benedictinerorden; Cölestinerorden; Bettelorden; Carmeliterorden; Tempelorden	mehrere Wörter	
rediti	nesvr.		rediti koga	Weihe, Weihung	mehrere Wörter	
redovnica	ž E			Priesterin	f.	
redovnici	m mn. A			Geistlichkeit	adj.	
redovnički	pridj.			Priesterlich	adj.	
redovničtvo	s A			Priesteramt, Priesterschaft, Priesterstand, Priesterthum	mehrere Wörter	
redovnik	m A			Geistlicher, Ordensgeistliche, Priester	mehrere Wörter	
reformacia	ž E			Reformation	f.	
reformat	m A			Reformirte	m.	
reformiran	pridj.			Reformirt	adj.	
reformirati	nesvr.			Reformiren	v. a.	
relikvie	ž mn. E			Reliquien	pl. f.	
rěč	ž I		rěč božja	Gotteswort, Predigt	mehrere Wörter	
ritual	m A			Kirchenbuch	n.	
riza	ž E			Meßgewand	n.	
ruka	ž E		ruka božja	Finger Gottes	Mehrwortverbin-dung, Phrase	
sabiranje	s A		sabiranje lemozine	Almosensammlung	f.	
sabirati	nesvr.			Colectiren	v. a.	
sabor	m A		sabor cȁrkveni	Kirchenversammlung,	mehrere Wörter	

				Synode		
saboran	pridj.			Synodisch	adj.	
sačuvati	svr.		bože me sačuvaj; sačuvaj bože; sačuvaj bog	das sei fern von mir; behüte Gott!; behüt' dich Gott!	Mehrwortverbindung, Phrase	
sagrěšiti	svr.			Sündigen	v. n.	
sagrěšenje	s A			Sündenfall	m.	
sahraniti	svr.			Beerdigen	v. a.	
sahranjenje	s A			Beerdigung, Begrabung, Bestattung	mehrere Wörter	
sakrament, sakramenat	m A		oltarski sakrament; sveti sakramenat	Sacrament; Allerheiligste; Hochwürdige, Liebesmahl Christi	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
sakramentalan; sakramentaoski	pridj.			Sacramentlich	adj.	
sakristia	ž E			Sacristei	f.	
salam	m A		salam pokorni	Bußpsalm	m.	
saltěr	m A			Psalter, Psalmbuch	mehrere Wörter	
samostan	m A		samostan koludarski; benediktinski samostan; samostan kapucinski; samostan kartuzianski	Kloster, Mönchskloster; Nonnenkloster; Benedictinerkloster; Capucinerkloster; Carthause, Carthäuserkloster	mehrere Wörter	
samostanski	pridj.			Klösterlich	adj.	
samoživac	m A			Mönch	m.	
sbor	m A			Chor	m.	
sbornik	m A			Betbuch	n.	
serafin	m A			Seraph, Seraphin	mehrere Wörter	
shodan	pridj.		shodan, skladan, podoban pismu svetomu	Bibelmäßig	adj.	
sila	ž E		čudnovita sila	Wunderkraft	f.	
simonia	ž E			Simonie	f.	
sinagoga	ž E			Judenschule	f.	
sinod	m A			Synode	f.	
sinodski	pridj.			Synodisch	adj.	
sišastje	s A		sišastje, silazak nad pakao	Höllenfahrt	f.	
skapular	m A			Scapulier	m.	
skrušen	pridj.			Bußfertig	adj.	
slava, slavljenje	ž E; s A			(heiligenschein) Glorie; Verklärung	mehrere Wörter	
slaviti	nesvr.		slaviti koi blagdan; slaviti i hvaliti Boga	Verklären, Auspreisen, Benedeien, Celebriren, ein Fest feiern; ein Fest begehen; Gott loben und preisen	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
sloboda	ž E		sloboda bogoštovna	Religionsfreiheit	f.	
sluga	m E		sluga cárkovni	Kirchendiener	m.	
služba	ž E		služba božja, služba cárkovna	Kirchenamt, Kirchendienst, Meßamt, Gottesdienst	mehrere Wörter	

smȁrt	ž I		smȁrt od mučenika	Märtertod	m.	
smilovanje, smiljenje	s A			Erbarmen, Erbarmung	mehrere Wörter	
smilovat se, smilit se	svr.		neka vam se Bog smiluje	Erbarmen, sich; gnade euch Gott!	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
smiljen	pridj.			Erbarmungsvoll, Gnädig	mehrere Wörter	
sotona	m E			Satan	m.	
sotonski	pridj.			Satanisch	adj.	
spas	m A			Erlöser	m.	
spasenje	s A			Erlösung, Seligkeit, Heil, Ausweg	mehrere Wörter	
spasitelj	m A			Erlöser	m.	
spasiti	svr.			Erlösen	v. a.	
spasovo	s A			Himmelfahrt	f.	(Christi)
sprava	ž E		sprava cȁrkovna	Kirchengeräthe	n.	
srěda	ž E		čista srěda	Aschermittwoch	m.	
stališ	m A		stališ kaludjerski, stališ redovnički	Mönchsstand, Priesterstand	mehrere Wörter	
stanje	s A		stanje kaludjersko	Mönchsstand	m.	
starešina	m E		starešina cȁrkovna	Kirchenälteste, Kirchenpfleger, Kirchenvorsteher	mehrere Wörter	
stol	m A		stol božji, stol gospodinov	Gottestisch, der Tisch des Herrn	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
strah	m A		strah božji; strah smȁrtan	Gottesfurcht; Höllenangst	mehrere Wörter	
stupiti	svr.		stupit na predikaonicu	die Ranzel betreten	Mehrwortverbindung, Phrase	
sud	m A		sud duhovni; sud božji; strašni sud; sud za poluvěrce	Consistorium; Gottesurtheil; Weltgericht; Keßergericht	mehrere Wörter	
sudac	m A		sudac poluvěracah	Keßerrichter	m.	
sveblag	pridj.			Allgütig	adj.	
svečan, svečano	pridj.; pril.			Feierlich, Feiertäglich, Festlich	mehrere Wörter	
svečanost	ž I		svečanost ukopna	mehrere Wörter	mehrere Wörter	
svemoguć, svemogućan, svemog	pridj.			mehrere Wörter	mehrere Wörter	
svet, sveto	pridj.; pril.			Heilig, Gottselig, Gottesdienstlich, Hehr	mehrere Wörter	
sveta	pridj.			Heilige	f.	
svetac	m A			Heiliger; Feier, Feiertag, Fest, Festtag	mehrere Wörter	
sveti	pridj.		svi sveti (blagdan)	Heiliger; Allerheiligen	mehrere Wörter	
svetica	ž E			Heilige	f.	
svetinja	ž E			Heiligthum	n.	
svetište, svetnica	s A; ž E			Heiligthum	n.	
svetitelj	m A			Heiligmacher	m.	
svetiti	nesvr.			Heiligen, Weihen, Canonisiren, ein Fest feiern	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
svetjenica	ž E			Priesterin	f.	

svetjenički	pridj.			Priesterlich	adj.	
svetjeničtvo	s A			Priesteramt, Priesterschaft, Priesterthum	mehrere Wörter	
svetjenik	m A			Priester	m.	
svetjenje	s A		svetjenje vode	Heiligung, Seligsprechung, Feierung; Wasserweihe	mehrere Wörter	
svetkovan, svetkovano	pridj.			Feierlich, Festlich	mehrere Wörter	
svetkovanje	s A			Feierung	f.	
svetkovati	nesvr.			ein Fest begehen, ein Fest feiern	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
svetkovina	ž E		svetkovina ukopna; svetkovina od mira; velika svetkovina	Feiertag, Fest, Festtag, Festlichkeit	mehrere Wörter	
svetogȁrdje	s A			Frevel	m.	(in heiligen Sachen)
svetohranište	s A			Tabernakel	n.	
svetokradac	m A			Kirchenräuber	m.	
svetokradja	ž E			Kirchenraub	m.	
svetoprodaja	ž E			Simonie	f.	
svetost	ž I			Heiligkeit	f.	
svetotajan	pridj.			Sacramentlich	adj.	
svetotajstvo	s A			Sacrament	n.	
svetotvoran	pridj.			Heiligmachend	adj.	
svetotvorje	s A			Heiligmachung	f.	
svevideć	pridj.			Allsehend	adj.	
sveznan, sveznajuć	pridj.			Allwissend	adj.	
svět	m A		svět duhovah, svět duhovni	Geisterwelt, die geistige Welt	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
světnjak	m A		světnjak od oltara	Altarleuchter	m.	
svědočba	ž E		svědočba od věnčanja	Trauschein	m.	
světlo	s A		světlo marinje	Lichtmesse	f.	
světovnjak	m A			Laie	m.	
škrinja	ž E		škrinja za lemozinu	Almosenkasten	m.	
škrinjica	ž E		škrinjica za milostinju; škrinjica za relikvie	Gotteskasten; Reliquienskästchen	mehrere Wörter	
škropionik	m A			Weihwedel, Weihsprengel	mehrere Wörter	
štap	m A		pastěrski štap	Bischofsstab	m.	
štovati	nesvr.		koga preko měre štovati	Anbethen; einen abgöttlich verehren	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
tabernakul	m A			Anbethen	v. a.	
tajan	pridj.			Geheimnißvoll	adj.	
tajna	ž E			Geheimniß, Heimlichkeit	mehrere Wörter	
tamjan	m A			Weihrauch	m.	

tamjanica	ž E			Weihrauchsbüchse	f.	
tȁrpeza	ž E		tȁrpeza božja, tȁrpeza gospodinova	Gottestisch, der Tisch des Herrn	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
tȁrpěti	nesvr.			Abbüßen	v. a.	
tat	m A		tat cȁrkovni	Kirchendieb, Kirchenräuber	mehrere Wörter	
templar	m A			Tempelherr, Tempelritter	mehrere Wörter	
tentacia	ž E			Anfechtung	f.	
teolog	m A			Gottesgelehrter, Theolog	mehrere Wörter	
teologia	ž E			Gottesgelahrtheit, Gottesgelehrsamkeit, Theologie	mehrere Wörter	
teološki	pridj.			Theologisch	adj.	
testament	m A		u testamentu, po testamentu	Testamentisch, Testamentlich	mehrere Wörter	
tělo	s A		tělo gospodinovo, sv. tělo	Frohnleichnam, Liebesmahl Christi	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
tjedan, tědanj	m A		veliki tjedan; vazmeni tjedan	Charwoche; Osterwoche	mehrere Wörter	
torbica	ž E		torbica za milostinju	Klingelbeutel	m.	
trapiti	nesvr.			Kasteien	v. a.	
trapljenje	s A			Kasteiung	f.	
trepet	m A		veliki trepet	Höllenangst	f.	
trojaki	pridj.			Pfingsten, Pfingstfest	mehrere Wörter	
tumačenje	s A		tumačenje svetoga pisma	Bibelauslegung	f.	
tumačnik	m A		tumačnik, tumačitelj svetoga pisma	Bibelausleger	m.	
ubrus	m A		ubrus od oltara	Altartuch	n.	
učiniti	svr.		učiniti za svetca; učinit, da se tko odmetne	Canonisiren; abtrünnig machen	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung	
učitelj	m A		učitelj u věri	Katechet	m.	
učiti	nesvr.		učit nauk kȁrstjanski	Katechisiren	v. a.	
udariti	svr.		udario, šinuo grom u cȁrkvu	der Blitzstrahl fuhr in die Kirche	Mehrwortverbindung, Phrase	
ufati	nesvr.		ufat (se) u boga	auf Gott harren, auf Gott hoffen	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
ukloniti	svr.		htět ukloniti, odvratiti, odvȁrnut nevrěme, oluju, nepogodu molitvom	das Gewitter abbeten wollen	Mehrwortverbindung, Phrase	
ukop	m A			Begrabung, Bestattung	mehrere Wörter	
ulje	s A		sveto ulje	Salböl, Chrisam	mehrere Wörter	
uněti	svr.		unět medju svetce	Heiligsprechen	v. a.	
ura	ž E		ura od molitve	Betstunde	f.	
ure	ž mn. E		ure kanoničke	Choramt	n.	
ures	m A		ures cȁrkovni	Kirchenschmuck	m.	
usěkovanje	s A		usěkovanje sv. Ivana kȁrstitelja	Enthauptung Johannis des Täufers	Mehrwortverbindung, Phrase	

uskârs	m A			Ostern, Osterfest, Auferstehung, Auferstehungsfest	mehrere Wörter	
uskârsnuti	svr.			Auferstehen	v. n.	
uskârsnutje	s A			Auferstehung, Erstehung	mehrere Wörter	
uskârsnuvši	glag. pril. prol.			Auferstanden	adj.	
uskâršnji	pridj.			Oesterlich	adj.	
uskrisiti	svr.			Auferwecken	v. a.	
uskrišenje	s A			Auferweckung	f.	
uslišenje	s A			Erhörung	f.	
uslišiti	svr.			Erhören	v. a.	
uvesti	svr.		uvest u napast	in Versuchung führen	Mehrwortverbindung, Phrase	
uzašastje	s A		uzašastje gospodinovo; uzašastje (tělesah nebeskih)	Himmelfahrt (Christi), die Auffahrt Christi; Aufsteigung	Mehrwortverbindung, Phrase	
uzdanje	s A		Bog je moje uzdanje	Gott ist mein Berather	Mehrwortverbindung, Phrase	
uzdignutje	s A		uzdignutje sv. križa	Kreuzerhöhung	f.	
uzići	svr.		uzić na nebo	gen Himmel fahren	Mehrwortverbindung, Phrase	
uzkârsnuti	svr.			Erstehen	v. n.	
uzkrisiti	svr.			von dem Tode erwecken	Mehrwortverbindung, Phrase	
uzrok	m A		uzrok biti, da se tko odmetne	abtrünnig machen	Mehrwortverbindung	
užupiti	svr.			Einpfarren	v. a.	
vangjelista	m E			Evangelist	m.	
vangjelje	s A			Evangelium	n.	
vapijuć	glag. pril. sad.		u nebo vapijuć	Himmelschreiend	adj.	
vaskresenie	s A			Ostern	f.	
vazam	m A			Ostern, Osterfest, Auferstehungsfest	mehrere Wörter	
vazmen	pridj.			Oesterlich	adj.	
večer	ž I		večer pred uskârsom	Osterabend	m.	
večera	ž E		poslědnja, tajna večera	Abendmahl	n.	
večernja	ž E			Abendmesse, Vesper	mehrere Wörter	
vikar	m A		vikar biskupski	Vicar; Chorbischof	mehrere Wörter	
vikarstvo	s A			Vicariat	n.	
višnji	m -eg	(bog)		der Höchste	m.	(Gott)
vitez	m A		vitez kârstonosni	Kreuzritter	m.	
věra	ž E		věra kârstjanska; kriva věra; věra u čudesa; věra i bog; věre mi	Glaube, Glaubensbekenntniß; Christenthum; Irrglaube; Wunderglaube; bei meiner Treue	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
věrni	pridj.			Gläubige	m.	
věroizpovědanje	s A			Glaubensbekenntniß	n.	

věrovan	pridj.			Glaubhaft, Glaubwürdig	mehrere Wörter	
věrovati	nesvr.		što se věrovat može; věrovat u što	Glauben; Glaubhaft, Glaubwürdig; an etwas glauben	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
věrozakon	m A			Religion, Glaube	mehrere Wörter	
věstnik	m A		věstnik od mira	Friedensbote	m.	
věšt	pridj.		věšt pismu svetomu	Bibelfest	adj.	
voda	ž E		kárstna voda; sveta, blagoslovljena voda	Taufwasser; Weihwasser	mehrere Wörter	
volja	ž E		volja božja; bila je božja volja	Gottes Fügung; Gott hat es einmal so geschickt	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
vražji	pridj.			Teufelisch, Teuflisch, Satanisch	mehrere Wörter	
vreteno	s A			Drehbaum, Drehkreuz	mehrere Wörter	
vrědan	pridj.			Glaubhaft, Glaubwürdig	mehrere Wörter	
vrěme	s A		vrěme od milosti	Gnadenzeit	f.	
zabrojit, zabrojit se	svr.		zabrojit se medju kaludjere; zabrojit medju svetce	die Kutte anlegen; unter die Heiligen verseßen	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
zadušnica	ž E			Seelenamt, Seelamt	mehrere Wörter	
zagovor	m A			Angelobung, Gelübde	mehrere Wörter	
zakletva	ž E		pod zakletvu tajiti, zatajiti, někati	die Religion abschwören	Mehrwortverbindung, Phrase	
zakon	m A		stari i novi zakon; zakon reda kojega	Christenthum; altes und neues Testament; Ordensregel	mehrere Wörter; Mehrwortverbindung, Phrase	
zakopati	svr.			Beerdigen	v. a.	
zamoliti	svr.			Anflehen	v. a.	
zapověd	ž I		deset zapovědih božjih	die zehn Gebote Gottes	Mehrwortverbindung, Phrase	
zaprositi	svr.			Anflehen	v. a.	
zárcalo	s A		zárcalo od izpovědi	Beichtspiegel	m.	
zaštitnik	m A		zaštitnik cárkve koje	Schimrvogt	m.	
zaufati	svr.		zaufati komu otajstvo	in ein Geheimniß einweihen	Mehrwortverbindung, Phrase	
zavada	ž E		zavada bogoštovna	Religionsstreit	f.	
zavist	ž I			Abgunst	mehrere Wörter	
zavět	m A			Gelübde	n.	
zazivati	nesvr.			Anflehen	v. a.	
zdravo	čest.		zdrava maria	Abendglocke, Betglocke	mehrere Wörter	
znamenje	s A		znamenje od milosti	Gnadenzeichen	n.	
znati	dv.		bog zna	das weiß der Himmel	Mehrwortverbindung, Phrase	
zornica	ž E			Mette	f.	
zvonar	m A			Sacristan, Kirchner, Küster, Meßner	mehrere Wörter	
zvonik	m A			Kirchthurm	m.	
zvoniti	nesvr.		zvonit na blagdan, na	das Fest einläuten; zu Grabe läuten	mehrere Wörter; Mehrwortverbin-	

			večernju, na misu, itd.; zvonit na màrtvaca		dung, Phrase	
zvono	s A		molitveno zvono	Betglocke	f.	
žakan	m A			Diaconus	m.	
žȁrtva	ž E		žȁrtva od pokore; žȁrtva večernja	Aufopferung; Sündopfer; Abendopfer	mehrere Wörter	
žȁrtvenik	m A			Altar	m.	
žartvovanje	s A			Aufopferung	f.	
žȁrtvovati	nesvr.			Aufopfern	v. a.	
žena	ž E		pogana žena	Sadrach	m.	
žestina	ž E		žestina bogoštovna	Religionseifer	m.	
žežin	m A			Fasten	n.	
žid, židov	m A			Hebräer, Jude	mehrere Wörter	
židovka	ž E			Jüdin	f.	
židovski	pridj.			Hebräisch, Jüdisch	mehrere Wörter	
židovstvo	s A			Judenthum	n.	
život	m A		život kaludjerski	Klosterleben, Mönchsleben	mehrere Wörter	
žudia, žudio	m E; s A			Hebräer	m.	
žudielski, žudinski	pridj.			Hebräisch	adj.	
župa	ž E			Pfarre, Kirchspiel, Sprengel	mehrere Wörter	
župljanin	m A			Pfarrgenoß, Pfarrkind	mehrere Wörter	
župnik	m A		župnik seoski	Pfarrer; Landpfarrer	mehrere Wörter	

13. Životopis

Rođena sam 12. studenoga 1993. godine u Zagrebu. Godine 2000. upisujem, a 2008. završavam Osnovnu školu Ante Kovačića s odličnim uspjehom. Iste godine upisujem Jezičnu gimnaziju Lucijana Vranjanina koju završavam 2012. godine također s odličnim uspjehom i s položenom državnom maturom. Akademske godine 2012./2013. upisujem preddiplomski studij kroatistike i germanistike na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Tijekom studija u ljetnom semestru 2016. godine odlazim na studentsku razmjenu na Sveučilište u Beču (Universität Wien – Zentrum für Translationswissenschaft), gdje stječem dodatno obrazovanje iz germanistike i prevođenja. Akademske godine 2016./2017. nastavljam svoje školovanje na diplomskome studiju kroatistike i germanistike. U ljetnome semestru 2018. polažem sve ispite na germanistici i kroatistici i pripremam svoj diplomski rad.

Svoje radno iskustvo započela sam 2011. godine radeći za *Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti Croatica*, gdje najprije radim administrativne poslove, a tijekom godina i korekture i lekture novih tiskovnih izdanja te vodim radionice za djecu hrvatskih iseljenika o hrvatskome jeziku u Beču i Zürichu. Godine 2013. krećem s volonterskim radom na portalu *Sportnet*, na kojem godinu dana pišem sportske reportaže i članke te intervjue. Paralelno radim i u web-administraciji za agenciju *Drap* sve do 2015. godine. U prosincu 2014. počinjem raditi i kao animator i voditelj radionica za djecu tvrtke *Maskote.hr*, gdje povremeno radim i danas. U listopadu 2015. do ožujka 2016. kao predavačica njemačkoga jezika u školi stranih jezika *Sokrat* vodim grupne i intenzivne tečajeve. Iste godine počinjem raditi u drugoj školi stranih jezika *Jezici i komunikacije* kao predavačica njemačkoga jezika učenicima osnovne škole, u kojoj ostajem raditi do srpnja 2018. Početkom 2017. godine paraleno držim godinu dana online individualne tečajeve hrvatskoga kao stranoga jezika u *Školici Croatian Language School*. U ljeto 2017. godine krećem s radom u Ljetnoj školi Digitalne akademije u organizaciji *Algebre*, a s radom nastavljam i u ljeto 2018. U jesen 2017. počinjem raditi u centru za strane jezike *HalPet*, gdje vodim poslovne individualne tečajeve njemačkoga jezika. U siječnju 2018. radim na rukometnome Europskom prvenstvu u Zagrebu kao službenik za medije *Hrvatskoga rukometnog saveza,* a u svibnju kao zamjena na nastavi hrvatskoga jezika u Osnovnoj školi Ante Kovačića.